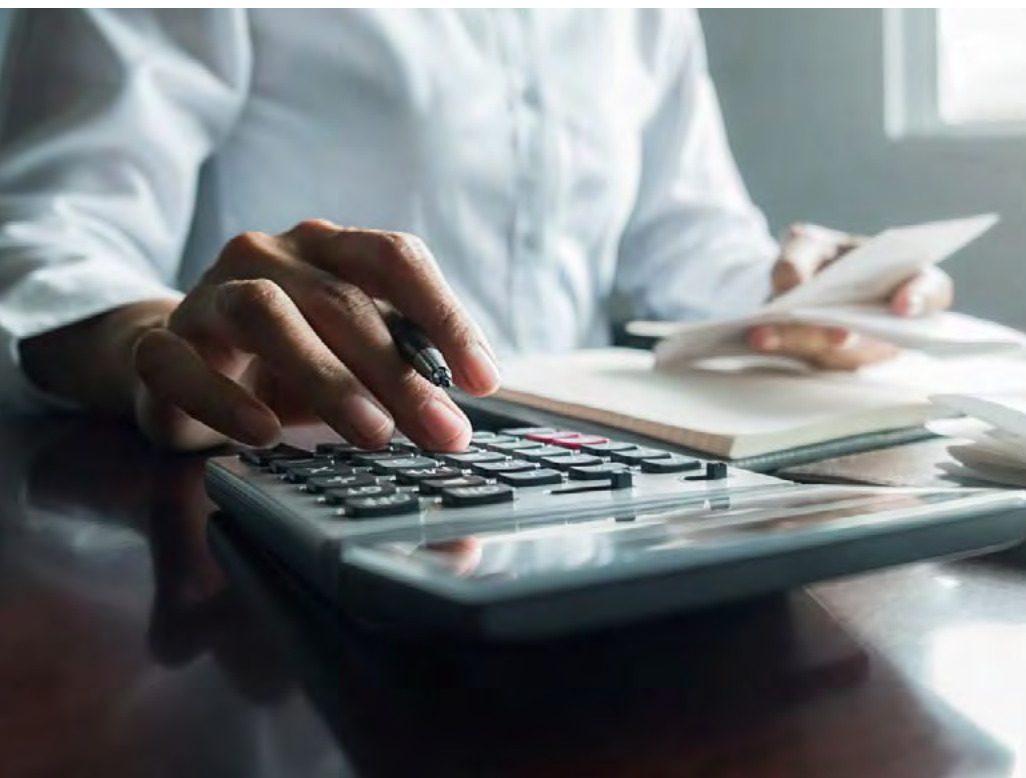

CTR
CSR

COLLEGE VAN TOEZICHT
OP DE BEDRIJFSREVISOREN

JAARRAPPORT
2020

JAARVERSLAG VAN HET COLLEGE VAN TOEZICHT OP DE BEDRIJFSREVISOREN 2020

INHOUDSTAFEL

1.	WOORD VAN DE VOORZITTER	5
2.	CIJFERMATIG OVERZICHT VAN DE SECTOR IN 2020	11
3.	HIGHLIGHTS VAN HET TOEZICHT VAN HET COLLEGE IN 2020	17
4.	INSTITUTIONEEL KADER	21
4.1.	Impact van de Covid-19-crisis op het toezicht van het College	22
4.2.	Het College als toezichthouder	23
4.3.	Organisatie	26
4.4.	Beroepsgeheim	28
4.5.	Nationale en internationale samenwerking	29
5.	KWALITEITSCONTROLES	35
5.1.	Impact van de Covid-19-crisis op de kwaliteitscontroles 2020	36
5.2.	Methodologie	37
5.3.	Risico-en netwerkbenadering	39
5.4.	Proportionaliteitsprincipe, tegensprekelijk debat en vrijwaring van het oordeel van de bedrijfsrevisor	40
5.5.	Kwaliteitscontroles bij OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)	41
5.6.	Kwaliteitscontroles bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)	53

6.	TOEZICHT	65
6.1.	Behandeling van klachten	66
6.2.	Permanente vorming	68
6.3.	Rol van de commissaris bij faillissement van zijn cliënt	70
6.4.	Openbaar register	72
7.	VOORKOMING VAN HET WITWASSEN VAN GELD EN DE FINANCIERING VAN TERRORISME	75
7.1.	<i>On-site</i> controles bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)	76
7.2.	<i>Off-site</i> controles bij alle actieve bedrijfsrevisoren(kantoren)	78
7.3.	Evaluatie door de Raad van Europa van de omzetting van de vierde WG/FT-richtlijn in België	79
8.	MARKTTOEZICHT	81
8.1.	Europese Commissie – Verslag over de ontwikkelingen op de EU-markt voor het verrichten van wettelijke controles van financiële jaarrekeningen van OOB's tussen 2015 en 2018	82
8.2.	CEAOB - OOB's - Rapport over de toepassing door auditcomités van de Europese voorschriften uit de verordening (EU) nr. 537/2014 en de richtlijn 2006/43/EG	83
9.	UITDAGINGEN 2021	87
9.1.	Covid-19	88
9.2.	Brexit	88
10.	LIJST VAN AFKORTINGEN	91

CTR
CSR

1. WOORD VAN DE VOORZITTER

In tijden van Corona is alles anders, ook het toezicht op de bedrijfsrevisoren.

Vanaf de start van de gezondheidscrisis heeft het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren de nodige schikkingen getroffen om de continuïteit van zijn activiteiten te garanderen en om zo zijn wettelijke missie ook tijdens de crisis volop waar te blijven maken.

Gelet op de uitzonderlijke omstandigheden en in het belang van eenieders gezondheid trof het College evenwel een aantal uitzonderlijke maatregelen. Zo besliste het om de kwaliteitscontroles gedurende een zestal maanden op te schorten. Bij de uitvoering van de inspecties die toch konden plaatsvinden, stuurde het College erop aan om deze integraal op digitale wijze te laten verlopen. Digitalisatie wordt overigens meer en meer onderdeel van de vereiste van continuïteit en efficiënte organisatie van een bedrijfsrevisorenkantoor.

Ondanks het uitzonderlijk karakter van de situatie en de moeilijkheden die het beroep van de bedrijfsrevisor daardoor ondervond, bleef het College erover waken dat het beroep zich nauwgezet houdt aan het geldende wettelijk, normatief en regelgevend kader.

Bedrijfsrevisoren vervullen immers een belangrijke rol in het verzekeren van een correcte en betrouwbare financiële verslaggeving van een onderneming, die de gebruiker van die informatie, zeker in deze periode van economische onzekerheid, vertrouwen en houvast kan bieden. Het publiek vertrouwen in de financiële verslaggeving gaat dan ook hand in hand met het vertrouwen in het beroep van de bedrijfsrevisor.

Ondanks de bijzondere omstandigheden slaagde het College er tijdens het verslagjaar in zijn activiteiten inzake kwaliteitscontrole op peil te houden. Dit verslag biedt becijferde toelichting over de aard en de omvang van de werkzaamheden van het College binnen deze eerste controlepijler.

De tweede controlepijler van het College is het toezicht.

Een eerste speerpunt van het toezicht is de klachtenbehandeling. In 2020 ontving het College 27 klachten, waarvan er 22 ontvankelijk bleken te zijn. Ongeveer een vijfde van deze klachten leidde tot de vaststelling van ernstige aanwijzingen van het bestaan van een praktijk die aanleiding kan geven tot het opleggen van een administratieve maatregel of een administratieve geldboete. Hieruit blijkt opnieuw het belang van klachtenbehandeling als toezichtsinstrument.

Een ander aspect van het toezicht slaat op de permanente bijscholing over relevante aspecten van het beroep. Met deze vorming beoogt de wetgever te verzekeren dat de bedrijfsrevisor over de nodige theoretische kennis en over afdoende beroepsbekwaamheden beschikt. In 2020 voerde het College een gerichte controle uit met betrekking tot de door het IBR en het ICCI georganiseerde seminars en de "beroepsopleidingen". De resultaten waren positief. Uit deze controles blijkt immers dat zo goed als alle bedrijfsrevisoren onder toezicht deze vormingsverplichtingen ter harte namen.

Daarnaast deed het College in 2020 uitspraak over de werkzaamheden van bedrijfsrevisoren wiens cliënt failliet is verklaard als resultaat van een nieuw controlethema faillissementen. In deze dossiers blijkt de bedrijfsrevisor doorgaans zijn opdracht overeenkomstig de voorschriften uit te voeren en voldoende aandacht te schenken aan de continuïteitsproblematiek. Als er bemerkingen zijn te formuleren, betreft het veelal gebreken in de archiveringsplicht. Zelfs indien het faillissement de bedrijfsrevisor verhindert om een controleverslag op te stellen, moet hij het controledossier binnen een redelijke termijn na het faillissement archiveren.

In samenwerking met het IBR, voerde het College tijdens het verslagjaar ook een controle op de naleving van de bevestigingsplicht die op de bedrijfsrevisoren rust. Bedrijfsrevisoren moeten jaarlijks aan het IBR bevestigen dat hun gegevens in het openbaar register volledig en actueel zijn. De overgrote meerderheid van de bedrijfsrevisoren blijkt met deze verplichting in regel.

De strijd tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (WG/FT) is een volgende belangrijke bouwsteen in het toezicht van het College. Het WG/FT blijft immers aan belang toenemen en krijgt de volle aandacht van nationale en internationale toezichthouders.

De controle-aanpak van het College vertaalt zich in het uitvoeren van *on-site* controles bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren) en *off-site* controles bij alle actieve bedrijfsrevisoren(kantoren). De voornaamste tekortkomingen die het College hierbij vaststelde, behelzen het opstellen en documenteren van de algemene risicobeoordeling en de tijdige identificatie en verificatie van de identiteit van de cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigden.

Een andere hoeksteen van het toezicht is de bestrijding van fraude in de financiële rapportering. Het College besteedt bij zijn toezicht toenemend aandacht aan de verplichting voor een bedrijfsrevisor om te allen tijde een professioneel-kritische instelling aan de dag te leggen en zal bij de miskennis ervan streng optreden.

Het College beschikt over diverse maatregelen om tekortkomingen te verhelpen. Het hecht in eerste instantie veel belang aan preventieve maatregelen, die gericht zijn op de verbetering van de organisatie, de werkmethoden en de kwaliteitsvolle uitvoering van de opdrachten van de bedrijfsrevisor. Van de bedrijfsrevisoren wordt verwacht dat ze zich naar aanleiding van de opgelegde maatregelen in regel stellen met het toepasselijk wetgevend en normatief kader.

Anderzijds kan het College ook repressieve maatregelen nemen. Zo kan hij, indien passend, voor inbreuken uit het verleden een terechtwijzing opleggen aan de bedrijfsrevisor. Bij ernstige tekortkomingen kan het College beslissen om de sanctiecommissie te adïëren met het oog op het opleggen van administratieve maatregelen en geldboetes. In deze context heeft het College bijzondere aandacht voor tekortkomingen die een impact kunnen hebben op een goed begrip door de gebruiker van financiële informatie, voor tekortkomingen die slaan op de rol van de bedrijfsrevisor in beursgenoteerde bedrijven of entiteiten met grote maatschappelijke of financiële impact, of nog, voor de miskennen van ethische voorschriften en voor herhaalde tekortkomingen.

Het College gaat in zijn risicogerichte aanpak steeds op proportionele wijze te werk. Niettemin moest het College ook in 2020 vaststellen dat een beperkt aantal *sole practioners* – ondanks alle door het IBR gegeven vormingen - nog steeds niet of te weinig vertrouwd zijn met het reglementair kader en zag hij zich er dan ook toe genoodzaakt op te treden ondanks de beperkte omvang van de activiteiten van de betrokken bedrijfsrevisoren.

Vanzelfsprekend treedt het College niet op in een vacuüm. Meer dan ooit stond het College tijdens de gezondheidscrisis in nauw contact met andere nationale en internationale toezichthouders. Dit leidde onder meer tot het onderhandelen van een samenwerkingsakkoord met de PCAOB, het Amerikaans toezichtorgaan op de bedrijfsrevisoren. Dit akkoord is van bijzonder belang in het licht van recente wetgevende ontwikkelingen in de Verenigde Staten, meer bepaald de goedkeuring van de *Holding Foreign Companies Accountable Act* (HFCAC). Deze wet voorziet in de schorsing door de U.S. Securities and Exchange Commission van de verhandeling van financiële instrumenten van buitenlandse ondernemingen, genoteerd op Amerikaanse beurzen of Amerikaanse gereguleerde markten, indien de PCAOB drie jaar of langer geen inspecties of onderzoeken kon uitvoeren in hun rechtsgebied van herkomst. Het College sloot het samenwerkingsakkoord met de PCAOB af op 12 april 2021. Het College bekam ook de goedkeuring van de Belgische Gegevensbeschermingsautoriteit op 7 april 2021 over de daarmee samenhangende gegevensbeschermingsovereenkomst. Dit samenwerkingsakkoord en de gegevensbeschermingsovereenkomst zullen de PCAOB toelaten om gezamenlijke inspecties met het College in België op te starten in de loop van 2021.

Ook de samenwerking met de autoriteiten uit de verschillende EU-lidstaten is cruciaal om een uniforme en kwaliteitsvolle uitoefening van het beroep te bewerkstelligen over de grenzen heen. Het College neemt als bevoegde Belgische autoriteit actief deel aan de activiteiten van het CEAOB.

Tot slot wil ik hier graag een dankwoord uitspreken aan iedereen die tijdens het moeilijke coronajaar een bijdrage geleverd heeft tot de continuïteit van de activiteiten van het College. Betrouwbare financiële informatie zal in het post-corona-tijdperk meer dan ooit een hoeksteen zijn voor het herstel van de economie. Niet alleen bij ons, maar ook wereldwijd. Dat wij daar een bijdrage toe kunnen leveren, is een motivatie voor de niet aflatende inzet van de verschillende bij het College betrokken actoren.

Alvast hoop ik dat de lectuur van dit verslag u weet te boeien. Wij danken u voor uw belangstelling.

Bénédicte Vessié

Voorzitter

CTR
CSR

2. CIJFERMATIG OVERZICHT VAN DE SECTOR IN 2020

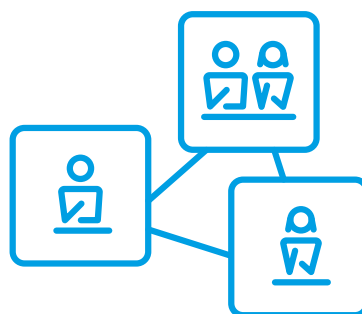
Cijfermatig overzicht van de sector in 2020

862
actieve
bedrijfsrevisoren

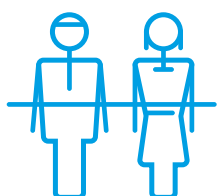

589
actieve
bedrijfsrevisoren-
kantoren

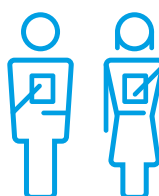

54
actieve
bedrijfsrevisoren-
netwerken

Verhinderde en actieve bedrijfsrevisoren op 31 december 2020

18%
verhinderde
bedrijfsrevisoren

82%
actieve
bedrijfsrevisoren

Nederlandstalige en Franstalige bedrijfsrevisoren op 31 december 2020

34%
Franstalige
bedrijfsrevisoren

66%
Nederlandstalige
bedrijfsrevisoren

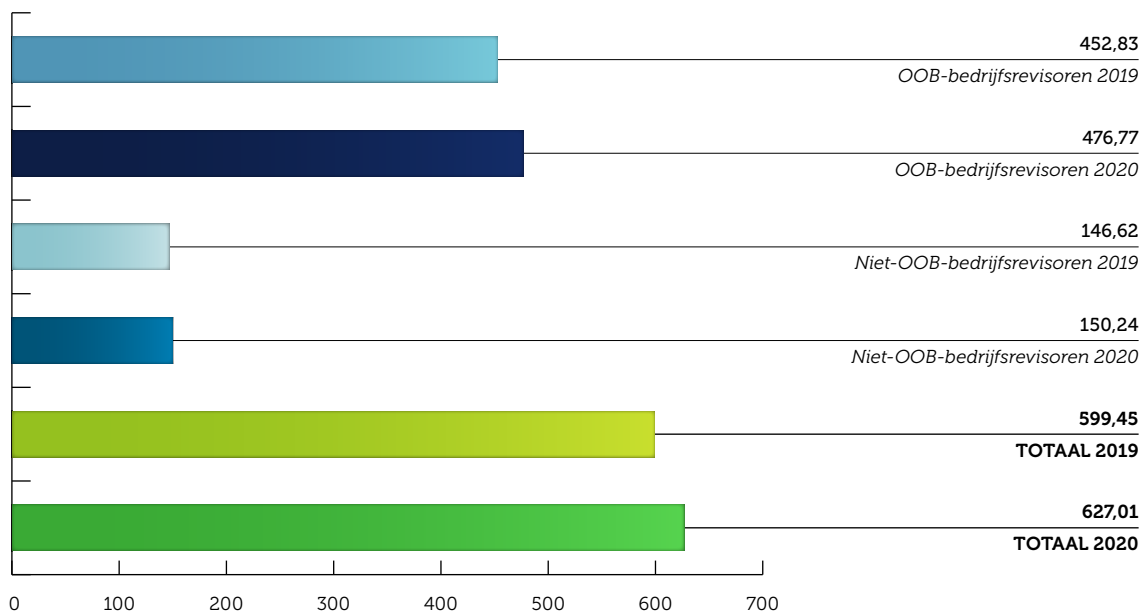
Tabel 1: Professionele activiteit van de bedrijfsrevisoren in 2019 en 2020

	OOB- BEDRIJFS- REVISOREN		NIET-OOB- BEDRIJFS- REVISOREN		TOTAAL	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019
TOTAAL VAN ALLE INKOMSTEN (IN EUR 1.000)	476.768	452.830	150.240	146.617	627.007	599.446
Aantal wettelijke controleopdrachten van de jaarrekening	17.065	16.374	12.531	12.186	29.596	28.560
Inkomsten wettelijke controleopdrachten van de jaarrekening ¹ (in EUR 1.000)	304.454	286.990	75.144	74.362	379.599	361.352
Wettelijke controleopdrachten van de jaarrekening t.o.v. totale inkomsten (%)	63,86 %	63,38 %	50,02 %	50,72 %	60,54 %	60,28 %
Inkomsten andere wettelijke revisorale opdrachten ² (in EUR 1.000)	19.718	19.106	18.448	16.745	38.166	35.851
Andere wettelijke revisorale opdrachten t.o.v. totale inkomsten (%)	4,14 %	4,22 %	12,28 %	11,42 %	6,09 %	5,98 %
Inkomsten andere revisorale opdrachten m.b.t. financiële informatie ³ (in EUR 1.000)	50.883	62.908	12.787	12.049	63.669	74.957
Andere revisorale opdrachten m.b.t. financiële informatie t.o.v. totale inkomsten (%)	10,67 %	13,89 %	8,51 %	8,22 %	10,15 %	12,50 %
Inkomsten revisorale opdrachten uitgevoerd voor andere bedrijfsrevisoren buiten het netwerk ⁴ (in EUR 1.000)	8.015	6.925	3.993	5.355	12.009	12.280
Revisorale opdrachten uitgevoerd voor andere bedrijfsrevisoren buiten het netwerk t.o.v. totale inkomsten (%)	1,68 %	1,53 %	2,66 %	3,65 %	1,92 %	2,05 %
Inkomsten niet-revisorale opdrachten ⁵ (in EUR 1.000)	93.698	76.901	39.867	38.105	133.565	115.006
Niet-revisorale opdrachten t.o.v. totale inkomsten (%)	19,65 %	16,98 %	26,54 %	25,99 %	21,30 %	19,19 %
Aantal OOB-opdrachten	287	294			287	294
Inkomsten OOB-opdrachten (in EUR 1.000)	50.014	50.707			50.014	50.707
OOB-opdrachten t.o.v. totale inkomsten (%)	10,49 %	11,20 %			7,98 %	8,46 %

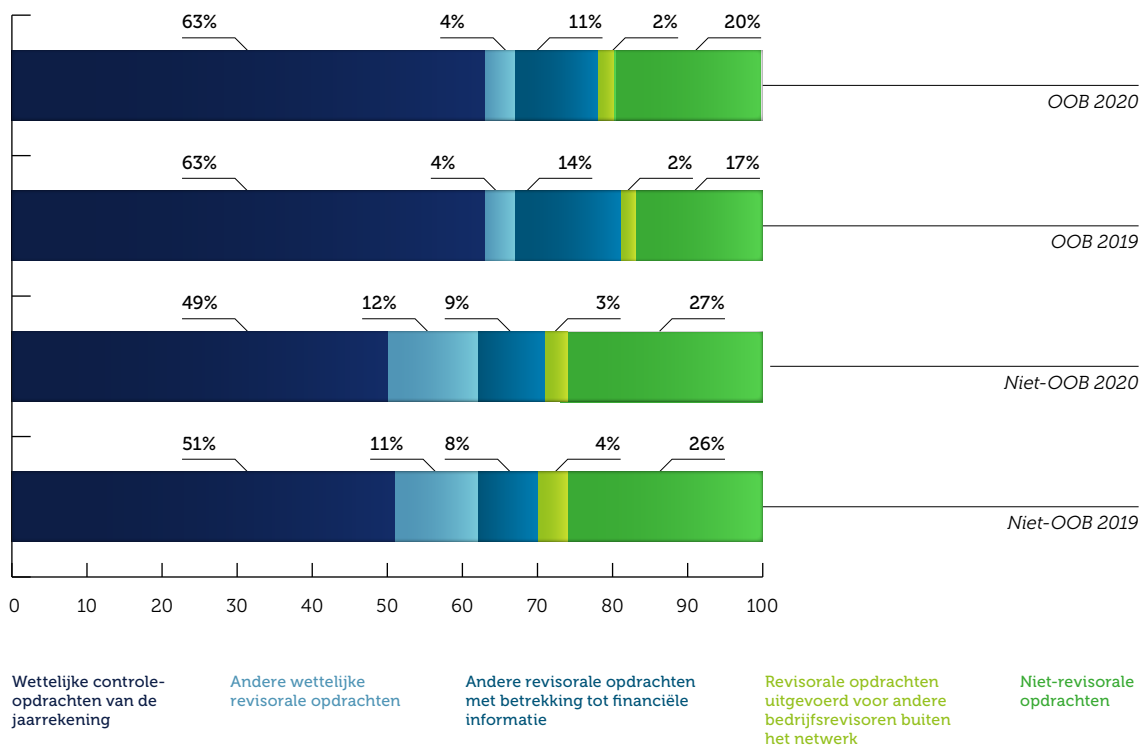
Disclaimer: De gegevens komen voort uit de rapportering van de bedrijfsrevisoren (*Auditors Annual Cartography*).

- 1 De wettelijke controleopdrachten van de jaarrekening, inclusief de audit van de consolidatiebundel, het afleveren van een *comfort letter*, het afleveren van een verslag in het kader van een prospectus, de uitvoering van een audit of een tussentijds nazicht en de andere opdrachten die in het natuurlijk verlengde liggen van de opdracht.
- 2 De andere opdrachten van een bedrijfsrevisor als vermeld in het VVV (inbreng in natura, quasi-inbreng, omzetting van vennootschappen, fusies en splitsingen, voorstel tot ontbinding van een vennootschap, uitkering van een interimdividend, wijziging van het doel van een vennootschap, wijziging van de rechten verbonden aan soorten van aandelen of winstbewijzen, uitgifte van aandelen onder, boven of met de fractiewaarde van de bestaande aandelen van dezelfde soort, met of zonder uitgiftepremie, uitgifte van converteerbare obligaties of van inschrijvingsrechten, beperking of opheffing van het voorkeurrecht).
- 3 De opdrachten van een bedrijfsrevisor binnen een afgesproken kader, gebaseerd op een controledossier, die aanleiding geven tot een schriftelijke en deskundige opinie, en die noch tot categorie 1, noch tot categorie 2 behoren.
- 4 Revisorale opdrachten in onderaanneming uitgevoerd voor bedrijfsrevisoren die geen deel uitmaken van het netwerk waartoe de dienstverstreker behoort.
- 5 De niet-revisorale opdrachten moeten worden uitgesplitst in drie categorieën: de opdrachten in verband met de boekhouding van een entiteit, de opdrachten in verband met de verlening van fiscale diensten en de adviesopdrachten en andere beroepsactiviteiten (andere dan gerechtelijke expertises, arbitrages, waardering van entiteiten, *due diligence*-opdrachten, *new assurance services* (websites, milieu, ...)).

Grafiek 1: Inkomsten uit de professionele activiteit van de bedrijfsrevisor (in miljoenen EUR)

Grafiek 2: Revisorale en niet-revisorale activiteiten ten opzichte van de inkomsten voor de sector

CTR
CSR

3. HIGHLIGHTS VAN HET TOEZICHT VAN HET COLLEGE IN 2020

Het **Comité** van het College beraadslaagde tijdens **10 zittingen** en sprak zich bij hoogdringendheid uit in **25 schriftelijke procedures**.

Het **College** deed uitspraak over de professionele activiteit van **67 bedrijfsrevisoren(kantoren)** in het kader van de **kwaliteitscontrole**:

- **23** kwaliteitscontroledossiers van OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren). Het legde hierbij **104** maatregelen op;
 - **44** kwaliteitscontroledossiers van niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren). Het legde hierbij **259** maatregelen op.
-

Met twee beslissingen van 7 mei 2020 heeft de **sanctiecommissie** een **sanctie opgelegd aan 3 bedrijfsrevisoren**: een berisping aan twee bedrijfsrevisoren en een waarschuwing aan één bedrijfsrevisor.

In **27 % van de ontvankelijk beoordeelde klachten** oordeelde het College dat de betrokken bedrijfsrevisor **geen inbreuken** pleegde.

Drieëntwintig (23) % van de ontvankelijk beoordeelde klachten gaven aanleiding tot het instellen van een **verder onderzoek**.

101 bedrijfsrevisoren hebben gedurende 2017-2019 geen gemiddelde van 24 uren vorming gevolgd van het IBR of het ICCI en/of hebben gemiddeld geen 84 uren "beroepsopleidingen" gevolgd.

134 bedrijfsrevisoren hebben in 2020 **niet bevestigd** aan het IBR dat hun gegevens in het openbaar register volledig en actueel zijn. Voor elk van deze bedrijfsrevisoren legde het College een hersteltermijn op.

Het College onderzocht **32 faillissementsdossiers**. In de helft van deze dossiers moest het College optreden en legde het preventieve of repressieve maatregelen op.

Het College stelde bij inspecties inzake de **naleving van de anti-witwaswet** bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren) **82 tekortkomingen** vast.

Nog in het kader van het voorkomen van WG/FT legde het College - na analyse van 263 antwoorden op de WG/FT-vragenlijst (**off-site inspectie**) – een **herstelmaatregel** op aan **58 bedrijfsrevisoren(kantoren)**.

CTR
CSR

4. INSTITUTIONEEL KADER

- 4.1. Impact van de Covid-19-crisis op het toezicht van het College
- 4.2. Het College als toezichthouder
- 4.3. Organisatie
- 4.4. Beroepsgeheim
- 4.5. Nationale en internationale samenwerking

4.1. Impact van de Covid-19-crisis op het toezicht van het College

Net als andere toezichthouders uit de EU en uit de rest van de wereld, ondervond ook het College de impact van de Covid-19-pandemie.

Gedurende de Covid-19-crisis bleef het College de continuïteit van zijn activiteiten garanderen. Het trof de nodige schikkingen om de bedrijfsrevisoren optimaal te ondersteunen zodat zij hun activiteiten met volledige inachtneming van het toepasselijke reglementaire kader konden voortzetten.

Het College besliste in de eerste plaats om de inspecties ter plaatse op te schorten. De bedrijfsrevisoren werden eveneens vrijgesteld van grootschalige verzoeken om informatie in het kader van het gebruikelijke toezicht. In het persbericht van 24 maart 2020 trad het College de Mededeling 2020/04 van het IBR 'Mogelijke impact van de COVID-19-crisis op de controlewerkzaamheden' bij.

Het College schorste zijn inspectiewerkzaamheden ter plaatse gedurende zowat 6 maanden op om de sector toe te laten zich aan de crisissituatie aan te passen. In zijn persbericht van 4 mei 2020 informeerde het College de bedrijfsrevisoren over het hervatten van de toezichtactiviteiten en de gewoonlijke behandeling van de dossiers. Evenwel trof het College de nodige maatregelen in het belang van eenieders gezondheid. Zo stuurde het College de inspecteurs aan om de inspecties in het kader van de kwaliteitscontroles 2020 zoveel als mogelijk op digitale wijze te organiseren. De gecontroleerde bedrijfsrevisoren en inspecteurs waren genoodzaakt hun organisatie te herzien en af te stemmen op de nieuwe noden.

De wereldwijde gezondheidscrisis leidde ertoe dat de vergaderingen van het beslissingsorgaan van het College, het Comité, niet steeds fysiek konden plaatsvinden.

Meer dan de voorgaande jaren, beraadslaagde het Comité tijdens zittingen die georganiseerd werden met behulp van een vocaal telecommunicatiesysteem of een schriftelijke procedure. Het Comité van het College hield in het jaar 2020 in totaal 10 vergaderingen waarvan 7 fysieke vergaderingen en sprak zich bij hoogdringendheid uit in 25 schriftelijke procedures.

Digitaal vergaderen was noodzakelijk omwille van de noodmaatregelen van de regering naar aanleiding van de eerste *lockdown* in het tweede kwartaal van 2020. Nadien hernam het Comité van het College fysieke vergaderingen in zijn lokalen. Om in de toekomst de digitale werkwijze toe te laten vroeg het College aan de wetgever een aanpassing van de reglementering.

Verder schaafde het zijn organisatie bij waarvan de regels werden vastgelegd in het Huishoudelijk reglement⁶.

Het College blijft, als toezichthouder, van zeer nabij de evolutie van de situatie en van de overheidsmaatregelen inzake Covid-19 opvolgen. Dit is in het bijzonder het geval voor inspecties ter plaatse. Het College schroefde deze terug tot een minimum en zal dat blijven doen zolang telewerken de regel is in het kader van de bestrijding van de pandemie.

⁶ Het Huishoudelijk reglement van het College is beschikbaar op de website van het College op de volgende link https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/CTRCSR/huishoudelijkreglement_nL_fr.pdf.

4.2. Het College als toezichthouder

Het College voert zijn opdrachten uit in het algemeen belang

Bedrijfsrevisoren vervullen een belangrijke rol in het verzekeren dat de financiële verslaggeving een getrouw beeld biedt van een onderneming. De bedrijfsrevisor draagt zo in belangrijke mate bij tot de geloofwaardigheid van de gepubliceerde financiële overzichten.

Het College is onafhankelijk ten aanzien van het beroepskorps van de bedrijfsrevisoren en voert zijn opdrachten uitsluitend uit in het algemeen belang. Het waakt over de kwaliteitsvolle, objectieve en onafhankelijke uitvoering van de opdrachten van een bedrijfsrevisor. Op deze manier draagt het College bij tot het versterken van het publiek vertrouwen in de financiële informatie van een onderneming.

Het College ziet toe op de naleving van de bepalingen van het toepasselijke wetgevende en reglementaire kader

Het toezicht door het College gebeurt in de eerste plaats op basis van de wet van 7 december 2016. Deze wet geeft uitvoering aan de richtlijn 2006/43/EG.

Het College steunt zijn toezicht ook op de *International Standards on Auditing* (ISA)⁷. Dit zijn de internationale controlestandaarden, en de daarmee verband houdende *Statements* en standaarden, voor zover deze voor de wettelijke controle van jaarrekeningen van belang zijn⁸.

Het College oefent zijn toezicht niet enkel uit op basis van de wettelijke bepalingen en de ISA's, maar ook op basis van de beroepsnormen die het IBR opstelt en die de HREB en de minister bevoegd voor Economie goedkeuren.

Het College draagt in het bijzonder de eindverantwoordelijkheid voor:

- het toezicht op de toekenning van de hoedanigheid van bedrijfsrevisor, en op de inschrijving, de registratie in, alsook het houden en het bijwerken van het openbaar register;
- het toezicht op de permanente vorming;
- het toezicht op de kwaliteitscontrolesystemen; en
- het toezicht op de naleving van de anti-witwaswetgeving.

De wet van 7 december 2016 delegeert hierbij de volgende opdrachten aan het IBR:

- de toekenning en de intrekking van de hoedanigheid van bedrijfsrevisor;
- de inschrijving, de registratie in alsook het houden en het bijwerken van het openbaar register; en
- de organisatie van de permanente vorming.

De eindverantwoordelijkheid voor het toezicht op en de uitvoering van de aan het IBR gedelegeerde opdrachten komt toe aan het College.

Het College is onafhankelijk ten aanzien van het beroepskorps van de bedrijfsrevisoren en voert zijn opdrachten uitsluitend uit in het algemeen belang.

⁷ De ISA's zijn in België van toepassing sinds de goedkeuring door de HREB en de minister van Economie van de norm van 10 november 2009 inzake de toepassing van de ISA's in België, en meer bepaald op de controle van financiële overzichten (audit) met betrekking tot boekjaren afgesloten vanaf 15 december 2014. Op grond van art. 31, § 4 van de wet van 7 december 2016 zijn deze normen bindend voor de bedrijfsrevisoren.

⁸ Art. 2.11 richtlijn 2006/43/EG.

Verder is het IBR verantwoordelijk voor het opstellen van het normatief kader ter aanvulling van het wettelijk en internationaal normatief kader. Het College controleert de naleving van dat kader.

Het College kan preventieve maatregelen opleggen, dan wel beslissen over een repressieve behandeling van een dossier

Het College hecht in eerste instantie veel belang aan **preventieve maatregelen** die zijn gericht op de verbetering van de organisatie, de werkmethoden en de kwaliteitsvolle uitvoering van de opdrachten van de bedrijfsrevisoren. Van de bedrijfsrevisoren verwacht het College dat ze zich conform de opgelegde preventieve maatregelen in regel stellen met het toepasselijk wetgevend en normatief kader.

Het College stelt, in het kader van zijn opvolging, vast dat zijn preventieve aanpak in de meeste gevallen deze verwachting inlost en aanleiding geeft tot een betere organisatie van de bedrijfsrevisoren en een hogere kwaliteit in de uitvoering van hun opdrachten.

Het College volgt in het toezicht een risicogestuurde aanpak.

In een aantal gevallen is de bedrijfsrevisor echter van mening dat hij het door het College vereiste kwaliteitsniveau niet meer kan bereiken en handelt hij hiernaar. In 2020 beslisten enkele bedrijfsrevisoren dan ook om toe te treden tot een ander bedrijfsrevisorenkantoor omwille van de nood aan gepaste organisatie en aan een actieve omkadering van hun professionele activiteiten. Ook beslisten enkele anderen om ontslag te nemen als bedrijfsrevisor.

Het College volgt in het toezicht een risicogestuurde aanpak. Hierbij houdt het rekening met de aard en omvang van de activiteiten van de bedrijfsrevisoren. Ondanks deze proportionele aanpak moest het College ook in 2020 vaststellen dat een beperkt aantal *sole practitioners* zich — spijs alle door het IBR gegeven vormingen — nog steeds niet of te weinig vertrouwd zijn met het reglementair kader. Hierdoor zag het College zich, ondanks de beperkte omvang van hun activiteiten, toch genoodzaakt om op te treden ten aanzien van de betrokken bedrijfsrevisoren.

Het publiceren van standpunten op zijn website, die de verwachtingen van het College als toezichthouder vertalen, maakt ook deel uit van zijn preventieve aanpak. Dit geldt ook voor de publicatie, in het jaarverslag of in mededelingen op zijn website, van de meest voorkomende tekortkomingen die het tijdens zijn toezicht vaststelt. Aldus wenst het College in te zetten op een nog grotere voorspelbaarheid van zijn toezicht.

Indien de preventieve aanpak niet voldoet of niet passend is, kan het College anderzijds ook **repressieve maatregelen** nemen.

Zo kan het, indien passend, voor inbreuken uit het verleden een terechtwijzing opleggen aan de bedrijfsrevisor, wanneer het opleggen van een hersteltermijn niet mogelijk is.

Bij ernstige tekortkomingen kan het College tevens beslissen om de sanctiecommissie te vatten en een procedure in te stellen die kan leiden tot het opleggen van administratieve maatregelen en administratieve geldboetes. Voor de maatregelen en boetes ten aanzien van het revisoraat is, binnen de sanctiecommissie, een specifieke kamer opgericht. Die kamer is samengesteld uit zes magistraten en twee andere leden met deskundigheid in revisorale⁹ materies.

In het kader van zijn bevoegdheid om de sanctiecommissie te vatten, heeft het College bijzondere aandacht voor tekortkomingen die een impact kunnen hebben op de oordeelsvorming door de gebruiker van de financiële informatie, voor tekortkomingen die slaan op de controle van beursgenoteerde bedrijven of entiteiten met grote maatschappelijke of financiële impact, of nog, voor tekortkomingen ten aanzien van ethische voorschriften en voor herhaalde tekortkomingen. Het College let er ook op dat de bedrijfsrevisor voldoende en geschikte controlewerkzaamheden uitvoert om een adequaat oordeel over de financiële staten te kunnen formuleren.

⁹ Art. 3, 10° van de wet van 7 december 2016 definieert een revisorale opdracht als "elke opdracht, inclusief de opdracht van wettelijke controle van de jaarrekening, die ertoe strekt een deskundig oordeel te geven over de getrouwheid en de waarachtigheid van een jaarrekening, van een tussentijdse financiële staat, van een waardering of van andere economische en financiële informatie, verschaft door een onderneming of instelling; dit begrip omvat eveneens de ontleding en de verklaring van de economische en financiële inlichtingen aan de leden van de ondernemingsraad".

4.3. Organisatie

Het College is een autonome instelling met rechtspersoonlijkheid

Het College bestaat uit een Comité en een secretariaat-generaal.

Het Comité is het besluitvormingsorgaan van het College en telt zes leden:

- Mevrouw Bénédicte Vessié – Voorzitter van het Comité en voormalig bedrijfsrevisor;
- Mevrouw Sadi Podevijn – deskundige die geen bedrijfsrevisor is geweest;
- De heer Gregory Demal – lid aangesteld door de FSMA;
- Mevrouw Greet T'Jonck – lid aangesteld door de FSMA;
- De heer Jean Hilgers – lid aangesteld door de NBB; en
- De heer Jo Swyngedouw – lid aangesteld door de NBB.

De secretaris-generaal, mevrouw Ann De Roeck¹⁰, is belast met de operationele leiding van het College.

Bénédicte Vessié

Voorzitter van het Comité en voormalig bedrijfsrevisor

Sadi Podevijn

Deskundige die geen bedrijfsrevisor is geweest

Greet T'Jonck

Lid aangesteld door de FSMA

Jean Hilgers

Lid aangesteld door de NBB

Jo Swyngedouw

Lid aangesteld door de NBB

Gregory Demal

Lid aangesteld door de FSMA

¹⁰ Met ingang van augustus 2020.

De voorzitter van het Comité verbindt het College jegens derden en in rechte. Bij diens afwezigheid treden de vicevoorzitters in volgende orde op: mevrouw Sadi Podevijn en de heer Gregory Demal.

De secretaris-generaal bereidt de beslissingen van het Comité voor en voert deze uit. Hij voert ook de onderzoeken uit in dossiers waarvoor het College beslist om de sanctiecommissie te vatten.

De FSMA neemt het secretariaat-generaal van het College waar. Het secretariaat-generaal van het College kan een beroep doen op de administratieve, operationele en logistieke ondersteuning van de FSMA. Het protocol tussen de FSMA en het College van 18 oktober 2017 regelt de betrekkingen tussen beide autonome instellingen.

Ann De Roeck

Secretaris-generaal

De werkingskosten van het College maken deel uit van de totale begroting van de FSMA

Het protocol tussen de FSMA en het College van 18 oktober 2017 definieert onder meer de toepassingsmodaliteiten van het door de wet van 7 december 2016 vastgestelde budgettaire en financiële kader. De werkingskosten van het College maken deel uit van de totale begroting van de FSMA. Finaal is het de sector die de werkingskosten van het College dekt door de bijdragen van de in België geregistreeerde bedrijfsrevisoren en bedrijfsrevisorenkantoren.

Het opstellen van de begroting en de raming van de kosten van het College kent een strikte procedure. Niet alleen het College moet zijn goedkeuring geven. De procedure vereist ook de goedkeuring van de raad van toezicht van de FSMA, van het directiecomité van de FSMA en het positief advies van het auditcomité van de FSMA.

Het koninklijk besluit van 25 december 2016 over de maximale begrotingsgrens en over de dekking van de werkingskosten voor het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren voorziet in een maximale begrotingsgrens van EUR 2,8 miljoen per jaar, aangepast aan de loonbarema's en de evolutie van de index. Het IBR int de bijdragen van de sector en betaalt jaarlijks een globaal bedrag aan de FSMA.

Deze maximumbijdrage bedraagt EUR 3.101.615 voor het jaar 2020. De uitgaven van het College voor het jaar 2020 bedragen EUR 2.191.876. Het Comité van het College schat de volledige benutting van het budget binnen een periode van maximum drie jaren in lijn met de graduele ontplooiing van de werkzaamheden van het College en de opvulling van het personeelskader.

4.4. Beroepsgeheim

Het College is gebonden door een strafrechtelijk gesanctioneerd beroepsgeheim. Dit betekent dat het College geen vertrouwelijke informatie mag onthullen waarvan het kennis krijgt bij de uitoefening van zijn opdrachten.

Artikelen 44 en 45 van de wet van 7 december 2016 regelen het beroepsgeheim van het College.

Zowel het College, de voorzitter en de leden van het Comité en de leden van de sanctiecommissie, als de personeelsleden van de FSMA die bijdragen tot de uitoefening van de opdrachten van het College, zijn gebonden door het beroepsgeheim. Het beroepsgeheim geldt ook voor de inspecteurs en de externe deskundigen die het College aanstelt.

Het College mag vertrouwelijke informatie verstrekken aan welbepaalde derden in de strikte omstandigheden die artikel 45 van de wet van 7 december 2016 bepaalt.

4.5. Nationale en internationale samenwerking

Het College hecht veel belang aan de kwaliteitsvolle samenwerking met nationale en internationale instanties.

4.5.1. Nationale samenwerking

Het College werkt nauw samen met de **NBB**. Het samenwerkingsakkoord van 14 juni 2019 regelt de samenwerking bij de uitoefening van de respectieve opdrachten en de modaliteiten voor de onderlinge informatie-uitwisseling¹¹.

Ook met de **FSMA** onderhoudt het College een nauwe samenwerking. Het protocol tussen de FSMA en het College van 18 oktober 2017 regelt de betrekkingen tussen de twee autonome instellingen¹². Zo neemt de FSMA het secretariaat-generaal van het College waar en kan het College een beroep doen op de Centrale Inspectiedienst van de FSMA voor de uitvoering van de kwaliteitscontroles bij OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)¹³.

In het kader van zijn toezicht kan het College beslissen de **sanctiecommissie van de FSMA** te vatten. In dat geval stelt het College een procedure in die kan leiden tot het opleggen van administratieve maatregelen, gaande van een waarschuwing tot de intrekking van de hoedanigheid van bedrijfsrevisor, en administratieve geldboetes¹⁴.

Zoals reeds vermeld, verricht het College zijn toezicht op de bedrijfsrevisoren onder meer op basis van de beroepsnormen die het **IBR** opstelt, en de HREB en de minister bevoegd voor Economie goedkeuren. Dit impliceert de nauwe samenwerking die het College heeft met het IBR en de HREB.

Het College en de **HREB** zetten in het verslagjaar hun geregelde consultaties en overleg voort. Zo raadpleegde het College de HREB over de door het College gepubliceerde inspectieleidraden en werkprogramma's die het gebruikt tijdens de uitvoering van de kwaliteitscontroles. Ook in 2020 verzocht de HREB het College om advies over diverse ontwerpen van norm, te weten:

1. het ontwerp van bijkomende norm (herziene versie 2020) bij de in België van toepassing zijnde internationale auditstandaarden;
2. het ontwerp van norm inzake de toepassing van de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten;
3. het ontwerp van norm inzake de opdrachten van de erkende bedrijfsrevisoren bij de mutualistische entiteiten;
4. het ontwerp van norm inzake permanente vorming; en
5. het ontwerp van norm inzake de opdracht van de bedrijfsrevisor in het kader van een inbreng in natura en quasi-inbreng.

¹¹ Het samenwerkingsakkoord is beschikbaar op de website van het College op de volgende link: https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/MoU/2019-06-14_protocole_ctrcsr_nbb.pdf.

¹² Het protocol is beschikbaar op de website van het College op de volgende link: https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/MoU/2017-10-18_protocole_ctrcsr_fsma.pdf.

¹³ Zie "Kwaliteitscontroles bij OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)" in dit jaarverslag.

¹⁴ De administratieve maatregelen en geldboetes die de sanctiecommissie kan opleggen, zijn gedefinieerd in art. 59 van de wet van 7 december 2016.

De sanctiecommissie is als volgt samengesteld:

Michel Rozie, voorzitter

Ere-eerste voorzitter van het hof van beroep te Antwerpen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is in het Hof van Cassatie of in het hof van beroep te Brussel

Martine Castin

Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening

Kristof Stouthuysen

Lid van de sanctiecommissie met passende deskundigheid op het vlak van de wettelijke controle van de jaarrekening

Sofie Cools

Lid van de sanctiecommissie

Erwin Francis

Raadsheer in het Hof van Cassatie, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

Guy Keutgen

Lid van de sanctiecommissie

Jean-Philippe Lebeau

Voorzitter van de rechtbank van koophandel van Henegouwen, lid van de sanctiecommissie in de hoedanigheid van magistraat die geen raadsheer is in het Hof van Cassatie of in het hof van beroep te Brussel

Christine Matray

Ereraadsheer in het Hof van Cassatie, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van het Hof van Cassatie

Pierre Nicaise

Lid van de sanctiecommissie

Philippe Quertainmont

Ereraadsheer in de Raad van State, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van de Raad van State

Reinhard Steennot

Lid van de sanctiecommissie

Marnix Van Damme

Kamervoorzitter in de Raad van State, lid van de sanctiecommissie op voordracht van de eerste voorzitter van de Raad van State

In 2020 zette het College de dialoog met het **IBR** voort. Het ging onder meer over de aan de IBR gedelegeerde opdracht inzake het openbaar register waarover het College de eindverantwoordelijkheid behoudt¹⁵. In 2020 zette het College een controlecampagne op over de kwaliteit van de gegevens in het openbaar register¹⁶. Deze werkzaamheden zullen in 2021 door het IBR in samenwerking met het College worden verdergezet.

De **raadgevende vergadering voor het publiek toezicht** op het beroep van de bedrijfsrevisoren vindt jaarlijks plaats. Omwille van de pandemie gebeurde de vergadering van 9 december 2020 middels *video-conferencing*. De raadgevende vergadering behandelt algemene kwesties over het publiek toezicht op het beroep. De voorzitter van het Comité van het College, twee vertegenwoordigers van het College, twee vertegenwoordigers van de HREB, vier vertegenwoordigers van het IBR en twee vertegenwoordigers van de FOD Economie nemen hieraan deel.

College van Toezicht op de Bedrijfsrevisoren

16 Zie "Openbaar register" in dit jaarverslag.

4.5.2. Internationale samenwerking

De samenwerking tussen de bevoegde autoriteiten van de Europese lidstaten levert een groeiende bijdrage aan de kwaliteit van het uitgeoefende toezicht. Daarom nam het College, ook in 2020, actief deel aan de activiteiten van het **CEAOB**. Vertegenwoordigers van het College zijn aanwezig in bepaalde werkgroepen en in twee van de vier door het CAO OB opgerichte colleges voor de vier belangrijkste Europese auditnetwerken.

De auditmarkt beperkt zich niet enkel tot het Europese grondgebied. Om het *level-playing-field* van het door het College uitgeoefende toezicht gelijk te stemmen met het wereldwijd toezicht, is het College lid van het **International Forum of Independent Audit Regulators (IFIAR)**.

In 2020 nam het College deel aan verscheidene onderzoeken ingesteld door IFIAR. Zo bracht IFIAR in 2020 een intern rapport uit over de internationale ontwikkelingen op de auditmarkt. Het College nam deel aan de onderliggende enquête in 2019. Het College acht het waardevol om de *high-level* resultaten van de internationale analyse samen te leggen met zijn eigen vaststellingen op Belgische bodem. Op deze manier werkt het College mee aan convergente toezichtspraktijken ter verbetering van de kwaliteit van de uitgevoerde audits.

Het College heeft doorheen het jaar 2020 over een samenwerkingsakkoord onderhandeld met de **PCAOB**, het Amerikaanse toezichtsorgaan op de bedrijfsrevisoren. Dit samenwerkingsakkoord zal een informatie-uitwisseling tussen beide toezichthouders mogelijk maken en de PCAOB toelaten om gezamenlijke inspecties met het College in België op te starten. Het College sloot het samenwerkingsakkoord met de PCAOB af op 12 april 2021¹⁷.

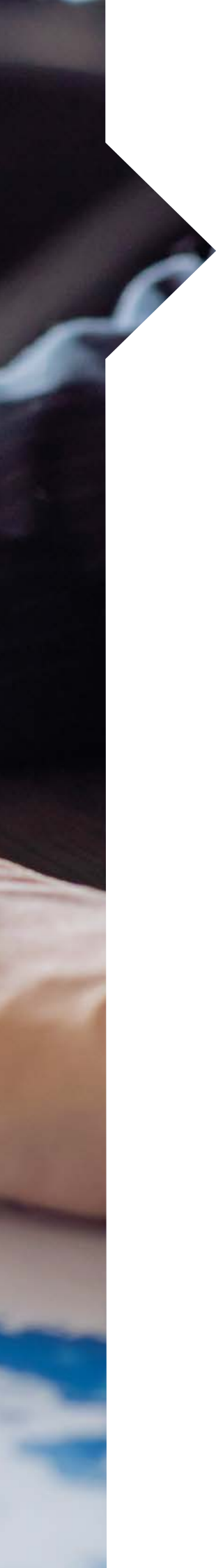
Deze onderhandelingen betreffen eveneens het sluiten van een gegevensbeschermingsovereenkomst of *data protection agreement*, die de uitwisseling van data regelt conform GDPR. De Belgische Gegevensbeschermingsautoriteit keurde deze gegevensbeschermingsovereenkomst goed op 7 april 2021¹⁸. België is daarmee in de EU het tweede land dat een Protocol afsloot met de PCAOB voorzien van een gegevensbeschermingsovereenkomst die volledig in overeenstemming is met de toepasselijke regelgeving inzake de bescherming van persoonsgegevens en met het standpunt hierover van het Europees Comité voor Gegevensbescherming.

Het samenwerkingsakkoord met de PCAOB is van bijzonder belang in het licht van recente wetgevende ontwikkelingen in de Verenigde Staten, meer bepaald de goedkeuring van de *Holding Foreign Companies Accountable Act* (HFCAC). Deze wet voorziet in de schorsing door de *U.S. Securities Exchange Commission* van de verhandeling van financiële instrumenten van buitenlandse ondernemingen, genoteerd op Amerikaanse beurzen of Amerikaanse gereguleerde markten, indien de PCAOB drie jaar of langer geen inspecties of onderzoeken kon uitvoeren in hun rechtsgebied van herkomst.

¹⁷ Het persbericht 'Het College van toezicht op de bedrijfsrevisoren ondertekent een samenwerkingsakkoord met de Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB)' is beschikbaar op de website van het College op de volgende link: <https://www.fsma.be/nl/news/het-college-van-toezicht-op-de-bedrijfsrevisoren-ondertekent-een-samenwerkingsakkoord-met-de>.

¹⁸ GBA Bestissing n° 03/2021 van 7 april 2021.

5. KWALITEITS- CONTROLES

- 5.1. Impact van de Covid-19-crisis op de kwaliteitscontroles 2020
- 5.2. Methodologie
- 5.3. Risico-en netwerkbenadering
- 5.4. Proportionaliteitsprincipe, tegensprekelijk debat en vrijwaring van het oordeel van de bedrijfsrevisor
- 5.5. Kwaliteitscontroles bij OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)
- 5.6. Kwaliteitscontroles bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)

5.1. Impact van de Covid-19-crisis op de kwaliteitscontroles 2020

De wereldwijde gezondheidscrisis noopte het College ertoe om de uitvoering van de kwaliteitscontrole van de niet-OOB-bedrijfsrevisoren en de OOB-bedrijfsrevisoren gedurende een zestal maanden op te schorten. In principe vangen de kwaliteitscontroles aan in mei. In 2020 stelde het College de start van de kwaliteitscontroles veiligheidshalve uit tot het laatste trimester van 2020.

In geen geval belet de opschorting van de kwaliteitscontroles 2020 de frequentie van de kwaliteitscontroles van de bedrijfsrevisoren(kantoren). Het College waakt erover dat het de OOB-bedrijfsrevisoren en de niet-OOB-bedrijfsrevisoren, respectievelijk minstens om de 3 en om de 6 jaar, op basis van een risicoanalyse aan een kwaliteitscontrole onderwerpt¹⁹.

Digitalisatie wordt overigens meer en meer onderdeel van de vereiste van continuïteit en efficiënte organisatie van het bedrijfsrevisorenkantoor.

Het College voerde een open communicatie over de opschorting van de kwaliteitscontrole met de door hem aangestelde inspecteurs. De kwaliteitscontroles van OOB-bedrijfsrevisoren worden uitgevoerd door het Centraal Inspectieteam van de FSMA, met mogelijke ondersteuning van de externe inspecteurs die na de overheidsopdracht op 7 januari 2020 door het Directiecomité van de FSMA weerhouden werden. Voor de uitvoering van de kwaliteitscontroles van niet-OOB-bedrijfsrevisoren doet het College een beroep op actieve bedrijfsrevisoren. Dankzij de overheidsopdracht die de FSMA in 2018 heeft georganiseerd, konden 38 inspecteurs-bedrijfsrevisoren²⁰ worden aangesteld om de niet-OOB-kwaliteitscontroles 2019 en 2020 te verrichten.

Nog in het licht van de overheidsmaatregelen inzake Covid-19 besliste het College om de inspecties zoveel als mogelijk op digitale wijze te laten verlopen.

Digitalisatie wordt overigens meer en meer onderdeel van de vereiste van continuïteit en efficiënte organisatie van het bedrijfsrevisorenkantoor.

Voor de kwaliteitscontroles 2020 besloot het College vanuit een risicogebaseerde benadering om de uitvoering ervan te oriënteren naar een thematische aanpak, bestaande uit:

- het thema 'monitoring' (ISQC 1.48–54); en
- het thema 'Aanvaarding en continuering van cliëntrelaties en specifieke opdrachten' (ISQC1.26–28). Dit thema speelt ook in op de relevante ethische voorschriften en de noodzaak tot cliëntidentificatie vereist door de WG/FT-wetgeving.

Deze thematische aanpak laat toe om de bovenstaande thema's op een diepgaande wijze te inspecteren en toch tegelijk de voornaamste kwaliteitsstandaarden te toetsen bij de uitoefening van de controleopdrachten van de gecontroleerde bedrijfsrevisor.

Het College paste de werkprogramma's voor de kwaliteitscontroles van OOB-bedrijfsrevisoren 2020 aan in overeenstemming met deze nieuwe thematische aanpak. De werkprogramma's werden tevens aangepast en gestructureerd in lijn met de *Common Audit Inspection Methodology* (CAIM), die bij de leden van het CEAOB steeds bredere ingang vindt. De aangepaste werkprogramma's zijn beschikbaar op de website van het College.

¹⁹ Art. 52, §§ 1 en 2 van de wet van 7 december 2016.

²⁰ 30 inspecteurs behoren tot de Nederlandse taalrol en 8 inspecteurs tot de Franse taalrol.

Naar analogie paste het College ook de controleleidraden aan voor de kwaliteitscontroles van niet-OOB-bedrijfsrevisoren. Ook deze aangepaste controleleidraden publiceerde het College op zijn website.

Gelet op de opschorting van de start van de kwaliteitscontroles 2020 te wijten aan de pandemie zal het College deze dossiers ten vroegste kunnen beoordelen in 2021.

Caveat: de statistieken in dit jaarverslag hebben dus om die reden geen betrekking op de uitgevoerde kwaliteitscontroles in 2020 van het College.

5.2. Methodologie

In 2020 onderzocht het College de professionele activiteit van **67 bedrijfsrevisoren(kantoren)** aan de hand van kwaliteitscontroles. Dit aantal ligt lager dan in 2019 door de opschorting van de uitvoering van de kwaliteitscontroles gedurende een zestal maanden gelet op de Covid-19-crisis.

Het College gaat na of de gecontroleerde bedrijfsrevisor over een organisatie beschikt die aangepast is aan de aard en de omvang van zijn activiteiten. Verder strekt de kwaliteitscontrole ertoe te verifiëren of de bedrijfsrevisoren hun activiteiten verrichten overeenkomstig de controlenormen en de toepasselijke deontologische regels.

Het College behandelde **23 kwaliteitscontroledossiers** van bedrijfsrevisoren(kantoren) die controles verrichten bij één of meer **OOB's**. Het boog zich ook over **44 kwaliteitscontroledossiers** van bedrijfsrevisoren(kantoren) die uitsluitend controles verrichten **bij niet-OOB's**.

Het College kan naar aanleiding van een kwaliteitscontrole verscheidene maatregelen nemen. Op basis van alle relevante elementen van een individueel dossier beslist het College bij vaststelling van tekortkomingen over de meest gepaste maatregel.

Binnen het **preventief kader**, kan het College beslissen tot het opleggen van de volgende maatregelen:

- **Aandachtspunt:** het College vestigt de aandacht op het belang van een wettelijke, reglementaire of normatieve vereiste. De vastgestelde tekortkoming beïnvloedt het oordeel van de gecontroleerde bedrijfsrevisor over de financiële staten niet. Hoewel de gecontroleerde bedrijfsrevisor niet moet terugkoppelen, verwacht het College dat de bedrijfsrevisor zijn werkwijze aanpast. Als het College vaststelt dat een wettelijke, reglementaire of normatieve bepaling bij een eerdere kwaliteitscontrole reeds aanleiding gaf tot een aandachtspunt, beschouwt het deze herhaling als een verzwarende omstandigheid om een zwaardere maatregel op te leggen.
- **Aanbeveling:** het College stelt een inbreuk vast op het reglementair kader. De inbreuk beïnvloedt de vereiste kwalitatieve uitvoering van werkzaamheden of werking van het bedrijfsrevisorenkantoor. Het College verwacht van de bedrijfsrevisor dat hij binnen een bepaalde termijn gevolg geeft aan de aanbeveling en formuleert voor elke aanbeveling wat wordt verwacht. De bedrijfsrevisor zelf stelt maatregelen voor aan het College om de vastgestelde tekortkomingen te verhelpen en de naleving van de betrokken bepalingen te verzekeren.
- **Hersteltermijn:** het College stelt een inbreuk vast op het reglementair kader. De inbreuk beïnvloedt de vereiste kwalitatieve uitvoering van werkzaamheden of werking van het bedrijfsrevisorenkantoor. Het College legt een termijn op binnen dewelke de bedrijfsrevisor de door het College bepaalde maatregelen moet nemen om te voldoen aan het wettelijk en reglementair kader. Voor elke hersteltermijn formuleert het College wat wordt verwacht. Het College volgt de uitvoering van de genomen maatregelen verder op.

Het College kan eveneens beslissen om zowel preventieve maatregelen op te leggen voor de toekomst die binnen een redelijke termijn moeten worden uitgevoerd, als een repressieve behandeling van het dossier na te streven voor de inbreuken van het verleden.

In het kader van een **repressieve behandeling** van het dossier kan het College onder meer een **terecht-wijzing** opleggen.

Op grond van artikel 57, § 5 van de wet van 7 december 2016 kan het College de bedrijfsrevisor terechtwijzen wanneer de feiten die de bedrijfsrevisor worden verweten, hoewel zij vaststaan, de oplegging van een hersteltermijn niet verantwoorden.

De secretaris-generaal van het College kan ook een onderzoek voeren dat ertoe kan leiden dat het College **de sanctiecommissie van de FSMA** vat om andere sancties dan een terechtwijzing op te leggen. De sanctiecommissie spreekt zich uit over de gevallen waarvoor het College haar vat. De administratieve maatregelen, gaande van een waarschuwing tot de intrekking van de hoedanigheid van bedrijfsrevisor, en administratieve geldboetes die de sanctiecommissie kan opleggen, zijn gedefinieerd in artikel 59 van de wet van 7 december 2016.

Beslissing van 7 mei 2020 van de sanctiecommissie van de FSMA – Niet-naleving van de auditnorm ISA 230 (controledocumentatie) – Berisping en waarschuwing – Niet-nominatieve bekendmaking

Op 7 mei 2020 heeft de sanctiecommissie, in twee beslissingen, een sanctie opgelegd aan drie bedrijfsrevisoren wegens inbreuken op de auditnorm ISA 230 die handelt over de controledocumentatie.

In een eerste beslissing heeft de sanctiecommissie twee bedrijfsrevisoren een berisping gegeven wegens de niet-naleving van ISA 230.16. Die auditnorm bepaalt onder welke voorwaarden er veranderingen mogen worden aangebracht in een definitief samengesteld controledossier. De sanctiecommissie had vastgesteld dat deze bedrijfsrevisoren, bij een nazicht van hun controledossiers, documenten hadden toegevoegd en andere wijzigingen hadden aangebracht zoals het antedateren van bepaalde documenten op een datum na de samenstelling van het definitieve controledossier. Die wijzigingen voldeden slechts aan een aantal voorwaarden van ISA 230.16 in die zin dat in de elektronische dossiers wel was vermeld wanneer en door wie zij waren aangebracht, maar dat de redenen voor het aanbrengen van de wijzigingen ontbraken. Rekening houdend met de specifieke kenmerken van de dossiers, heeft de sanctiecommissie geoordeeld dat de wijzigingen die de bedrijfsrevisoren hadden aangebracht niet gering waren en heeft ze hen hiervoor een berisping gegeven.

In haar tweede beslissing heeft de sanctiecommissie een waarschuwing gericht aan een bedrijfsrevisor die eveneens verzuimd had ISA 230.16 na te leven. Deze bedrijfsrevisor had bij een nazicht van zijn controledossiers, een nota toegevoegd aan een elektronisch controledossier dat al definitief was. Hoewel die wijziging voldeed aan een aantal voorwaarden van ISA 230.16 omdat wel was vermeld wanneer en door wie zij was aangebracht, ontbrak de reden voor het toevoegen van de nota. Rekening houdend met de specifieke kenmerken van het dossier, heeft de sanctiecommissie geoordeeld dat de wijziging die de bedrijfsrevisor had aangebracht door de nota toe te voegen gering was en heeft ze hem hiervoor een waarschuwing gegeven.

De beslissingen van 7 mei 2020 werden op niet-nominatieve wijze bekendgemaakt. Rekening houdend met de specifieke kenmerken van de dossiers, was de sanctiecommissie immers van oordeel dat nominatieve bekendmakingen onevenredig zouden zijn.

De bedrijfsrevisoren zijn niet in beroep gegaan tegen de beslissingen van 7 mei 2020.

Onderstaande tabel geeft de beslissingen van het College weer met betrekking tot de kwaliteitscontroles die het onderzocht in 2020 en 2019.

Tabel 2: Beslissingen van het College over de onderzochte kwaliteitscontroledossiers in 2020 en 2019.

Beslissing van het College	Aantal behandelde kwaliteitscontroledossiers in 2020	Aantal behandelde kwaliteitscontroledossiers in 2019
Dossiers die toereikend zijn	3	4
Dossiers met uitsluitend aandachtspunten	4	16
Dossiers met aanbevelingen	47	60
Dossiers met terechtwijzingen	8	13
Dossiers met een hersteltermijn	5	13
TOTAAL	67	106

5.3. Risico-en netwerkbenadering

Het College onderwerpt de bedrijfsrevisoren minstens om de zes jaar aan een kwaliteitscontrole. Bij de bedrijfsrevisoren(kantoren) die de controle uitvoeren van één of meer OOB's die op individuele basis meer dan één criterium overschrijden van artikel 1:26, § 1 van het WVV²¹, gebeurt dit minstens om de drie jaar.

Een risicoanalyse ligt aan de basis van de bepaling van de tijdsduur tussen twee kwaliteitscontroles. Het College waakt daarbij over de naleving van de wettelijke maximumtermijnen. De risicobeoordeling stoelt onder meer op de volgende criteria:

- de cartografie van de sector (*Auditors Annual Cartography*);
- de eventuele signalen van derden (persartikels, klachten of andere toezichthouders); en
- de resultaten van voorgaande controles.

Het College voert de risicobeoordeling jaarlijks uit. Op basis hiervan selecteert het de te controleren bedrijfsrevisoren(kantoren).

Als een netwerk van niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren) gemeenschappelijke procedures voor kwaliteitsbeheersing heeft, organiseert het College de kwaliteitscontrole op het niveau van dit netwerk. In dit verband vestigt het College de aandacht op het belang van een correcte rapportering. Bedrijfsrevisoren verklaren in de *Auditors Annual Cartography*²² immers niet steeds correct of zij deel uitmaken van een netwerk met of zonder gemeenschappelijke procedures voor kwaliteitsbeheersing.

Het College benadrukt ook dat de bedrijfsrevisorenkantoren binnen hetzelfde netwerk de gemeenschappelijke procedures op een gelijkaardige manier moeten toepassen. In voorkomend geval heeft deze vaststelling een impact op de beoordeling van het College van de omvang van de kwaliteitscontrole.

²¹ Art. 1:26, § 1 van het WVV bepaalt: "Een vennootschap samen met haar dochtervennootschappen, of vennootschappen die samen een consortium uitmaken, worden geacht een groep van beperkte omvang te vormen, indien deze vennootschappen samen, op geconsolideerde basis, niet meer dan één van de volgende criteria overschrijden:

- jaargemiddelde van het aantal werknemers: 250;
- jaaromzet, exclusief belasting over de toegevoegde waarde: EUR 34.000.000;
- balanstotaal: EUR 17.000.000."

²² Het College verzamelt, met toepassing van art. 55 van de wet van 7 december 2016, jaarlijks informatie van de bedrijfsrevisoren door de zogenaamde "Auditors Annual Cartography".

5.4. Proportionaliteitsprincipe, tegensprekelijk debat en vrijwaring van het oordeel van de bedrijfsrevisor

5.4.1. Proportionaliteitsprincipe

Het toezicht van het College steunt onmiskenbaar op het proportionaliteitsprincipe²³. Het College oefent zijn onderzoeksbevoegdheden immers uit, rekening houdend met:

- de omvang en de complexiteit van de activiteiten van de bedrijfsrevisor, enerzijds; en
- de omvang en de complexiteit van de activiteiten van de entiteit die het voorwerp is van de revisorale controle, anderzijds.

Het College verwacht van de kleinere bedrijfsrevisorenkantoren dat ook zij bij de uitoefening van hun wettelijke controleopdrachten hun werkzaamheden afdoende documenteren.

Het Comité van het College beslist over de gevolgen die het geeft aan de vaststellingen binnen een kwaliteitscontrole. Deze kwaliteitsbeoordelingen zijn passend en evenredig ten opzichte van de omvang en de complexiteit van de activiteit van de gecontroleerde bedrijfsrevisor²⁴. Dit betekent niet dat het kleinere bedrijfsrevisorenkantoren vrijstelt van naleving van het toepasselijke wetgevend en normatief kader.

Het proportionaliteitsprincipe uit zich onder meer bij de beoordeling door het College van de organisatorische vereisten van de bedrijfsrevisor²⁵. Het College aanvaardt dat kleinere bedrijfsrevisorenkantoren voor bepaalde kantoorprocedures van ISQC 1 niet dezelfde mate van detail aan de dag leggen als de grotere bedrijfsrevisorenkantoren.

Zoals de wetgever en de ISA's het vereisen, verwacht het College van de kleinere bedrijfsrevisorenkantoren niettemin dat ook zij bij de uitoefening van hun wettelijke controleopdrachten hun werkzaamheden afdoende documenteren. Een controledossier is op een coherente en gestructureerde wijze opgebouwd. Iedere ervaren bedrijfsrevisor die voorheen niet bij de controle betrokken was, moet op basis van het controledossier inzicht kunnen krijgen in het verloop van de controlewerkzaamheden en de totstandkoming van het oordeel van de bedrijfsrevisor.

Het proportionaliteitsprincipe is tevens ingebed in de beoordeling door het College van de uitvoering van de gecontroleerde revisorale opdracht. De bedrijfsrevisor past de geldende beroepsnormen toe, evenredig met de omvang en de complexiteit van de activiteiten van de entiteit waarvoor hij een revisorale opdracht uitvoert²⁶.

²³ Art. 54, § 1 tweede lid, van de wet van 7 december 2016.

²⁴ Art. 52, § 3 van de wet van 7 december 2016.

²⁵ Art. 19, § 1 van de wet van 7 december 2016.

²⁶ Art. 31, § 5 van de wet van 7 december 2016.

5.4.2. Tegensprekelijk debat

Een ander belangrijk principe bij de uitvoering van de kwaliteitscontroles is het tegensprekelijk debat. Gedurende de kwaliteitscontrole hoort het College de gecontroleerde bedrijfsrevisor over de voorlopige bevindingen. De bedrijfsrevisor krijgt hierbij de mogelijkheid om zijn opmerkingen te formuleren.

5.4.3. Vrijwaring van het oordeel van de bedrijfsrevisor

Het College eerbiedigt het oordeel van de bedrijfsrevisor over de jaarrekening voor zover het op correcte wijze tot stand is gekomen en de bedrijfsrevisor het met de nodige argumenten onderbouwt. Het spreekt voor zich dat de bedrijfsrevisor hierbij rekening houdt met alle risico's van materieel belang.

5.5. Kwaliteitscontroles bij OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)

5.5.1. Typologie van de vastgestelde tekortkomingen in OOB-dossiers

In 2020 behandelde het College de kwaliteitscontroledossiers van **3 bedrijfsrevisorenkantoren en 20 bedrijfsrevisoren die controles verrichten bij één of meer OOB's**. Het legde hierbij **104 maatregelen** op ten aanzien van het bedrijfsrevisorenkantoor en de betrokken bedrijfsrevisoren.

De onderliggende uitgevoerde inspecties zijn op te delen in twee categorieën met een verschillende toezichtsbenadering en bijgevolg een verschillende inspectiemethodologie.

Voor een eerste categorie aan uitgevoerde inspecties hanteerde het College een toezichtsbenadering die vergelijkbaar is met voorgaande jaren. De perimeter van deze inspecties bestrijkt twee topics van het kwaliteitscontrolesysteem van een bedrijfsrevisorenkantoor, zoals bepaald in ISQC 1, namelijk:

- opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling (*EQCR*); en
- *monitoring*.

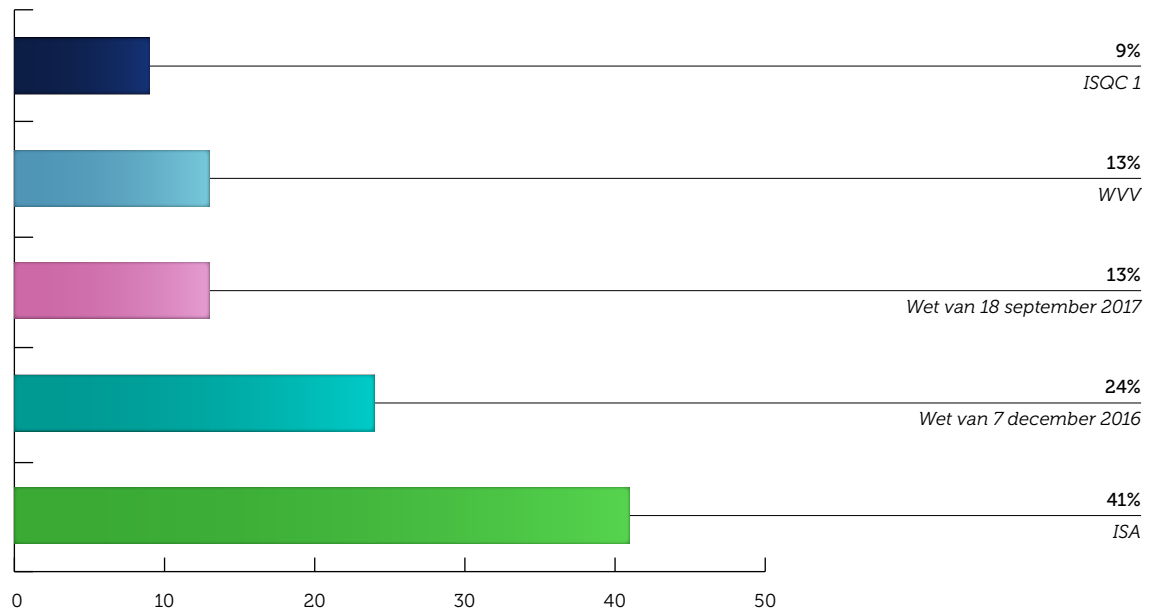
Een tweede categorie aan uitgevoerde inspecties bij OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren) richt zich op de naleving van:

- de wet van 18 september 2017; en
- de regelgeving betreffende de rol van de commissaris ten aanzien van het auditcomité, inclusief de verstrekking van niet-auditdiensten.

Beide categorieën van inspecties behelzen:

- de analyse van het opzet van het interne kwaliteitsbeheersingssysteem; en
- de toepassing van deze procedures en het normatieve en wetgevende kader in individuele controledossiers.

Grafiek 3: Typologie van de vastgestelde tekortkomingen in OOB-dossiers

41% De meerderheid van de tekortkomingen (41%) die het College vaststelde tijdens de kwaliteitscontroles bij OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren) gaat over tekortkomingen ten aanzien van de ISA's.

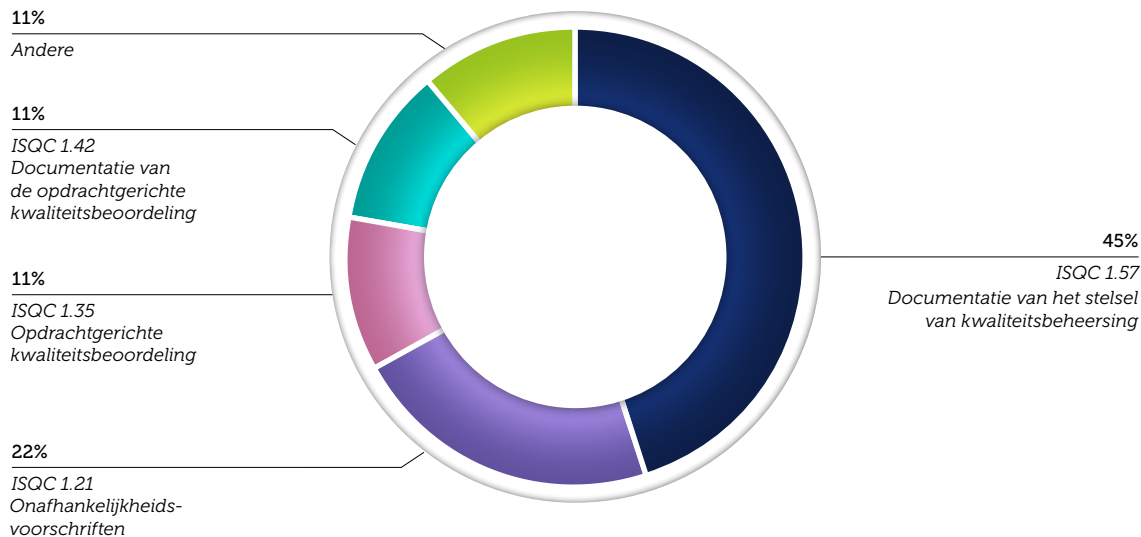
24% In tweede instantie stelde het de meeste tekortkomingen vast (24%) aangaande de toepassing van de wet van 7 december 2016.

13% Dertien (13)% van de vastgestelde tekortkomingen bij OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren) gaat over de toepassing van de wet van 18 september 2017 en hetzelfde percentage doet zich voor bij tekortkomingen ten aanzien van het WVV.

9% Het College stelde tot slot in mindere mate (9%) tekortkomingen vast ten aanzien van ISQC 1.

5.5.2. Tekortkomingen ten aanzien van ISQC 1 in OOB-dossiers

Grafiek 4: Tekortkomingen ten aanzien van ISQC 1 in OOB-dossiers

Top 3 tekortkomingen in orde van frequentie

1. Onvoldoende documentatie van het stelsel van kwaliteitsbeheersing
2. Ontoereikende onafhankelijkheidsprocedures
3. Geen criteria of geen toetsing van de criteria voor de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling

45% 45% van de tekortkomingen die het College vaststelde in de kantoororganisatie bij OOB-bedrijfsrevisorenkantoren heeft betrekking op **ISQC 1.57**. De betrokken bedrijfsrevisorenkantoren beschikten niet over gepaste beleidslijnen en procedures die voorzien in voldoende **documentatie over het functioneren van het stelsel van kwaliteitsbeheersing**.

Een bedrijfsrevisorenkantoor mag zich niet beperken tot het documenteren van de auditwerkzaamheden in een controledossier. Het moet ook documenteren dat het de procedures van het stelsel van kwaliteitsbeheersing daadwerkelijk uitvoert.

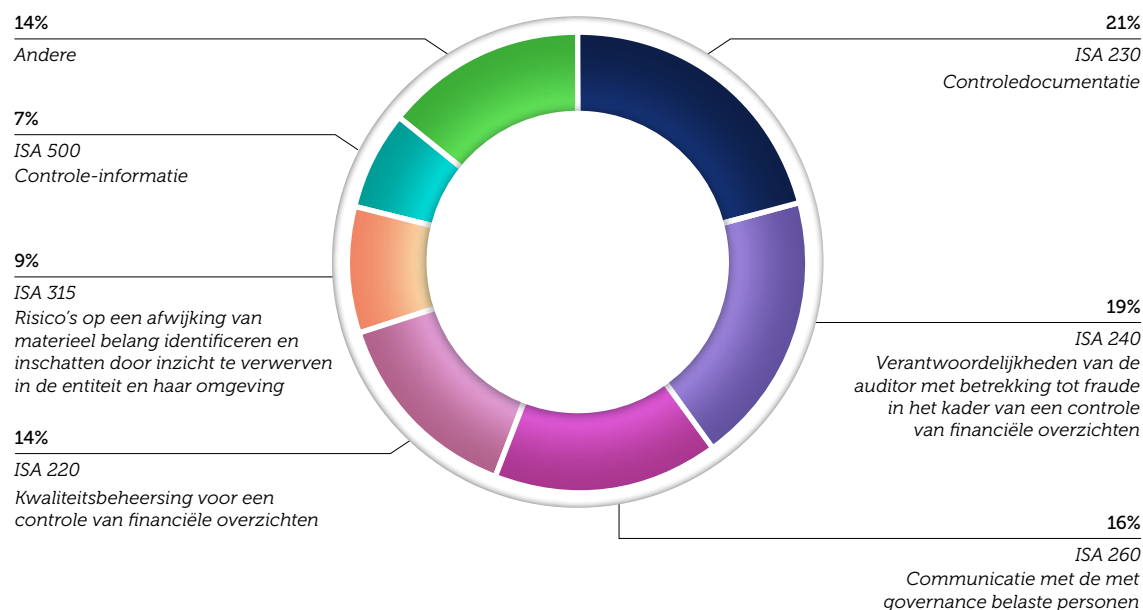
22% De kantoorprocedures van een bedrijfsrevisorenkantoor moeten de **onafhankelijkheid van het personeel** verzekeren zoals bepaald in **ISQC 1.21**. Het College stelde vast dat in 22% van de tekortkomingen in de kantoororganisatie bij OOB-bedrijfsrevisorenkantoren dit niet het geval is.

11% De bepalingen **ISQC 1.35** en **ISQC 1.42** vertegenwoordigen elk 11% van de vastgestelde tekortkomingen. Beiden hebben betrekking op de **opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling**. In dit verband moeten bedrijfsrevisoren onder meer criteria bepalen waaraan ze hun controleopdrachten toetsen om te bepalen of een EQCR moet plaatsvinden.

Het College stelde vast dat – ondanks een publicatie van zijn standpunt over EQCR op zijn website²⁷ en een bespreking ervan in zijn jaarverslag 2019 – sommige bedrijfsrevisoren nog steeds nalaten deze toetsing te documenteren in hun controledossier of op het niveau van het bedrijfsrevisorenkantoor.

5.5.3. Tekortkomingen ten aanzien van ISA's in OOB-dossiers

Grafiek 5: Tekortkomingen ten aanzien van ISA's in OOB-dossiers

Top 3 tekortkomingen in orde van frequentie

1. **Geen adequate of onvoldoende controledocumentatie**
2. **Ontoereikend nazicht van het risico op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude**
3. **Laattijdige, onvolledige of geen schriftelijke communicatie met de met *governance* belaste personen**

21%

Een belangrijk deel (21%) van de vastgestelde tekortkomingen ten aanzien van de ISA's bij de OOB-bedrijfsrevisoren heeft betrekking op **ISA 230**, meer specifiek ISA 230.8. Deze norm handelt over de **controledocumentatie** en is van toepassing doorheen alle fasen van de audit.

Bedrijfsrevisoren moeten de controledocumentatie zo opstellen dat die voldoende is om een ervaren bedrijfsrevisor, die voorheen niet bij de controle betrokken was, in staat te stellen om de uitgevoerde werkzaamheden te vatten en te beoordelen.

²⁷ Standpunt van het College over opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling, 13 december 2018, https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/CTRC/CSR/opinions/20181213_eqcr_nl.pdf.

De vastgestelde tekortkomingen in 2020 gaan over ontbrekende of onvoldoende documentatie. Het College stelde in deze controledossiers onduidelijkheden vast over het doel van de controle, de uitgevoerde werkzaamheden en de controlebevindingen van de OOB-bedrijfsrevisor.

19% Een tweede vaak voorkomende tekortkoming (19%) vindt zijn grondslag in **ISA 240**. Deze norm bepaalt de **verantwoordelijkheden van de bedrijfsrevisor met betrekking tot fraude** in het kader van een controle van financiële overzichten.

Bedrijfsrevisoren moeten steeds de onvoorspelbaarheid van de wijze waarop het *management* interne beheersingsmaatregelen doorbreekt, inschatten en behandelen als een significant risico²⁸. Het gaat om een risico op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van de unieke positie waarin het *management* zich bevindt om fraude te plegen (ISA 240.27 en 31).

Verder moeten bedrijfsrevisoren voldoende aandacht besteden aan het nazicht van de zogenaamde manuele boekingen (ISA 240.32), het inbouwen van een element van onvoorspelbaarheid bij het kiezen van de aard, timing en omvang van de controlewerkzaamheden (ISA 240.29) en het voldoende bespreken van de vatbaarheid van de financiële staten voor een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude (ISA 240.15).

16% 16 % van de vastgestelde tekortkomingen ten aanzien van de ISA's bij de OOB-bedrijfsrevisoren heeft betrekking op **ISA 260**, met name de **communicatie met de met governance belaste personen**. Bedrijfsrevisoren moeten de met *governance* belaste personen, zoals een auditcomité, correct identificeren en informeren over onder meer:

- de geplande reikwijdte en timing van de controle;
- de verantwoordelijkheden van zowel de bedrijfsrevisor als de met *governance* belaste personen;
- de zienswijze van de bedrijfsrevisor over significante kwalitatieve aspecten van de administratieve verwerking van de entiteit, met inbegrip van de grondslagen voor de financiële verslaggeving, de schattingen en de in de financiële overzichten opgenomen toelichtingen;
- eventuele significante problemen die zich gedurende de controle hebben voorgedaan.

Deze communicatie moet tijdig en schriftelijk gebeuren. Aldus moet de bedrijfsrevisor een schriftelijke mededeling opnemen in het controledossier of een mondelinge communicatie schriftelijk vastleggen.

14% In de vierde orde stelde het College in 14% een tekortkoming vast bij OOB-bedrijfsrevisoren ten aanzien van **ISA 220**. Deze norm behandelt **de weerslag van de** in lijn met ISQC 1 opgestelde **kwaliteitsbeheersing in de controledossiers**.

Het College stelde onder meer tekortkomingen vast met betrekking tot de documentatie van de EQCR. In de onderzochte controledossiers bleek het College niet in staat om, op basis van de controledocumentatie, te concluderen dat de EQCR tijdig, i.e. voor het dateren van het controleverslag, werd afgerond.

Het College besliste bovendien in een onderzocht controledossier dat een groepsrapportering die dezelfde entiteit behelst als de statutaire opdracht, bij gebrek aan duidelijke criteria van het bedrijfsrevisorenkantoor, moet leiden tot eenzelfde conclusie over het al dan niet uitvoeren van een EQCR. Het komt toe aan de bedrijfsrevisorenkantoren om duidelijk in hun criteria te definiëren welk type opdracht

²⁸ Een significant risico is een geïdentificeerd en ingeschat risico op een afwijking van materieel belang waaraan, op grond van de oordeelsvorming van de bedrijfsrevisor, hij tijdens de controle bijzondere aandacht besteedt.

een EQCR moet ondergaan. Vervolgens moeten bedrijfsrevisoren deze beschouwingen consequent toepassen in hun dossiers.

9%

In mindere mate (9%) stelde het College tekortkomingen vast bij OOB-bedrijfsrevisoren ten aanzien van **ISA 315**. Een van de doelstellingen van de bedrijfsrevisor is het **identificeren en het inschatten van de risico's op een afwijking van materieel belang door inzicht te verwerven in de gecontroleerde entiteit en haar omgeving**. Op deze manier verkrijgt de bedrijfsrevisor een basis voor het opzetten en implementeren van manieren om in te spelen op deze ingeschatte risico's op een afwijking van materieel belang.

De bovenstaande oefening vormt een onmisbare bouwsteen in een sterk onderbouwd controledossier.

De tekortkomingen die het College vaststelde in de onderzochte controledossiers, hebben betrekking op het gebrek aan uitgevoerde cijferanalyses en aan het actualiseren van informatie door de OOB-bedrijfsrevisor.

7%

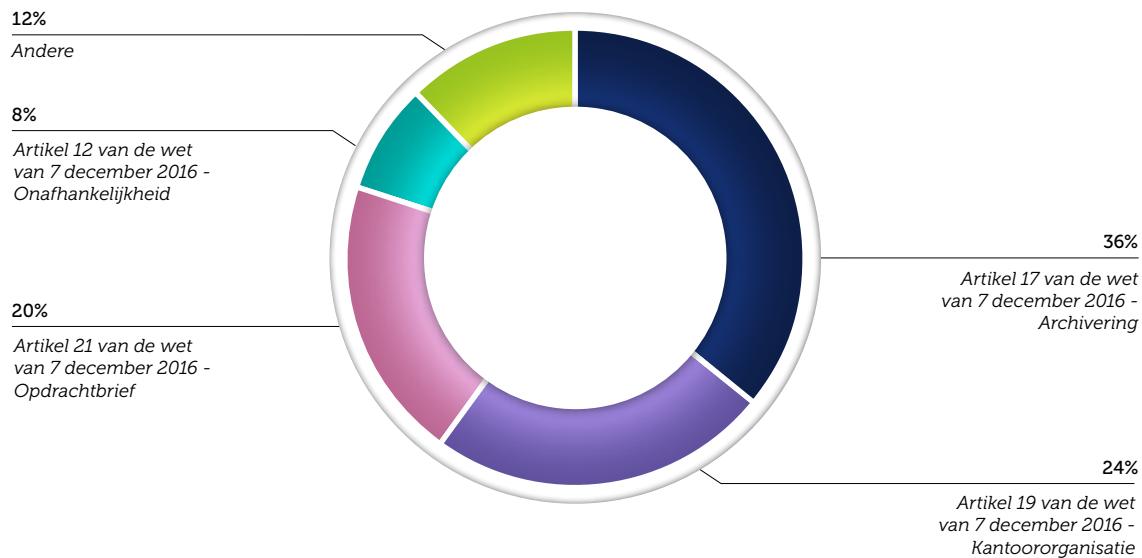
Tot slot stelde het College in 7% van de tekortkomingen ten aanzien van de ISA's een inbreuk vast op ISA 500, meer specifiek **ISA 500.6**.

De bedrijfsrevisor moet **controlewerkzaamheden opzetten en uitvoeren** die in de omstandigheden geschikt zijn om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen (ISA 500.6). ISA 200.17 vult deze norm aan: de bedrijfsrevisor moet **voldoende en geschikte controle-informatie** verkrijgen om het controlerisico naar een aanvaardbaar laag niveau terug te brengen. Op deze manier is de bedrijfsrevisor in staat om redelijke conclusies te trekken waarop hij zijn oordeel kan baseren.

ISA 500.6 en ISA 200.17 vormen de grondslag van het opstellen van het controleverslag door de bedrijfsrevisor.

5.5.4. Tekortkomingen ten aanzien van de wet van 7 december 2016 in OOB-dossiers

Grafiek 6: Tekortkomingen ten aanzien van de wet van 7 december 2016 in OOB-dossiers

Top 3 tekortkomingen in orde van frequentie

1. Geen tijdige archivering
2. Ontoereikende kantoororganisatie
3. Laattijdig opstellen van de opdrachtbrief

36% Artikel 17 van de wet van 7 december 2016 regelt de **archiveringsprocedures op kantoor niveau en het tijdig samenstellen van de finale controledossiers**. 36% van de tekortkomingen die het College vaststelde bij OOB-bedrijfsrevisorenkantoren ten aanzien van de wet van 7 december 2016 heeft betrekking op deze wettelijke vereiste.

Het College stelde vast dat enkele OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren) de opgelegde wettelijke archiveringstermijn van 60 dagen overschreden. Het benadrukt dat elke revisorale opdracht onderhevig is aan deze termijn, de *interoffice* rapportering in het kader van de consolidatie inclusief.

24% Bijna een kwart (24%) van de tekortkomingen ten aanzien van de wet van 7 december 2016 slaat op de **organisatorische vereisten van het bedrijfsrevisorenkantoor** als bepaald in **artikel 19 van de wet van 7 december 2016**.

De tekortkomingen die het College vaststelde bij de betrokken OOB-bedrijfsrevisorenkantoren hebben betrekking op:

- het systeem van kwaliteitsbeheersing;
- kantoorprocedures over het uitvoeren van niet-controlediensten;
- de voorafgaande goedkeuring van de uitvoering van niet-controlediensten door het auditcomité;
- aspecten van de risicoanalyse, gedefinieerd op kantoor niveau; en
- archiveringsprocedures.

20% Maar liefst 20 % van de tekortkomingen die het College vaststelde bij OOB-bedrijfsrevisoren ten aanzien van de wet van 7 december 2016 behelst de **opdrachtbrief**. In de onderzochte controledossiers bleek de bedrijfsrevisor controlewerkzaamheden uit te voeren voorafgaand aan het opstellen van de opdrachtbrief. Dit is in strijd met **artikel 21 van de wet van 7 december 2016**.

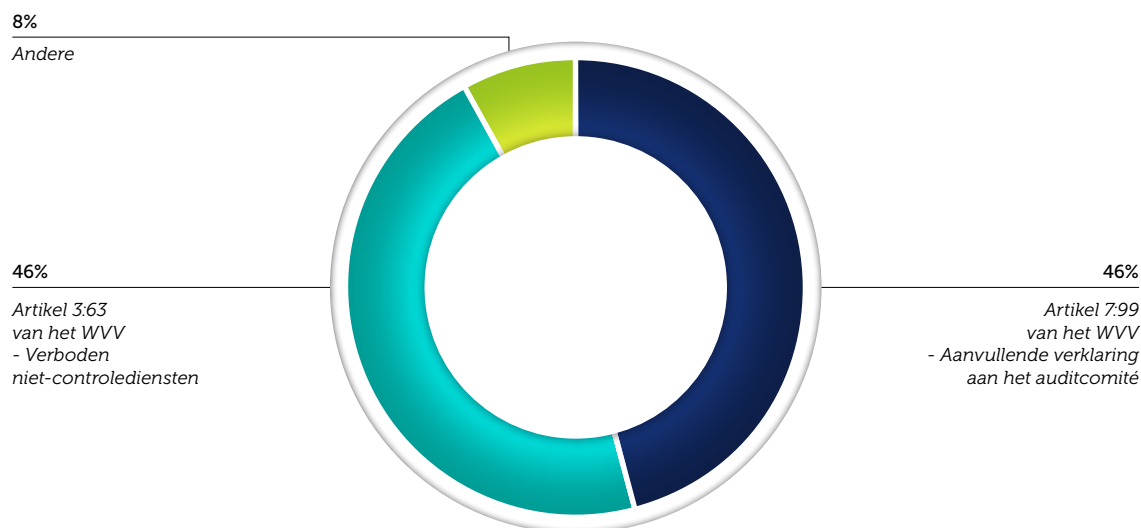
8% Gelijkaardig aan de vaststellingen ten aanzien van ISQC 1, stelde het College ook tekortkomingen (8%) vast ten aanzien van **artikel 12 van de wet van 7 december 2016**. Dit wetsartikel definieert de volle **onafhankelijkheid** van de bedrijfsrevisor en zijn bedrijfsrevisorenkantoor. De vastgestelde tekortkomingen gaan over formele verplichtingen. Het College stelde geen daadwerkelijke inbreuken vast op de onafhankelijkheid van de bedrijfsrevisor.

5.5.5. Tekortkomingen ten aanzien van het WVV in OOB-dossiers

Het WVV trad in werking op 1 mei 2019 voor nieuw opgerichte vennootschappen, verenigingen en stichtingen. Met ingang van 1 januari 2020 is het WVV ook van toepassing op bestaande vennootschappen, verenigingen en stichtingen²⁹.

Het College beoordeelde in 2020 in het kader van de kwaliteitscontrole controledossiers die dateren van vóór de invoeging van het WVV en het W.Venn nog van kracht was. Om didactische redenen en om een overzichtelijke presentatie te waarborgen, vermeldt deze afdeling het huidige equivalent van de betrokken bepalingen uit het W.Venn.

Grafiek 7: Tekortkomingen ten aanzien van het WVV in OOB-dossiers

²⁹ Zie voor de geldende overgangsregeling de artikelen 38 e.v. van de wet van 23 maart 2019 tot invoering van het WVV en houdende diverse bepalingen.

Top 2 tekortkomingen in orde van frequentie

1. **Geen volledige of ontoereikende aanvullende verklaring aan het auditcomité**
2. **Geen voorafgaandelijke goedkeuring of onvoldoende documentatie over de voorwaarden voor het uitvoeren van verboden niet - controlediensten**

46%

Artikelen 7:99, § 7, derde lid en 7:119, § 7, derde lid van het WVV³⁰ bepalen onder meer dat de commissaris³¹ van een genoteerde vennootschap of een OOB als bedoeld in artikel 1:12, 2° WVV³² **jaarlijks een aanvullende verklaring moet overmaken aan het auditcomité³³** van deze OOB. Bijna de helft (46%) van de tekortkomingen die het College vaststelde bij OOB-bedrijfsrevisorenkantoren ten aanzien van het WVV betreft deze aanvullende verklaring.

Naast de regelmatige dialoog tijdens de uitvoering van de wettelijke controle, is het van belang dat de commissaris een aanvullende en gedetailleerde verklaring over de resultaten van de wettelijke controle aan het auditcomité verschaft. Door de invoering van deze vereiste versterkt de wetgever de communicatie tussen de commissaris en het auditcomité. De wettelijke controles krijgen hierdoor een grotere waarde voor de gecontroleerde entiteit.

De aanvullende verklaring moet een als dusdanig benoemd, afzonderlijk document zijn.

De aanvullende verklaring is op schrift gesteld en licht de resultaten van de uitgevoerde wettelijke controle toe aan het auditcomité. De inhoud van de aanvullende verklaring wordt beschreven in artikel 11 van verordening (EU) nr. 537/2014.

Het College benadrukt het belang van de **volledigheid** van de aanvullende verklaring. De verklaring moet alle elementen voorzien in artikel 11 van verordening (EU) nr. 537/2014 bevatten, in voorkomend geval met de expliciete aanduiding 'niet van toepassing'. De commissaris moet in elk geval de toegepaste waarderingsmethoden vermelden en beoordelen alsook het eventuele effect van wijzigingen in die methoden.

De aanvullende verklaring moet **een als dusdanig benoemd, afzonderlijk document** zijn. Eerder door de commissaris aan het auditcomité overgemaakte informatie vervangt de aanvullende verklaring niet. De commissaris kan deze reeds eerder overgemaakte informatie (of presentatie, bijvoorbeeld onder de vorm van slides) wel toevoegen als bijlage waarbij de aanvullende verklaring duidelijk verwijst naar het toegevoegd document. In dat geval beperkt de bijlage zich tot de relevante delen van de eerder overgemaakte informatie om de leesbaarheid van de aanvullende verklaring te waarborgen.

Het College stelde in de onderzochte controledossiers ook tekortkomingen vast over **de ondertekening en de datering** van de aanvullende verklaring. Het beklemt toont tot slot dat **het overmaken aan het auditcomité** uiterlijk op de datum van de indiening van het controleverslag moet plaatsvinden.

³⁰ Art. 7:99 en 7:119 van het WVV zijn respectievelijk van toepassing voor de naamloze vennootschap met monistisch bestuur en met dual bestuur.

³¹ De term "commissaris" is in deze afdeling te begrijpen als "commissaris of, in voorkomend geval, de bedrijfsrevisor die instaat voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening".

³² De OOB's bedoeld in art. 1:12 van het WVV zijn de vennootschappen waarvan de effecten als bedoeld in art. 2, 31° b) en c) van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereglementeerde markt als bedoeld in art. 3, 7° van de wet van 21 november 2017 over de infrastructuur voor de markten voor financiële instrumenten en houdende omzetting van richtlijn 2014/65/EU.

³³ Als de raad van bestuur of de raad van toezicht als geheel de aan het auditcomité toegewezen taken uitvoert, zoals mogelijk bij vennootschappen die voldoen aan de criteria omschreven in art. 7:99, § 3 en 7:119, § 3 van het WVV, wordt de aanvullende verklaring ingediend bij de raad van bestuur of de raad van toezicht. De term "auditcomité" in deze afdeling is dan ook te begrijpen als "het auditcomité of de raad van bestuur, indien de raad van bestuur als geheel de aan het auditcomité toegewezen taken uitvoert, of de raad van toezicht indien de raad van toezicht als geheel de aan het auditcomité toegewezen taken uitvoert".

46%

Artikel 3:63 van het WVV stelt de **verboden niet-controlediensten** vast. Noch de bedrijfsrevisor, noch een lid van zijn netwerk mag deze diensten verstrekken aan de gecontroleerde entiteit. De wetgever voorziet in enkele uitzonderingen mits aan een aantal voorwaarden is voldaan. 46% van de tekortkomingen die het College vaststelde bij OOB-bedrijfsrevisorenkantoren ten aanzien van het WVV ging over deze uitzonderingen.

Bedrijfsrevisoren mogen **bepaalde verboden niet-controlediensten toch uitvoeren** op voorwaarde dat cumulatief aan de volgende vereisten is voldaan³⁴:

- het presteren van de dienst mag geen direct effect hebben op, noch van materieel belang zijn voor de gecontroleerde jaarrekening;
- de aanvullende verklaring aan het auditcomité moet de schatting van het effect op de gecontroleerde jaarrekening uitvoerig documenteren en toelichten; en
- de commissaris voldoet aan de algemene onafhankelijkheidsbeginselen.

De commissaris van een OOB mag toegelaten niet-controlediensten slechts verlenen indien het auditcomité zijn goedkeuring hiertoe verleent.

Het College stelde meermaals vast in de betrokken controledossiers van OOB-bedrijfsrevisoren dat zij niet **afdoende documenteren dat aan deze voorwaarden zijn voldaan**.

Indien een dienst niet onder de verboden niet-controlediensten valt, betekent dit niet automatisch dat de commissaris van een OOB de dienst mag verlenen. De commissaris van een OOB mag **toegelaten niet-controlediensten slechts verlenen indien het auditcomité zijn goedkeuring hiertoe verleent**³⁵. Het College interpreteert deze bepaling strikt en verwacht een voorafgaandelijke goedkeuring van het auditcomité. Het oordeelt ook dat de delegatie van de beslissingsbevoegdheden over het presteren van niet-controlediensten aan andere personen of comités dan het auditcomité niet door de wet is voorzien.

5.5.6. Tekortkomingen ten aanzien van de wet van 18 september 2017 in OOB-dossiers

De wet van 18 september 2017 legt aan de bedrijfsrevisorenkantoren verschillende verplichtingen op om de verrichtingen die verband houden met het witwassen van geld en de financiering van terrorisme (WG/FT) te voorkomen, op te sporen en te verhinderen.

De wet van 18 september 2017 trad in werking op 16 oktober 2017³⁶ en vervangt de wet van 11 januari 1993³⁷.

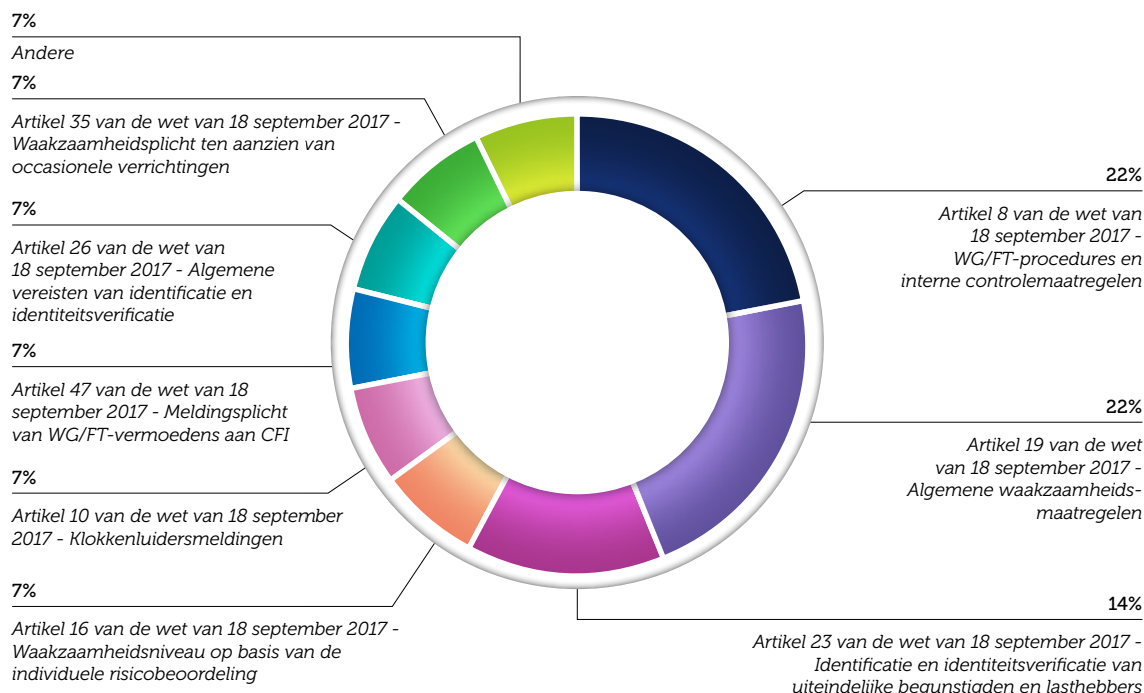
³⁴ Art. 3:63, § 4 van het WVV.

³⁵ Art. 3:63, § 5 van het WVV.

³⁶ De wet werd aangepast bij wet van 20 juli 2020; zie ook het arrest van het Grondwettelijk Hof van 24 september 2020.

³⁷ Wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme.

Grafiek 8: Tekortkomingen ten aanzien van de wet van 18 september 2017 in OOB-dossiers

Top 3 tekortkomingen in orde van frequentie

1. **Ontoereikende of laattijdige uitvoering van de WG/FT-procedures**
2. **Laattijdige of geen identificatie en identiteitsverificatie van uiteindelijke begunstigen**
3. **Ongedetailleerde analyse van eventuele meldingen over WG/FT-vermoedens aan de CFI**

22% Artikel 8 van de wet van 18 september 2017 bepaalt dat de bedrijfsrevisorenkantoren doeltreffende WG/FT-gedraglijnen, procedures en interne controlemaatregelen ontwikkelen en toepassen die evenredig zijn met hun aard en omvang. Aldus vormt dit artikel de grondslag van een adequate toepassing van de wet van 18 september 2017.

Ongeveer een vierde (22%) van de tekortkomingen die het College vaststelde bij OOB-bedrijfsrevisorenkantoren ten aanzien van de wet van 18 september 2017 behelst dit wetsartikel. De vastgestelde tekortkomingen hebben betrekking op de grondige uitvoering van de WG/FT-procedures alsook op de tijdige uitvoering ervan binnen de controledossiers en in het kader van de klantenrelaties.

22% Een ander groot struikelblok (22%) blijkt artikel 19 van de wet van 18 september 2017. Dit artikel definieert de **algemene WG/FT-waakzaamheidsmaatregelen** die de bedrijfsrevisorenkantoren nemen **ten aanzien van hun cliënten** en die onder meer bestaan uit:

- De **identificatie en verificatie van de identiteit van de uiteindelijke begunstigen** als bedoeld in artikel 23 van de wet van 18 september 2017 (14 % van de tekortkomingen). In dit verband bepaalt artikel 26 van de wet van 18 september 2017 de algemene vereisten van de identificatie en identiteitsverificatie (7% van de tekortkomingen).

- De **waakzaamheidsverplichting ten aanzien van de occasionele verrichtingen** als bepaald in artikel 35 van de wet van 18 september 2017. Het College stelde in 7% van de tekortkomingen ten aanzien van de wet van 18 september 2017 bij OOB-bedrijfsrevisoren inbreuken vast. De waakzaamheid van de bedrijfsrevisor ten aanzien van de occasionele verrichtingen kan leiden tot het identificeren van atypische transacties.
- De **meldingsplicht van WG/FT-vermoedens aan de CFI** door de AMLCO³⁸ als bepaald in artikel 47 van de wet van 18 september 2017. Het komt het bedrijfsrevisorenkantoor toe de nodige melding te maken van zodra een WG/FT-misdrijf geweten is, vermoed wordt, of er redelijke grond bestaat om het te vermoeden. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat het de bedrijfsrevisor niet toekomt om het WG/FT- misdrijf te bewijzen of te kwalificeren. Het College hecht veel belang aan de grondigheid en de documentatie van deze analyse die samen met de gevolgtrekking een indicatie vormt over de deskundigheid van de AMLCO. Het stelde in 7% van de tekortkomingen ten aanzien van de wet van 18 september 2017 een inbreuk vast.
- Het **niveau van waakzaamheid afstemmen op de individuele risicobeoordeling, rekening houdende met de variabelen en factoren van de algemene risicobeoordeling** als bedoeld in artikel 16 van de wet van 18 september 2017. Het College stelde voor 7 % van de vastgestelde tekortkomingen vast dat OOB-bedrijfsrevisoren onvoldoende de variabelen van de algemene risicobeoordeling in beschouwing namen en/of dit onvoldoende documenteerden.

7%

Tot slot heeft 7% van de vastgestelde tekortkomingen betrekking op **artikel 10 van de wet van 18 september 2017**. De betrokken OOB-bedrijfsrevisorenkantoren beschikken niet over een **specifiek, onafhankelijk en anoniem kanaal** voor het melden van inbreuken op de wet van 18 september 2017.

³⁸ De AMLCO is de persoon als bedoeld in art. 9, § 2 van de wet van 18 september 2017 en is onder meer belast met het toezicht op de tenuitvoerlegging van de WG/FT-gedragslijnen, procedures en intern controlemaatregelen, met de analyse van de atypische verrichtingen en met de opstelling van de desbetreffende schriftelijke verslagen teneinde er zo nodig een passend gevolg aan te geven en met de melding van vermoedens en bijkomende inlichtingen aan de CFI.

5.6. Kwaliteitscontroles bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)

5.6.1. Typologie van de vastgestelde tekortkomingen in niet-OOB-dossiers

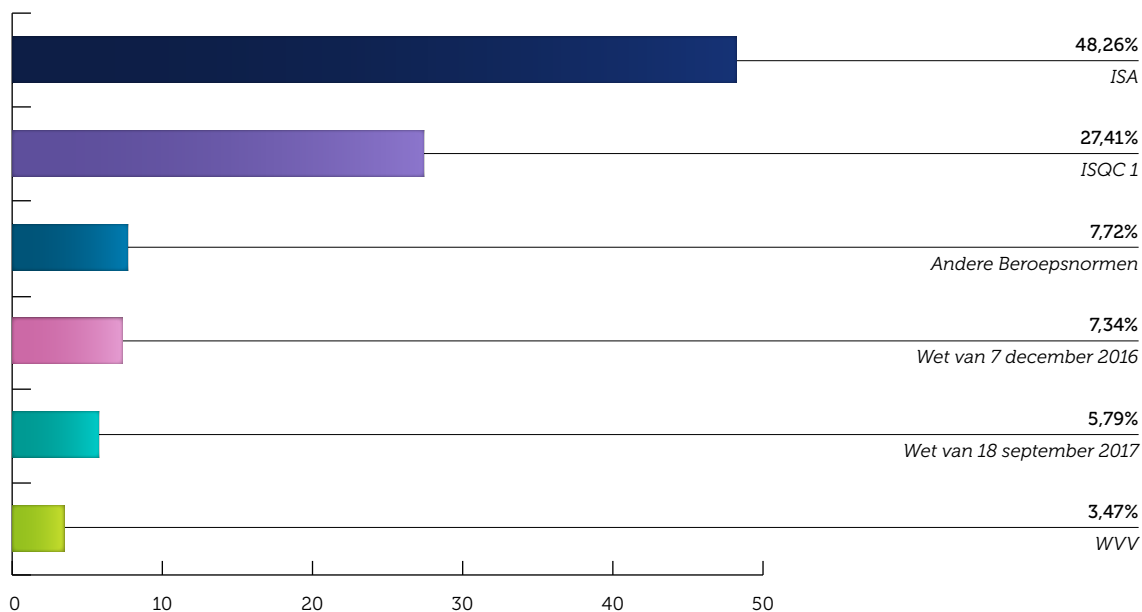
De kwaliteitscontroles die worden verricht bij bedrijfsrevisoren die bij geen enkele OOB een controle uitvoeren, hebben betrekking op:

- de analyse van het opzet van het interne kwaliteitsbeheersingssysteem; en
- de toepassing van deze procedures en het normatieve en wetgevende kader in individuele controle-dossiers.

De inspectie van de opzet van het interne kwaliteitsbeheersingssysteem van een bedrijfsrevisorenkantoor heeft betrekking op de bepalingen van ISQC 1, de wet van 7 december 2016 en de wet van 18 september 2017.

Het referentiekader voor de inspectie van de controleopdrachten bestaat uit de wet van 7 december 2016, de wet van 18 september 2017, de ISA's, de (in 2018 herziene) Norm inzake de toepassing in België van de ISA's, het WVV alsook de geldende normen voor de andere revisorale opdrachten die met toepassing van de wet zijn uitgevoerd (inbreng in natura, quasi-inbreng, voorstel tot ontbinding, enz.).

Grafiek 9: Typologie van de vastgestelde tekortkomingen in niet-OOB-dossiers

In 2020 heeft het College 259 maatregelen genomen in het kader van de kwaliteitscontroles bij bedrijfsrevisoren die bij geen enkele OOB een controle uitvoeren.

Het College betreurt te hebben moeten vaststellen – en streng te hebben moeten sanctioneren – dat verschillende bedrijfsrevisoren hun periodieke vragenlijst voor de beoordeling van de risico's inzake WG/FT niet te goeder trouw hebben ingevuld.

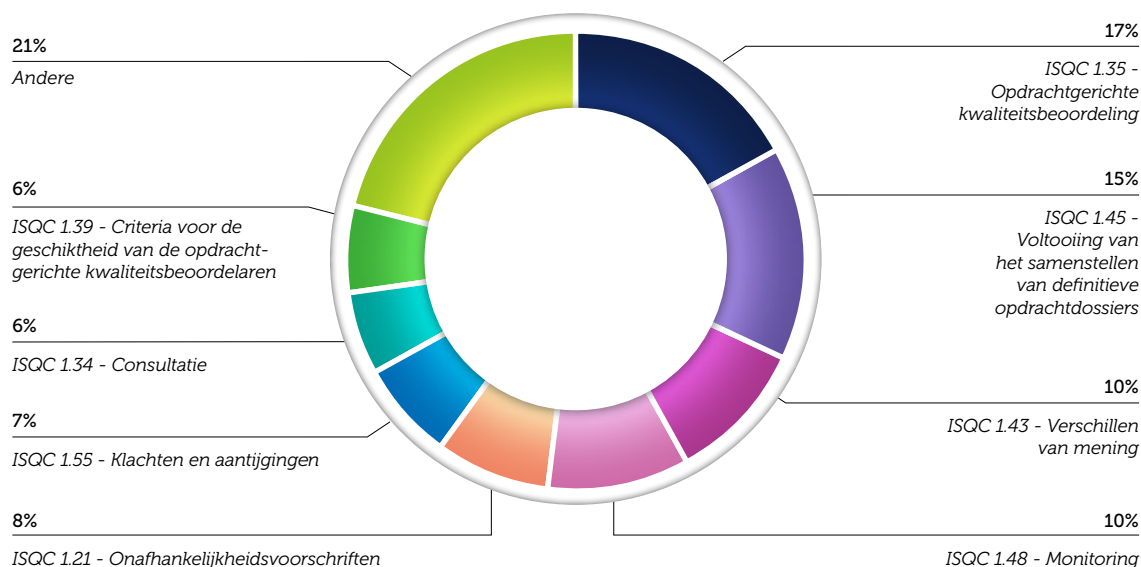
Bijna de helft van de vastgestelde tekortkomingen heeft betrekking op de ISA's. In de controleleidraden is het aantal vragen met een ISA als wettelijke grondslag, het hoogst.

Net als vorig jaar vertegenwoordigen de tekortkomingen ten aanzien van de antiwitwaswetgeving minder dan 10% van de tekortkomingen in de niet-OOB-dossiers.

Het College betreurt te hebben moeten vaststellen – en streng te hebben moeten sanctioneren – dat verschillende bedrijfsrevisoren hun periodieke vragenlijst voor de beoordeling van de risico's inzake WG/FT niet te goeder trouw hebben ingevuld. De inspecteurs stelden vast dat bepaalde antwoorden die de betrokken bedrijfsrevisoren hadden gegeven in de vragenlijst, niet strookten met de ware organisatie van hun bedrijfsrevisorenkantoor of controledossiers.

5.6.2. Tekortkomingen ten aanzien van ISQC 1 in niet-OOB-dossiers

Grafiek 10: Tekortkomingen ten aanzien van ISQC 1 in niet-OOB-dossiers

Top 3 tekortkomingen in orde van frequentie

1. Geen toetsing van de criteria voor de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling
2. Laattijdige voltooiing van het samenstellen van de definitieve opdracht-dossiers
3. Ontoereikende procedures voor *monitoring* en verschillen van mening

Het interne kwaliteitsbeheersingssysteem van een bedrijfsrevisorenkantoor moet beleidslijnen en procedures omvatten voor elk van de volgende domeinen:

- de verantwoordelijkheden van de leiding voor kwaliteit;
- de relevante ethische voorschriften;
- het aanvaarden en voortzetten van cliëntenrelaties en specifieke opdrachten;
- de *human resources*;
- het uitvoeren van opdrachten;
- de *monitoring*.

Voorgaande grafiek toont dat de meest voorkomende tekortkomingen in de niet-OOB-dossiers betrekking hebben op de interne procedures inzake de naleving van relevante ethische voorschriften (ISQC 1.21), de uitvoering van opdrachten (ISQC 1.34, 35, 39, 43 en 45) en de *monitoring* (ISQC 1.48 en 55).

17% Het percentage tekortkomingen op het vlak van de **opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling** (of EQCR) (**ISQC 1.35**) bleef stabiel ten opzichte van vorig jaar (17%). Bedoeling van de EQCR is de significante oordeelsvormingen van het opdrachtteam en de bereikte conclusies bij de formulering van de rapportage objectief te evalueren.

Het College stelde in vele niet-OOB-dossiers vast dat het bedrijfsrevisorenkantoor criteria had uitgewerkt om een EQCR verplicht te stellen. Bij de aanvaarding (of verlenging) of tijdens de uitvoering van die opdracht documenteerde het bedrijfsrevisorenkantoor echter niet of die opdracht aan één of meer van de gedefinieerde criteria voldeed. Het bedrijfsrevisorenkantoor kon dan ook niet aantonen dat het zijn interne procedure in de praktijk daadwerkelijk toepaste.

In een standpunt dat op de website is gepubliceerd, heeft het College aangegeven welke verwachtingen het heeft voor de uitvoering van een EQCR³⁹. De noodzaak om al dan niet een EQCR uit te voeren in het licht van de door het bedrijfsrevisorenkantoor vastgestelde criteria moet worden gedocumenteerd. Die documentatie moet passend zijn om te kunnen aantonen dat de interne procedure van het bedrijfsrevisorenkantoor functioneert. De documentatie moet ook aantonen op welk(e) moment(en) die kwaliteitsbeoordeling is uitgevoerd en wanneer zij is afgesloten.

15% Net als vorig jaar stelde het College een significant aantal (15%) tekortkomingen vast met betrekking tot de **tijdige samenstelling van definitieve opdracht dossiers** (**ISQC 1.45**). ISQC 1.45 eist dat, na de voltooiing van de opdracht rapportages, tijdig definitieve opdracht dossiers worden samengesteld. Dit moet worden gelezen in samenhang met artikel 17, § 3 van de wet van 7 december 2016, op grond waarvan het controledossier uiterlijk 60 dagen na de datum van ondertekening van het controleverslag moet worden voltooid. In een aantal dossiers stelde het College vast dat dit beginsel effectief in de interne procedures van het bedrijfsrevisorenkantoor was ingeschreven, maar dat verdere instructies over de concrete toepassing ervan in de opdracht dossiers ontbraken.

Het College benadrukt dat het belangrijk is te documenteren op welk moment de samenstelling van het controledossier is voltooid. Hoewel een duidelijke tendens waar te nemen is dat de bedrijfsrevisorenkantoren hun controledossiers elektronisch bijhouden, bestaat daarvoor geen enkele verplichting. Het College acht het nuttig om ter zake te preciseren dat de wijze waarop een individueel controledossier wordt opgesteld, elektronisch dan wel op papier, niets verandert aan de verplichting voor de bedrijfsrevisor om het controledossier tijdig te sluiten⁴⁰.

³⁹ Standpunt van het College over opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling, 13 december 2018, https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/CTRCR/opinions/20181213_eqcr_nl.pdf.

⁴⁰ Voor toelichting bij ISA 230.14, zie "Tekortkomingen ten aanzien van ISA's in niet-OOB-dossiers".

Volgens het College beantwoordt een papieren controledossier aan de wettelijke voorwaarden als het cumulatief aan de volgende criteria voldoet:

- het dossier heeft een passende structuur met een gedetailleerde inventaris die verwijst naar de verschillende fases van de controlewerkzaamheden en/of de verschillende posten van de financiële rapportering;
- de onderdelen van het dossier zijn door de aangestelde bedrijfsrevisor afzonderlijk ondertekend en gedateerd;
- het dossier bevat een verklaring op eer van de betrokken bedrijfsrevisor die de datum van afsluiting van het dossier bevestigt⁴¹.

10% Het College stelde ook een aanzienlijk aantal tekortkomingen (10%) vast ten aanzien van **ISQC 1.43**. Die norm handelt over de **verschillen van mening** binnen het opdrachtteam, met de geconsulteerde personen en, indien van toepassing, tussen de opdrachtpartner en de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelaar (*reviewer*). Bepaalde bedrijfsrevisorenkantoren bleken geen procedure te hebben uitgewerkt om meningsverschillen aan te pakken en op te lossen. Bij andere bedrijfsrevisorenkantoren kwam in de kantoorprocedures enkel de oplossing van meningsverschillen binnen het controleteam aan bod.

Dankzij efficiënte procedures kunnen verschillen van mening in een vroeg stadium worden geïdentificeerd. De procedures moeten duidelijke aanbevelingen bevatten over de opeenvolgende stappen die moeten worden ondernomen, en documentatie eisen over de afhandeling van geschillen en de uitvoering van de conclusies. Bovendien moeten de procedures bepalen dat de opdracht rapportage niet voor de oplossing van het geschil wordt gedateerd.

10% Het percentage tekortkomingen in verband met het **monitoringproces (ISQC 1.48)** daalde met de helft ten opzichte van vorig jaar (10%). Doel van de *monitoring* is de beoordeling van (i) de naleving van de professionele standaarden en de toepasselijke wettelijke, reglementaire en normatieve vereisten, (ii) het al dan niet passende karakter van het stelsel van kwaliteitsbeheersing en de effectieve tenuitvoerlegging ervan, en (iii) de al dan niet correcte toepassing van de beleidslijnen en procedures inzake kwaliteitsbeheersing van het bedrijfsrevisorenkantoor, zodat de door het bedrijfsrevisorenkantoor uitgebrachte rapportages in de gegeven omstandigheden passend zijn.

Monitoring is een essentieel onderdeel van het kwaliteitsbeheersingsstelsel van de bedrijfsrevisorenkantoren. De correcte toepassing van de gedefinieerde interne procedures kan immers enkel worden geverifieerd als ter zake een toetsing wordt uitgevoerd.

Bedrijfsrevisoren moeten over een gedetailleerde monitoringplanning beschikken, waarin zowel de te evalueren procedures als de te controleren partners aan bod komen.

Het is duidelijk dat het monitoringproces, dat in beroepsmiddens steeds beter wordt uitgevoerd, nog niet in alle bedrijfsrevisorenkantoren operationeel is, hoewel ISQC 1 al in augustus 2014 in werking is getreden.

In een standpunt dat op de website is gepubliceerd⁴², heeft het College aangegeven welke verwachtingen het heeft voor de concrete uitvoering van de *monitoring*. Bedrijfsrevisoren moeten over een gedetailleerde monitoringplanning beschikken, waarin zowel de te evalueren procedures als de te controleren partners aan bod komen. De planning

⁴¹ College van toezicht op de bedrijfsrevisoren, Jaarverslag 2017, p. 59 en p. 60.

⁴² Standpunt van het College over *monitoring*, 13 december 2018, https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/CTRCRSR/opinions/20181213_monitoring_nl.pdf.

moet duidelijk aangeven wanneer een cyclus aanvangt en eindigt. Zo kan worden nagegaan of alle interne procedures zijn geëvalueerd, en of alle opdrachtpartners tijdens de betrokken cyclus zijn gecontroleerd.

Om zinvol te zijn, omvat het monitoringproces een strikte en tijdige follow-up van de tekortkomingen die zijn vastgesteld tijdens de inspectie van de interne procedures van het bedrijfsrevisorenkantoor of van de controleopdrachten van de opdrachtpartners. Het is belangrijk dat die tekortkomingen die systemisch of repetitief zijn, worden onderscheiden van andere tekortkomingen. Dergelijke tekortkomingen kunnen immers onmiddellijke corrigerende maatregelen en, in voorkomend geval, de aanpassing van de interne procedures vereisen om redelijke zekerheid te verkrijgen dat het bedrijfsrevisorenkantoor voldoet aan het toepasselijke wetgevende en reglementaire kader, en dat de door de opdrachtpartners uitgebrachte rapportages passend zijn in de gegeven omstandigheden.

6%

Verder stelde het College tekortkomingen vast ten aanzien van **ISQC 1.39** (6%) over de **criteria voor de geschiktheid van de opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordelaren** (ook *reviewers* genoemd). Het College benadrukt het belang om toe te zien op de onafhankelijkheid van die personen. De aanstelling van de vorige commissaris tot *reviewer* houdt het risico in dat zijn objectiviteit in het gedrang komt, onder meer omdat de gecontroleerde cijfers deels betrekking hebben op zijn eigen werkzaamheden. Wanneer mogelijk, moet het bedrijfsrevisorenkantoor bij voorkeur dus een andere *reviewer* aanstellen. Overigens zou het een goede praktijk zijn als de procedures van het bedrijfsrevisorenkantoor in een rotatie van de *reviewer* zouden voorzien. Conform het proportionaliteitsprincipe houdt het College rekening met de omvang van het betrokken bedrijfsrevisorenkantoor bij de beoordeling van de procedures voor de aanstelling van de *reviewers*.

7%

Het **behandelen van klachten en aantijgingen (ISQC 1.55)** is gekoppeld aan het monitoringproces. Klachten en aantijgingen kunnen hun oorsprong binnen of buiten het bedrijfsrevisorenkantoor vinden. Zij kunnen te wijten zijn aan het personeel, de cliënten of andere derden. De norm eist dat het bedrijfsrevisorenkantoor procedures vaststelt op grond waarvan het een redelijke mate van zekerheid verkrijgt dat het klachten of aantijgingen op passende wijze behandelt. Alle klachten en aantijgingen alsook de antwoorden daarop moeten worden gedocumenteerd.

Het College stelde vast dat 7% van de tekortkomingen in de niet-OOB-dossiers verband houdt met de behandeling van klachten en aantijgingen. Het gaat om het ontbreken van duidelijk omschreven communicatiekanalen die het personeel kan gebruiken om aandachtspunten zonder angst voor represailles aan te kaarten. Bij kleine bedrijfsrevisorenkantoren met een beperkt aantal opdrachtpartners en bij *sole practitioners* bestaat de kans dat het voor de opdrachtpartners die de onderzoeken superviseren, onmogelijk is om niet bij de opdracht betrokken te zijn. In dat geval kunnen zij een beroep doen op de diensten van een gekwalificeerd extern persoon of van een ander bedrijfsrevisorenkantoor om de klachten en aantijgingen te onderzoeken.

8%

Het bedrijfsrevisorenkantoor moet procedures uitwerken die erop gericht zijn om een redelijke mate van zekerheid te verschaffen dat het bedrijfsrevisorenkantoor, zijn personeel en, indien van toepassing, andere personen (onder wie het personeel van bedrijfsrevisorenkantoren die tot het netwerk behoren) hun **onafhankelijkheid** bewaren (**ISQC 1.21**). Voor 8% van de tekortkomingen bleek dit niet het geval.

Bij kleine bedrijfsrevisorenkantoren met een beperkt aantal opdrachtpartners en bij sole practitioners bestaat de kans dat het voor de opdrachtpartners die de onderzoeken superviseren, onmogelijk is om niet bij de opdracht betrokken te raken.

De interne procedures moeten het bedrijfsrevisorenkantoor in staat stellen om omstandigheden en relaties die een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid, te identificeren en te evalueren, alsook passende actie te ondernemen om de bedreigingen weg te nemen of tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen.

De meeste bedrijfsrevisorenkantoren vragen hun personeel jaarlijks een onafhankelijkheidsverklaring te ondertekenen. Wanneer een bedrijfsrevisorenkantoor een onafhankelijkheidsverklaring ter ondertekening aan zijn personeel voorlegt, moet het erop toezien dat die verklaring de exacte bestreken periode en de betrokken cliënten vermeldt. Het College stelde in verschillende niet-OOB-dossiers vast dat het bedrijfsrevisorenkantoor die verduidelijkingen had weggelaten.

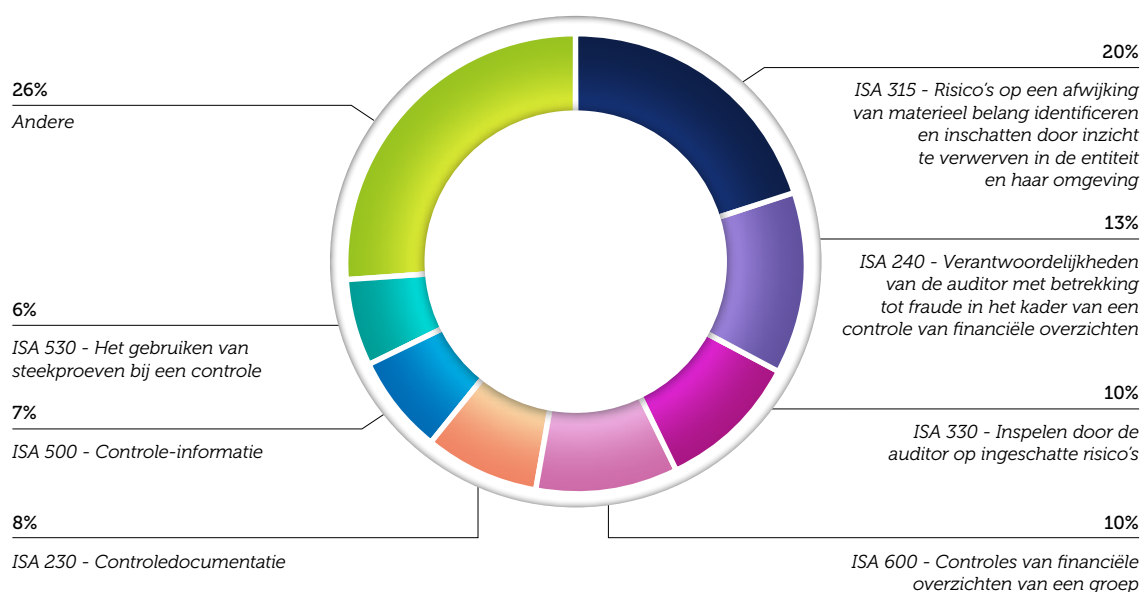
6%

De tekortkomingen ten aanzien van **ISQC 1.34** vertegenwoordigen 6% van de vastgestelde tekortkomingen. Krachtens ISQC 1.34 moeten, binnen of buiten het bedrijfsrevisorenkantoor, passende **consultaties** plaatsvinden over moeilijke of omstrede aangelegenheden. Die consultaties bevorderen de kwaliteit van een professioneel oordeel en vergemakkelijkt de vorming van dit oordeel. Als de nood aan consultatie op passende wijze in de kantoorprocedures wordt erkend, draagt dat bij tot een cultuur waarin overleg als een sterkte wordt gezien.

De aard, de reikwijdte en de conclusies van consultaties moeten worden gedocumenteerd en bevestigd door de persoon die om consultatie vraagt, en de persoon die wordt geconsulteerd. Een voldoende exhaustieve en gedetailleerde documentatie is belangrijk. Zij draagt bij tot het begrip van, enerzijds, het onderwerp waarover de consultatie wordt georganiseerd, en, anderzijds, de resultaten van de consultatie, inclusief van elke genomen beslissing, van de grondslag van die beslissingen en van de wijze waarop uitvoering is gegeven aan de beslissingen. Als die documentatie ontbreekt, kan het betrokken bedrijfsrevisorenkantoor niet aantonen dat zijn interne procedure behoorlijk functioneert.

5.6.3. Tekortkomingen ten aanzien van ISA's in niet-OOB-dossiers

Grafiek 11: Tekortkomingen ten aanzien van ISA's in niet-OOB-dossiers

Top 3 tekortkomingen in orde van frequentie

1. **Ontoereikend inzicht in de entiteit en haar omgeving, met inbegrip van haar interne beheersing**
2. **Ontoereikende controlewerkzaamheden over de in het grootboek vastgelegde journaalposten**
3. **Ontoereikende documentatie over het inspelen op de ingeschatte risico's**

20%

Uit de niet-OOB-dossiers blijkt er een aanzienlijk percentage tekortkomingen (20%) te blijven bestaan ten aanzien van **ISA 315 over het identificeren en inschatten van de risico's op een afwijking van materieel belang door inzicht te verwerven in de entiteit en haar omgeving**. Dit is een essentiële controlestandaard waaraan het College veel belang hecht. In de controleleidraden van het College gaat een groot aantal vragen dan ook over de vereisten van ISA 315.

Bedrijfsrevisoren moeten *inzicht verwerven in de gecontroleerde entiteit en haar omgeving (ISA 315.11)*. De identificatie van de risico's (op afwijkingen van materieel belang) vormt de basis van de controle en is het resultaat van het verwerven van inzicht in de entiteit en haar omgeving, met inbegrip van haar interne beheersing door het raadplegen van externe bronnen (internet, vaktijdschriften, overheidsinstanties) en interne bronnen (budgetten, gehanteerde boekhoudmethodes, doelstellingen en strategieën, prestatie-indicatoren). Het verwerven van inzicht is een continu proces van verzamelen, bijwerken en analyseren van informatie. Het is geen eenmalige taak die bij de aanvang van de controle wordt afgerond. De bedrijfsrevisor moet gedurende de gehele controle inzicht blijven verwerven in de entiteit en alert zijn voor risicofactoren die hij niet eerder zou hebben opgemerkt.

De identificatie van de risico's op afwijkingen van materieel belang vormt de basis van de controle.

Daarnaast moeten bedrijfsrevisoren *inzicht verwerven in het informatiesysteem, met inbegrip van de daarmee verband houdende bedrijfsprocessen, dat relevant is voor de financiële verslaggeving van de gecontroleerde entiteit (ISA 315.18)*. De bedrijfsrevisor gaat na welke informatiebronnen worden gebruikt, op welke wijze de informatie wordt ingewonnen en behandeld, en hoe de gegenereerde informatie wordt aangewend. Als de gecontroleerde entiteit niet beschikt over uitgebreide beschrijvingen van de boekhoudkundige verwerkingsprocedures, noch over een gesofisticeerd systeem voor boekhoudkundige registraties, noch over uitgeschreven beleidslijnen, dan verwerft de bedrijfsrevisor een beter inzicht in het informatiesysteem van de entiteit door eigen waarnemingen te doen en door inlichtingen te vragen, veeleer dan door documenten te onderzoeken.

Het College stelde vast dat bedrijfsrevisoren niet altijd voldoende documentatie hebben over de informatie waarvan sprake in ISA 315.11 en 315.18. Het proportionaliteitsprincipe indachtig, aanvaardt het College een beknoptere documentatie in het controledossier als de omgeving of het informatiesysteem van de gecontroleerde entiteit niet gesofisticeerd is. Deze documentatie moet evenwel voldoende zijn opdat de inspecteur en het College zouden kunnen vaststellen dat de bedrijfsrevisor voldoende inzicht heeft verworven, enerzijds in de gecontroleerde entiteit en haar omgeving en, anderzijds, in het informatiesysteem, met inbegrip van de daarmee verband houdende bedrijfsprocessen, dat relevant is voor de financiële verslaggeving.

13%

Net als vorig jaar heeft het College een groot aantal tekortkomingen vastgesteld (13%) ten aanzien van **ISA 240** over de **verantwoordelijkheden van de bedrijfsrevisor met betrekking tot fraude in het kader van een controle van financiële overzichten**. De meest voorkomende tekortkoming is de *tekortkoming ten aanzien van ISA 240.32 (a)*: het vaststellen en het uitvoeren van controlewerkzaamheden om te toetsen of de in het grootboek vastgelegde journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de financiële overzichten zijn aangebracht, aanvaardbaar zijn. De betrokken bedrijfsrevisoren die tekort deden, verklaarden aan het College dat zij de toetsing wel hadden uitgevoerd in het kader van de verschillende rubrieken van de jaarrekening maar dit bleek vaak niet voldoende uit de controledocumentatie.

Dit documentatieprobleem is niet onbelangrijk aangezien het betrekking heeft op controleprocedures die het risico moeten ondervangen dat de directie de interne controles van de gecontroleerde entiteit doorbreekt. Hoewel het risico dat het *management* interne beheersingsmaatregelen doorbreekt in sommige entiteiten groter is dan in andere, is het in alle entiteiten aanwezig. Als gevolg van de onvoorspelbaarheid van de wijze waarop het *management* interne beheersingsmaatregelen doorbreekt, vormt dit een risico op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude en vormt het om die reden een significant risico⁴³. De verplichtingen van de bedrijfsrevisor met betrekking tot fraude staan centraal in de audit en de verwachtingen van het College.

Hoe de bedrijfsrevisor het risico dat het **management** controles omzeilt ook inschat, hij moet:

1. de personen die betrokken zijn bij het proces van financiële verslaggeving om inlichtingen verzoeken over ongepaste of ongebruikelijke activiteiten met betrekking tot de verwerking van journaalboekingen of andere aanpassingen;
2. een selectie maken van journaalboekingen en andere aanpassingen die aan het einde van een verslagperiode zijn aangebracht; en
3. overwegen of het nodig is journaalboekingen en andere aanpassingen die gedurende de verslagperiode zijn aangebracht, te toetsen.

10%

Een significant aantal (10%) van de tekortkomingen heeft betrekking op **ISA 330: de wijze waarop de auditeur inspeelt op de ingeschatte risico's**. Daarbij gaat het in het bijzonder om tekortkomingen ten aanzien van ISA 330.28 waarin de specifieke vereisten zijn vastgelegd voor de controledocumentatie. Bedrijfsrevisoren moeten het volgende opnemen in de controledocumentatie: (i) de algehele aanpak om in te spelen op de ingeschatte risico's op een afwijking van materieel belang op het niveau van de financiële overzichten, alsook de aard, timing en omvang van bijkomende controlewerkzaamheden die worden verricht; (ii) het verband tussen deze werkzaamheden en de ingeschatte risico's op het niveau van beweringen; en (iii) de uitkomsten van de controlewerkzaamheden, met inbegrip van de conclusies wanneer deze niet anderszins duidelijk zijn.

De controledocumentatie moet op zichzelf kunnen staan. De controledocumentatie over de wijze waarop de bedrijfsrevisor inspeelt op de ingeschatte risico's moet de volgende elementen bevatten: een auditplan, de aard en de reikwijdte van de consultaties van de overige partijen, de aard en het belang van de controle-informatie die verkregen is voor elke te toetsen bewering, een duidelijke toelichting van de testresultaten en de wijze waarop de uitzonderingen of de afwijkingen werden opgevolgd, de

⁴³ ISA 315.4.(e) definieert een significant risico als "een geïdentificeerd en ingeschat risico op een afwijking van materieel belang waaraan, op grond van de oordeelsvorming van de bedrijfsrevisor, tijdens de controle bijzondere aandacht moet worden besteed".

maatregelen die zijn genomen ingevolge de uitgevoerde controleprocedures en de vereiste wijzigingen, in voorkomend geval, in de algehele controleaanpak⁴⁴.

10%

Tien (10) % van de tekortkomingen heeft betrekking op **ISA 600** over de **controles van de financiële overzichten van een groep**. Als de gecontroleerde bedrijfsrevisor handelt in de hoedanigheid van commissaris van de financiële overzichten van een groep, ziet het College erop toe dat hij duidelijk communiceert met de commissarissen van de groeps-onderdelen⁴⁵ over de reikwijdte en timing van hun werkzaamheden met betrekking tot financiële informatie betreffende de groepsonderdelen alsmede over hun bevindingen. Verder moet de bedrijfsrevisor nagaan of hij voldoende en geschikte controle-informatie verkreeg over de financiële informatie van de groepsonderdelen en het consolidatieproces om een oordeel tot uitdrukking te brengen over de vraag of de financiële overzichten van de groep in alle van materieel belang zijnde opzichten zijn opgesteld in overeenstemming met het van toepassing zijnde stelsel inzake financiële verslaggeving.

8%

Het College stelde in 8% een tekortkoming vast ten aanzien van **ISA 230** over de **controle-documentatie**. Bedrijfsrevisoren moeten hun controledossier uiterlijk 60 dagen na de datum van ondertekening van het controleverslag sluiten (artikel 17, § 3 van de wet van 7 december 2016 *juncto* ISA 230.14). In de betrokken dossiers wees niets erop dat het controledossier was gewijzigd na deze termijn van 60 dagen, maar de gecontroleerde bedrijfsrevisoren hadden hun elektronisch of papieren controledossier niet afgesloten binnen de wettelijke termijn. Deze bevinding over de gecontroleerde controledossiers is een logisch gevolg van een vaak voorkomende bevinding op het niveau van de kantoororganisatie in verband met ISQC 1.45⁴⁶. Als het bedrijfsrevisorenkantoor geen enkele procedure heeft uitgewerkt voor het afsluiten van een controledossier, kan die uiteraard niet worden gevolgd door de opdrachtpartners.

7%

Zeven (7)% van de vastgestelde tekortkomingen hebben betrekking op **ISA 500** dat handelt over de **controle-informatie** die de bedrijfsrevisor moet verkrijgen om redelijke conclusies te kunnen trekken waarop hij zijn oordeel kan steunen. De bedrijfsrevisor moet controlewerkzaamheden opzetten en uitvoeren die in de omstandigheden geschikt zijn om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen. In verschillende dossiers stelde het College vast dat het, aan de hand van de uitgevoerde controlewerkzaamheden in verband met een door de bedrijfsrevisor geïdentificeerd significant risico⁴⁷, niet mogelijk was gebleken om voldoende en geschikte controleinformatie te verkrijgen (*ISA 500.6*). Aangezien de tekortkoming een significant controlerisico betreft, kan het College niet uitsluiten dat de financiële overzichten een afwijking van materieel belang bevatten en dat het oordeel bijgevolg niet geschikt is. Gelet op de potentiële impact op het oordeel, geeft deze tekortkoming doorgaans aanleiding tot een terechtwijzing of tot een strengere maatregel als zij in combinatie met vele andere ernstige tekortkomingen voorkomt.

⁴⁴ Meer informatie is beschikbaar in de *Guide to using ISA in the audits of small- and medium sized entities*, volume 1 (fourth edition), p. 190-191.

⁴⁵ ISA 600.9.(a) definieert een onderdeel als "een entiteit of zakelijke activiteit waarvoor het management op groepsniveau of op het niveau van een groepsonderdeel financiële informatie opstelt die in de financiële overzichten van de groep moet worden opgenomen".

⁴⁶ Volgens ISQC 1.45 moeten, na de voltooiing van de opdrachtrapportages, tijdig definitieve opdracht dossiers worden samengesteld.

⁴⁷ ISA 315.4.(e) definieert een significant risico als "een geïdentificeerd en ingeschat risico op een afwijking van materieel belang waaraan, op grond van de oordeelsvorming van de bedrijfsrevisor, tijdens de controle bijzondere aandacht moet worden besteed".

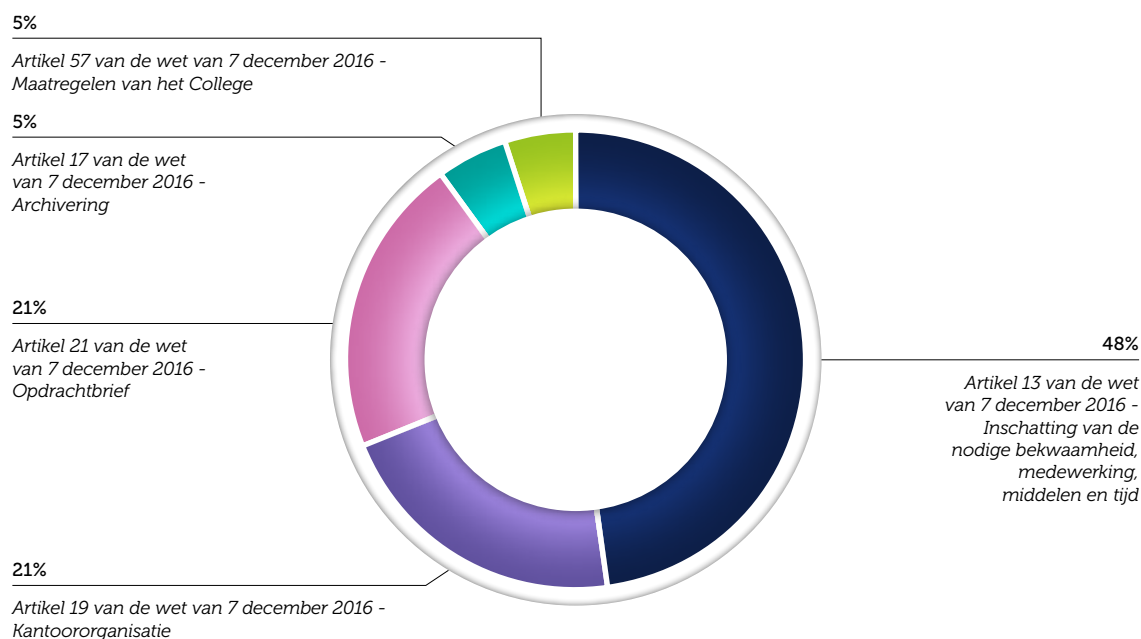
6%

Net als vorig jaar stelde het College tekortkomingen (6%) vast ten aanzien van **ISA 530** over het gebruik van **steekproeven bij een controle**. Uit de controledocumentatie moet voldoende blijken dat de bedrijfsrevisor rekening hield met het doel van de controlewerkzaamheden en met de kenmerken van de populatie waaruit hij de steekproef trekt (*ISA 530.6*). Hij moet voorzichtig te werk gaan om de goede keuze te maken van de populatie waarop de te controleren bewering betrekking heeft en hij moet het doel van de steekproeftoetsing duidelijk documenteren in zijn controledossier.

Daarnaast moet uit de controledocumentatie blijken dat de bedrijfsrevisor een steekproefomvang vaststelt die voldoende is om het steekproefrisico tot een aanvaardbaar laag niveau terug te brengen (*ISA 530.7*). Bij een steekproef van minder dan 100 procent van de populatie, bestaat het risico dat een afwijking niet wordt opgemerkt en dat ze het niveau van de zogenaamde toelaatbare afwijking overschrijdt. Dit is het steekproefrisico. Het kan worden beperkt door de omvang van de steekproef te vergroten. De bedrijfsrevisor moet in zijn controledossier aantonen dat hij dit risico heeft teruggebracht tot een niveau dat voldoende laag is om aanvaardbaar te zijn.

5.6.4. Tekortkomingen ten aanzien van de wet van 7 december 2016 in niet-OOB-dossiers

Grafiek 12: Tekortkomingen ten aanzien van de wet van 7 december 2016 in niet-OOB-dossiers

Top 3 tekortkomingen in orde van frequentie

1. Geen inschatting van de nodige bekwaamheid, medewerking, middelen en tijd alvorens de opdracht te aanvaarden
2. Ontoereikende procedures om de continuïteit en regelmatigheid van de controlewerkzaamheden te waarborgen
3. Laattijdig opstellen van de opdrachtbrief

48%

Uit de voorgaande grafiek blijkt dat nagenoeg de helft (48%) van de tekortkomingen ten aanzien van de wet van 7 december 2016 betrekking heeft op **artikel 13 van de wet van 7 december 2016**. De vastgestelde tekortkomingen hebben voornamelijk betrekking op de **verplichtingen van de bedrijfsrevisor op het vlak van de aanvaarding van een opdracht** (revisorale of andere). Alvorens een opdracht te aanvaarden, moet de bedrijfsrevisor evalueren en schriftelijk documenteren dat hij beschikt over de vereiste middelen en tijd om de opdracht goed te kunnen uitvoeren⁴⁸. Het College verwacht van de bedrijfsrevisoren dat zij een realistisch tijdsbudget opstellen dat hen in staat stelt de betrokken opdracht uit te voeren met inachtneming van het geldende wettelijke en reglementaire kader.

Alvorens een opdracht te aanvaarden, moet de bedrijfsrevisor bij de betrokken entiteit nagaan of er bij diezelfde entiteit de voorbije twaalf maanden een andere bedrijfsrevisor werd belast met een revisorale opdracht. Zo ja, mag de bedrijfsrevisor enkel ter plaatse werkzaamheden verrichten nadat hij zijn confrater, bij voorkeur schriftelijk, op de hoogte heeft gebracht van zijn tussenkomst⁴⁹. Hoewel deze verplichting doorgaans duidelijk is opgenomen in de aanvaardingsprocedures van de bedrijfsrevisorenkantoren voor ad hoc revisorale opdrachten, heeft het College vastgesteld dat ze vaak over het hoofd gezien wordt bij de aanvaarding van wettelijke controleopdrachten van de jaarrekening.

21%

Net als vorig jaar heeft het College tekortkomingen vastgesteld (21 %) ten aanzien van **artikel 19 van de wet van 7 december 2016** over de organisatorische vereisten waaraan elke bedrijfsrevisor minstens moet voldoen bij de uitvoering van een revisorale opdracht. Het College stelde herhaaldelijk vast dat *sole practitioners* geen enkele **maatregel** hadden genomen **om de continuïteit en de regelmatigheid van hun controlewerkzaamheden te waarborgen**⁵⁰. Het College heeft hen geadviseerd om zo snel als mogelijk een overeenkomst af te sluiten met een andere bedrijfsrevisor, opdat die zou kunnen ingrijpen wanneer zij, als *sole practitioner*, structureel onbeschikbaar zijn.

21%

Tot slot stelde het College tekortkomingen vast (21%) ten aanzien van **artikel 21 van de wet van 7 december 2016**. Naast de beschrijving van de opdracht moet de **opdrachtbrief** op evenwichtige wijze de wederzijdse rechten en verplichtingen van de cliënt en van de bedrijfsrevisor verduidelijken. Ten aanzien van die verplichting werden verschillende tekortkomingen vastgesteld: het ontbreken van een beschrijving van de rechten en verplichtingen van de cliënt en van de bedrijfsrevisor, het ontbreken van de algemene voorwaarden (waaronder de geldende regels voor de bescherming van de persoonsgegevens) of het ontbreken van de handtekening van de cliënt.

⁴⁸ Art. 13, § 1 eerste lid van de wet van 7 december 2016.

⁴⁹ Art. 13, § 4 van de wet van 7 december 2016.

⁵⁰ Art. 19, § 1, 8° van de wet van 7 december 2016.

CTR
CSR

6. TOEZICHT

- 6.1. Behandeling van klachten
- 6.2. Permanente vorming
- 6.3. Rol van de commissaris bij faillissement van zijn cliënt
- 6.4. Openbaar register

6.1. Behandeling van klachten

Het College onderzoekt de klachten die het ontvangt tenzij zij klaarblijkelijk onontvankelijk zouden zijn. 5 van de 27 ontvangen klachten in 2020 bleken onontvankelijk.

Betwistingen over de aangerekende honoraria kaderen niet binnen de reikwijdte van de bevoegdheid van het College. Het College komt ook niet tussen in betwistingen over de inhoud van een door de bedrijfsrevisor opgesteld gerechtelijk expertiseverlag. Het College kon bovendien niet optreden in 2 klachtendossiers gelet op het ontslag van de bedrijfsrevisor.

Het College onderzocht naar aanleiding van **22 ontvankelijke klachten** of de bedrijfsrevisor handelde met inachtneming van het toepasselijk wetgevend en normatief kader.

De persoon die de titel van bedrijfsrevisor draagt, is immers onderworpen aan de wet van 7 december 2016 en moet handelen in volledige onafhankelijkheid met respect van de beginselen van de beroepsethiek.

Het deed onderzoek naar onder meer bedrijfsrevisoren die de overdracht van de boekhoudkundige dossiers zouden hebben belemmerd. Hoewel het voorwerp van de klacht in eerste plaats handelde over de beroepsactiviteiten van de bedrijfsrevisor in de hoedanigheid als gecertificeerd accountant⁵¹, is het College bevoegd zich uit te spreken over deze klacht. De persoon die de titel van bedrijfsrevisor draagt, is immers onderworpen aan de wet van 7 december 2016 en moet handelen in volledige onafhankelijkheid met respect van de beginselen van de beroepsethiek.

In casu onderzocht het College of de bedrijfsrevisor daden had gesteld die onverenigbaar zijn met hetzij de waardigheid, de rechtschapenheid of de kiesheid, hetzij de onafhankelijkheid van zijn functie. De beroepsethiek is immers niet enkel van toepassing bij het uitvoeren van revisorale opdrachten. Het is verboden aan de functie van bedrijfsrevisor, los van de uitvoerende taak.

Het College ging ook de controlewerkzaamheden van een bedrijfsrevisor na waarbij de klager meende dat hij onregelmatigheden binnen de gecontroleerde entiteit zou hebben getolereerd. Het betrof onwettelijke verschuivingen in het kapitaal en de uitgiftepremies en een overwaardering van de financiële vaste activa. Uit het onderzoek van het College bleek de correcte presentatie van de financiële vaste activa in de jaarrekening van de gecontroleerde entiteit. De bedrijfsrevisor had correct zijn taak volbracht.

Vijf (5) ontvangen klachten noopten de secretaris-generaal tot het instellen van een onderzoek als bedoeld in artikel 56, § 1, van de wet van 7 december 2016. De secretaris-generaal stelde in elk van deze 5 klachtendossiers ernstige aanwijzingen vast van het bestaan van een praktijk die aanleiding kan geven tot het opleggen van een administratieve maatregel of een administratieve geldboete.

⁵¹ Een bedrijfsrevisor kan, met inachtneming van de wet van 17 maart 2019 betreffende de beroepen van accountant en belastingadviseur, de beroepsactiviteiten van een gecertificeerd accountant uitoefenen. Uiteraard moet de bedrijfsrevisor hierbij de onafhankelijke uitvoering van zijn opdrachten ten alle tijden waarborgen.

In deze context heeft het College bijzondere aandacht voor tekortkomingen die een impact kunnen hebben op de opinie van de gebruiker van de financiële informatie, voor niet-naleving van de ethische voorschriften en voor herhaalde tekortkomingen. Zo maakt de dienstverlening van een bedrijfsrevisor waarbij hij optreedt in de hoedanigheid als accountant én in de hoedanigheid als commissaris het voorwerp uit van een onderzoek van de secretaris-generaal.

Het onderzoek van de secretaris-generaal bestaat erin om na te gaan of de vastgestelde feiten daadwerkelijk aanleiding kunnen geven tot de oplegging van een administratieve maatregel of geldboete, dan wel of zij een strafrechtelijke inbreuk kunnen vormen. Het komt toe aan het Comité van het College om finaal te beslissen over het gevolg dat het aan het verslag van de secretaris-generaal wil geven.

Het onderzoek van de secretaris-generaal naar aanleiding van deze 5 klachtendossiers is op heden niet afgerond.

De feiten waarvan het College kennisnam naar aanleiding van 11 ontvankelijke klachten zijn op heden het voorwerp van een voorbereidende analyse waarbij het College nog geen finale beslissing heeft genomen.

Het College heeft bijzondere aandacht voor tekortkomingen die een impact kunnen hebben op de opinie van de gebruiker van de financiële informatie, voor niet-naleving van de ethische voorschriften en voor herhaalde tekortkomingen.

Tabel 3: Beslissing van het College naar aanleiding van 22 ontvankelijke klachten

Beslissing College	Aantal klachtendossiers
Het College oordeelde dat de bedrijfsrevisor in kwestie geen inbreuk heeft gepleegd	6
Uit onderzoek blijken ernstige aanwijzingen die leidden tot het instellen van een onderzoek als bedoeld in artikel 56, § 1, van de wet van 7 december 2016	5
De voorbereidende analyse naar aanleiding van de ontvangen klachten is op heden niet afgerond	11
TOTAAL AANTAL ONTVANKELIJKE KLACHTEN	22

6.2. Permanente vorming

Een bedrijfsrevisor moet zich permanent bijscholen over alle relevante aspecten van het beroep. Op deze manier beoogt de wetgever dat de bedrijfsrevisor over de nodige theoretische kennis en over afdoende beroepsbekwaamheden beschikt om zijn opdracht naar behoren en met inachtneming van de beroepsethiek uit te oefenen.

De wetgever delegeert de organisatie van de permanente vorming aan het IBR⁵². Het College draagt de eindverantwoordelijkheid voor het toezicht op en de uitvoering van deze gedelegeerde opdracht.

6.2.1. Vormingsvereisten

De IBR-norm van 30 augustus 2007 over permanente vorming schrijft voor welke vereisten aan de bedrijfsrevisoren worden gesteld inzake vorming. Ze worden opgelijst in het onderstaande schema en vormen het referentiekader voor het toezicht over de driejaarlijkse periode 2017-2019⁵³:

Soort activiteit	2017	2018	2019	2017-2019
1. Seminaries en studiedagen georganiseerd door het IBR/ICCI	8 (1)	8 (1)	8 (1)	24 (1)
2. Seminaries en studiedagen georganiseerd door een bedrijfsrevisorenkantoor (na goedkeuring door het IBR)				
3. Seminaries en studiedagen georganiseerd door universiteiten, instellingen van hoger onderwijs, verenigingen of opleidingsdeskundigen				
4. Voorbereiding van lessen, inclusief voorbereiding en begeleiding van IBR-activiteiten, voordrachten en (5) technische publicaties Medewerking aan congressen Medewerking aan technische commissies				
5. Individuele vorming door persoonlijke studie en lectuur Individuele vorming door opleidingen op afstand				
Minimum aantal uren vorming van type 1, 2 en 3				84 (2)
Minimum aantal uren vorming	20 (3)	20 (3)	20 (3)	120 (4)

- (1) Bij het IBR moet, op driejaarlijkse basis, minimum 8 uur vorming per jaar worden gevolgd⁵⁴. De gevolgde vormingsuren worden automatisch ingevuld in de gegevensbasis van het IBR op basis van inschrijving en deelname aan IBR/ICCI-activiteiten (algemene vergadering, informatiesessies, regionale bijeenkomsten en studiedagen). Enkel daadwerkelijke deelname aan een van de hierboven vermelde IBR/ICCI-vormingsactiviteiten geeft recht op permanente-vormingsuren.
- (2) De seminaries en studiedagen vermeld in punt 1, 2 en 3 vertegenwoordigen minstens 84 uur op driejaarlijkse basis⁵⁵.
- (3) Het absolute minimum aantal uren permanente vorming is 20 uur per jaar⁵⁶.
- (4) Er moeten gemiddeld 120 vormingsuren worden gevolgd over drie jaar⁵⁷.

⁵² Art. 41, § 1 van de wet van 7 december 2016.

⁵³ Inmiddels heeft het IBR deze norm geactualiseerd: <https://www.ibr-ire.be/nl/regelgeving-en-publicaties/normen-en-aanbevelingen/normen/permanente-vorming>. Deze norm treedt in werking op de eerste dag van het kalenderjaar volgend op de publicatie in het Belgisch Staatsblad van het goedkeurend bericht van de Minister die bevoegd is voor Economie, met andere woorden op 1 januari 2022.

⁵⁴ Art. 5, § 3, 2° van de IBR- norm van 30 augustus 2007 over permanente vorming.

⁵⁵ Art. 5, § 3, 1° van de IBR- norm van 30 augustus 2007 over permanente vorming.

⁵⁶ Art. 1, § 1 van de IBR- norm van 30 augustus 2007 over permanente vorming.

⁵⁷ Art. 1, § 1 van de IBR- norm van 30 augustus 2007 over permanente vorming.

(5) De uren voorbereiding en begeleiding van IBR-activiteiten (studiedagen, informatiesessies en regionale bijeenkomsten) en IC-CI-activiteiten (seminaries), alsook de uren deelname aan commissies en studiegroepen, comités van het IBR en het ICCI worden automatisch geregistreerd zodra de IBR-/ICCI-activiteit heeft plaatsgevonden of de betrokkene daadwerkelijk heeft deelgenomen.

6.2.2. Evaluatiecampagne 2017-2019

In 2020 heeft het College een onderzoek verricht naar de naleving van de verplichtingen inzake permanente vorming voor de periode 2017 tot 2019. Bij deze evaluatiecampagne werden alle bedrijfsrevisoren betrokken.

Als regel geldt dat bedrijfsrevisoren hun opleidingsuren voor jaar N in de gegevensbasis van het IBR kunnen invoeren tot 31 maart van jaar N+1. De evaluatiecampagne voor de periode 2017-2019 kon dus na 31 maart 2020 van start gaan.

Voor de evaluatiecampagne 2017-2019 spitste het College zijn onderzoek toe op de volgende aspecten:

1. de **professionele vormingen**, met name de vormingstypes 1, 2 en 3 waarvoor een minimum van 84 vormingsuren op driejaarlijkse basis geldt. De bedrijfsrevisor moet, op verzoek van het College, een attest voorleggen van zijn deelname aan deze professionele vormingen.
2. **seminaries en studiedagen georganiseerd door het IBR/ICCI** (type 1) waarvan minimum 8 vormingsuren per jaar moeten worden gevolgd, op driejaarlijkse basis. Deze vormingsuren worden geregistreerd door IBR-medewerkers en niet door de bedrijfsrevisor zelf. De vormingsuren worden dus aan de bron gecontroleerd.

Meer specifiek ging het College in 2020 na of de bedrijfsrevisoren onder zijn toezicht voor de periode 2017-2019 het volgende aantal uren vorming volgden:

- het gemiddelde van 84 professionele vormingsuren (type 1, 2 en 3);
- het gemiddelde van 24 vormingsuren IBR/ICCI (type 1).

Het College stelde bij **101 bedrijfsrevisoren onregelmatigheden** ter zake vast. De opvolging van deze dossiers is gepland in 2021.

6.3. Rol van de commissaris bij faillissement van zijn cliënt

6.3.1. Thematische steekproefsgewijze controles

De bedrijfsrevisor heeft een sleutelrol: met zijn oordeel over het getrouwe beeld van de financiële informatie in de jaarrekening van een onderneming, waarborgt hij correcte informatie aan de lezers van een jaarrekening.

Voor de bedrijfsrevisor is een belangrijke rol weggelegd: hij ziet erop toe dat er correcte financiële informatie wordt verstrekt aan de markt. Dit is een sleutelrol want met zijn oordeel over het getrouwe beeld van de financiële informatie in de jaarrekening van een onderneming, waarborgt hij correcte informatie aan de lezers van een jaarrekening. Zonder zijn oordeel dreigt het vertrouwen van de belanghebbenden in de ondernemingen te gaan wankelen. Dit geldt eens te meer voor ondernemingen in moeilijkheden en de belanghebbenden die hun vordering, hun job of hun investering dreigen te verliezen.

Het College besliste in 2019 om thematische steekproefsgewijze controles te organiseren op de controlewerkzaamheden van de commissaris bij een failliet verklaarde vennootschap.

Tijdens 2020 deed het College uitspraak over faillissementsdossiers. Het onderzocht 32 dossiers betreffende cliënten van bedrijfsrevisoren waarvoor het faillissement in de twee laatste kwartalen van 2019 en het eerste kwartaal van 2020 is opengevallen.

Onderstaande tabel geeft de beslissingen van het College weer in deze faillissementsdossiers.

Tabel 4: Beslissing van het College over de behandelde faillissementsdossiers in 2020

Beslissing van het College	Aantal behandelde faillissementsdossiers behandeld in 2020
Dossiers die toereikend zijn	12
Dossiers met aanbevelingen	15
Dossiers met een voorstel tot terechtwijzing	1
Dossiers zonder voorwerp ⁵⁸	4
TOTAAL	32

⁵⁸ Het betreft faillissementsdossiers met bijvoorbeeld een vroegtijdige onderbreking van het commissarismandaat waardoor de commissaris niet langer benoemd was gedurende de periode voorafgaand aan het faillissement.

6.3.2. Vastgestelde goede praktijken

Het onderzoek van 32 commissarismandaten resulteert samengevat⁵⁹ in de volgende vaststellingen over de door de bedrijfsrevisoren(kantoren) gevolgde goede praktijken:

- De commissaris die in de uitoefening van zijn opdracht **gewichtige en overeenstemmende feiten vaststelt die de continuïteit van de economische activiteit van de vennootschap in het gedrang kunnen brengen**, moet het bestuursorgaan hiervan schriftelijk *en op een omstandige wijze* op de hoogte brengen⁶⁰.
- De commissaris moet een **verslag van niet-bevinding opstellen** als de vennootschap hem niet binnen de wettelijke termijn haar stukken overhandigt en de commissaris zich in de onmogelijkheid bevindt om een commissarisverslag op te stellen⁶¹.

6.3.3. Vastgestelde punten van zorg

Uit het onderzoek van 32 commissarismandaten blijkt dat de commissaris te vaak voorbijging aan de volgende belangrijke verplichtingen:

- Wanneer de commissaris geen commissarisverslag heeft ondertekend, moet hij **binnen een redelijke termijn na de datum van het faillissement** van de vennootschap zijn **controledossier archiveren**.

Het College merkt op dat de overgrote meerderheid van de commissarissen ten onrechte hun controledossier niet binnen een redelijke termijn archiveren. De wettelijke archiveringsplicht⁶² beoogt nochtans dat het controledossier geen irreguliere wijzigingen ondergaat. Zelfs indien het faillissement de commissaris verhindert om een controleverslag op te stellen, moet hij het controledossier archiveren, en dit binnen een redelijke termijn na het faillissement.

De wettelijke archiveringsplicht beoogt dat het controledossier geen irreguliere wijzigingen ondergaat.

- De commissaris moet de **maatregelen onderzoeken, beoordelen en opvolgen** die de vennootschap in het vooruitzicht stelt om de continuïteit van de economische activiteit voor een minimumduur van twaalf maanden te vrijwaren⁶³.

In voorkomend geval kan de commissaris zijn bevindingen aan de voorzitter van de ondernemingsrechtbank meedelen als binnen de maand na zijn kennisgeving het bestuursorgaan van de vennootschap niet reageerde of als de commissaris meent dat de maatregelen die het bestuursorgaan besliste, de continuïteit van de economische activiteit niet kunnen vrijwaren voor een minimumduur van twaalf maanden⁶⁴.

⁵⁹ Deze rubriek beoogt geen exhaustieve weergave van de door het College verrichte vaststellingen, maar legt de nadruk op de grote trends om de verwachtingen van het College beter te expliciteren.

⁶⁰ Art. 3:69, lid 1 van het WVV.

⁶¹ Art. 3:74 van het WVV: "De commissarissen stellen naar aanleiding van de jaarrekening een omstandig schriftelijk verslag op. Met het oog daarop overhandigt het bestuursorgaan van de vennootschap hen de nodige stukken, en dit ten minste één maand of, bij genoteerde vennootschappen, vijfenveertig dagen vóór de geplande datum van de algemene vergadering. Indien het bestuursorgaan in gebreke blijft om hen deze stukken binnen de wettelijke termijn, bedoeld in het eerste lid, te overhandigen, stellen de commissarissen een verslag van niet-bevinding op, bestemd voor de algemene vergadering en gericht aan het bestuursorgaan, voor zover zij niet in staat zijn om de termijnen na te leven die in onderhavig wetboek zijn voorgeschreven in verband met de terbeschikkingstelling van hun verslag van commissaris."

⁶² Art. 17, §§ 1 en 3 van de wet van 7 december 2016, ISA 230.14 en ISQC 1.45.

⁶³ ISA 570.

⁶⁴ Art. 3:69 van het WVV.

- De commissaris moet zijn werkzaamheden omtrent de continuïteit van de vennootschap op een **omstandige en gestructureerde wijze documenteren** in zijn controledossier⁶⁵.

Het College verwacht dat de commissaris het tijdstip waarop hij zijn controlewerkzaamheden heeft uitgevoerd, kan staven met omstandige documentatie in zijn controledossier.

Het College publiceerde de bovenstaande vaststellingen op zijn website⁶⁶.

6.4. Openbaar register

De Europese regelgever oordeelde dat, ter bescherming van derden, alle bedrijfsrevisoren zijn ingeschreven in een openbaar register dat toegankelijk is voor het publiek. Dit openbaar register is een elektronische gegevensbank en is raadpleegbaar op de website van het IBR⁶⁷. Het bevat alle essentiële gegevens over de bedrijfsrevisoren zoals onder meer naam, voornaam, adres, jaar van de eedaflegging en inschrijvingsnummer⁶⁸.

De inschrijving van de bedrijfsrevisor in het openbaar register geeft hem de toelating om de titel van bedrijfsrevisor te dragen. Het laat hem eveneens toe om alle revisorale opdrachten⁶⁹, door of krachtens de wet, uit te oefenen⁷⁰.

Het openbaar register vormt een belangrijke bron van informatie voor alle belanghebbende derden om na te gaan of een bepaald persoon wel degelijk beschikt over de hoedanigheid van bedrijfsrevisor. Ook voor het College is het register en de accuraatheid van de erin opgenomen informatie van groot belang. Door te steunen op de gegevens van het openbaar register voert het College immers zijn controleactiviteiten uit.

Het IBR is belast met het houden en bijwerken van het openbaar register⁷¹. Het College draagt de eindverantwoordelijkheid voor het toezicht op en de uitvoering van deze wettelijk gedelegeerde opdracht⁷².

De verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de gegevens in het openbaar register ligt bij de bedrijfsrevisoren. Zij zijn dan ook verplicht om het IBR zo spoedig mogelijk op de hoogte te brengen van elke wijziging van de gegevens opgenomen in het openbaar register⁷³. Bovendien zijn de bedrijfsrevisoren er jaarlijks toe gehouden om aan het IBR te bevestigen dat hun gegevens in het openbaar register volledig en actueel zijn⁷⁴.

⁶⁵ Art. 17 van de wet 7 december 2016 en ISA 230.

⁶⁶ Controlecampagne over faillissementen opgevallen in het tweede semester 2019 en het eerste kwartaal 2020 - voornaamste bevindingen – synthese van goede en slechte praktijken, 4 maart 2021: https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/CTRCSR/2021-03-04_synthese_controlecampagne_faillissementen_nl.pdf.

⁶⁷ Art. 17, § 1 van het koninklijk besluit van 21 juli 2017. Het register is raadpleegbaar op <https://www.ibr-ire.be/nl/openbaar-register/belgi/bedrijfsrevisoren>.

⁶⁸ Art. 12 tot 16 van het koninklijk besluit van 21 juli 2017.

⁶⁹ Revisorale opdrachten betreffen alle opdrachten, inclusief de opdrachten van wettelijke controle van de jaarrekening, die ertoe strekken een deskundig oordeel te geven over de getrouwheid en de waarachtigheid van een jaarrekening, van een tussentijdse financiële staat, van een waardering of van andere economische en financiële informatie, verschaft door een onderneming of instelling. Het begrip omvat ook de ontleding en de verklaring van de economische en financiële inlichtingen aan de leden van de ondernemingsraad.

⁷⁰ Art. 11, § 1, eerste lid van de wet van 7 december 2016.

⁷¹ Art. 10, § 1, eerste lid van de wet van 7 december 2016.

⁷² Art. 41, § 1, tweede lid van de wet van 7 december 2016.

⁷³ Art. 10, § 1, tweede lid van de wet van 7 december 2016.

⁷⁴ Art. 17, § 3 van het koninklijk besluit van 21 juli 2017.

Deze verplichting geldt zowel voor de bedrijfsrevisor-natuurlijk persoon⁷⁵ als het bedrijfsrevisorenkantoor⁷⁶ en ongeacht of de bedrijfsrevisor-natuurlijk persoon beschikt over het statuut van tijdelijk verhinderd bedrijfsrevisor⁷⁷.

In 2020 onderzocht het College in welke mate de bedrijfsrevisoren deze jaarlijkse bevestigingsplicht vervulden.

Het College stelde vast dat 134 bedrijfsrevisoren in 2020 niet aan het IBR hebben bevestigd dat hun gegevens in het openbaar register volledig en actueel zijn.

Voor de bedrijfsrevisoren-rechtspersoon zondigden aan deze verplichting (107). Slechts een klein aantal bedrijfsrevisoren-natuurlijke persoon (27) voldeden niet aan hun jaarlijkse bevestigingsplicht ten aanzien van het IBR.

Voor elk van deze bedrijfsrevisoren legde het College een hersteltermijn op. Binnen deze termijn moesten de bedrijfsrevisoren zich conformeren aan de bevestigingsplicht. Hoewel niet elke bedrijfsrevisor zich strikt hield aan de door het College opgelegde termijn, wat kan worden betreurd, kwamen 133 bedrijfsrevisoren tegemoet aan de opgelegde hersteltermijn.

⁷⁵ Ingeschreven in het openbaar register onder een A-nummer.

⁷⁶ Ingeschreven in het openbaar register onder een B-nummer.

⁷⁷ Art. 30 van de wet van 7 december 2016.

7. VOORKOMING VAN HET WITWASSEN VAN GELD EN DE FINANCIERING VAN TERRORISME

- 7.1. *On-site* controles bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)
- 7.2. *Off-site* controles bij alle actieve bedrijfsrevisoren(kantoren)
- 7.3. Evaluatie door de Raad van Europa van de omzetting van de vierde WG/FT-richtlijn in België

Het is in het algemeen belang dat het College samen met nationale en internationale toezichthouders een uniforme strijd levert tegen WG/FT-praktijken. Deze strijd steunt op twee grote pijlers:

- de repressieve pijler bestaat uit de strafrechtelijk sanctioneerbare WG/FT-praktijken waarop het Strafwetboek van toepassing is; en
- de preventieve pijler omvat de wet van 18 september 2017. Het College is aangeduid als Belgische bevoegde autoriteit⁷⁸ om de naleving van de WG/FT-maatregelen bij de bedrijfsrevisoren(kantoren) onder zijn toezicht te controleren.

Het College voert controles uit op het niveau van de organisatie van het bedrijfsrevisorenkantoor en op het niveau van de uitgevoerde controleopdrachten. Enerzijds gaat het na of het bedrijfsrevisorenkantoor zijn organisatie afstemt met de wet van 18 september 2017. Anderzijds kijkt het in de uitgevoerde controleopdrachten na of de bedrijfsrevisor de wetgeving daadwerkelijk toepast.

De controle-aanpak van het College vertaalt zich in de uitvoering van:

- **on-site controles** waarbij het niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren) aan een controle onderwerpt;
- **off-site controles** waarbij het actieve bedrijfsrevisoren(kantoren) aan een controle onderwerpt; en
- **kwaliteitscontroles** bij OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren) zoals eerder toegelicht in dit jaarverslag⁷⁹.

7.1. On-site controles bij niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)

De *on-site* controle betreft een inspectie ter plaatse.

De selectie van de bedrijfsrevisoren(kantoren) voor de *on-site* controlecyclus is gebaseerd op een risicomodel dat het College ontwikkelde naar aanleiding van de periodieke WG/FT-vragenlijst⁸⁰. Na een weging van het inherent risico en een risicomanagement score kent dit risicomodel aan elke individuele bedrijfsrevisor een globale WG/FT-risicoscore toe.

Het College selecteerde 20 niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren) voor een *on-site* controle:

- de niet-OOB- bedrijfsrevisoren(kantoren) met de hoogste globale risicoscore (10);
- de niet-OOB- bedrijfsrevisoren(kantoren) met de hoogste *risicomanagement* score (5); en
- een willekeurig samengestelde steekproef van 5 niet-OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren).

In 2020 deed het College uitspraak in 10 van deze inspectiedossiers.

De resultaten van deze controles tonen dat een aantal tekortkomingen ten opzichte van het wettelijke kader wederkerend zijn over de dossiers heen. Het College stelde 82 tekortkomingen vast die betrekking hebben op 46 wetsartikelen en 18 clusters van gerelateerde wetsartikelen.

⁷⁸ Art. 85, § 1, 6° van de wet van 18 september 2017.

⁷⁹ Zie "Kwaliteitscontroles bij OOB-bedrijfsrevisoren(kantoren)" in dit jaarverslag.

⁸⁰ Op basis van de sectorale risicoanalyse die het in 2018 had uitgevoerd, en van de antwoorden van de bedrijfsrevisoren op de periodieke vragenlijst voor de beoordeling van de WG/FT-risico's, ontwikkelde het College een methodologie voor de verwerking van de nuttige en noodzakelijke informatie met de bedoeling aan elke bedrijfsrevisor een risicoscore toe te kennen.

De voornaamste bevindingen van het College beslaan:

- De **organisatie en interne controle van het niet-OOB-bedrijfsrevisorenkantoor**. Bedrijfsrevisoren(kantoren) moeten doeltreffende WG/FT-gedragslijnen, procedures en interne controlemaatregelen ontwikkelen en toepassen die evenredig zijn met hun aard en omvang (artikel 8 van de wet van 18 september 2017)⁸¹. De door het College vastgestelde tekortkomingen betreffen onder meer:
 - ontoereikende procedures op het vlak van financiële embargo's en de opleiding van het personeel;
 - ontbrekende of ontoereikende procedures voor de bewaring en vernietiging van de gegevens⁸²;
 - laattijdige implementatie van gepaste procedures voor het huidige wetgevende kader;
- De formele **benoeming van de zogenaamde hooggeplaatste leidinggevende en AMLCO** als bepaald in artikel 9 van de wet van 18 september 2017;
- Het **volgen van de nodige opleidingen** als bepaald in artikel 11 van de wet van 18 september 2017;
- Het **opstellen van een adequate algemene risicobeoordeling** die alle elementen in beschouwing neemt als bepaald in artikel 16 van de wet van 18 september 2017. Het College ontwikkelde het hulpmiddel "Mijn algemene risicobeoordeling", bestaande uit een tabel en een bijhorende praktische handleiding⁸³. Als de bedrijfsrevisor/het bedrijfsrevisorenkantoor de tabel gebruikt, moet hij deze aanpassen aan de specifieke kenmerken van zijn activiteit. De algemene risicobeoordeling is specifiek voor de aard van de activiteit van de bedrijfsrevisor/het bedrijfsrevisorenkantoor en zijn/haar omvang;
- Het **(tijdig) uitvoeren van een individuele risicobeoordeling** als bepaald in artikel 19 van de wet van 18 september 2017. Deze individuele risicobeoordeling moet rekening houden met de algemene risicobeoordeling en moet resulteren in een risicoclassificatie van de cliënten met hieraan gekoppeld een gepast niveau van waakzaamheid;
- Het **tijdig beoordelen van de beoogde aard van de zakelijke relatie of de occasionele verrichting en de tijdige identificatie en verificatie van de identiteit van de cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigden** als bedoeld in artikel 19 van de wet van 18 september 2017;
- Het **(tijdig) bepalen van de hoedanigheid als Politiek Prominente Persoon bij de cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigden** als bepaald in artikel 34 van de wet van 18 september 2017. Uit de onderzochte controledossiers blijkt dat sommige bedrijfsrevisoren(kantoren) enkel mondeling kunnen toelichten of er al dan niet sprake is van Politiek Prominente Personen door een gebrek aan adequate procedures om deze opzoeken uit te voeren. Zulke mondelinge verklaring is onvoldoende voor het College. Het bedrijfsrevisorenkantoor moet een adequate procedure opstellen en uitvoeren. Het College benadrukt in dit verband ook het belang van de documentatie van het uitgevoerd nazicht en de juiste gevolgtrekking op vlak van waakzaamheid. Het College houdt bij het beoordelen van de aanpak rekening met de omvang van het bedrijfsrevisorenkantoor en het aantal cliënten: een minimale documentatieverplichting is evenwel vereist;

Het College ontwikkelde het hulpmiddel "Mijn algemene risicobeoordeling".

⁸¹ Gezien de aard van dit artikel wordt in meerdere van onderstaande tekortkomingen bijkomend de verwijzing gemaakt naar dit artikel.

⁸² Art. 60-65 van de wet van 18 september 2017.

⁸³ De tabel voor de algemene risicobeoordeling inzake WG/FT en de praktische handleiding is beschikbaar op de website van het College op de volgende link: <https://www.fsma.be/nl/circulaires-en-mededelingen-0>.

- Het **opstellen van het activiteitenverslag**⁸⁴. Ongeacht de grootte van de organisatie moeten de bedrijfsrevisoren(kantoren) deze activiteitenverslagen ter beschikking houden en overmaken aan de controleoverheden als deze daarom verzoeken. Met ingang van 2 juni 2020 is de nieuwe WG/FT-norm⁸⁵ van het IBR van kracht.

7.2. Off-site controles bij alle actieve bedrijfsrevisoren(kantoren)

De *off-site* controle van het College vloeit voort uit de antwoorden die 1.430 bedrijfsrevisoren(kantoren) gaven op de periodieke WG/FT-vragenlijst⁸⁶ van het College. 263 bedrijfsrevisoren(kantoren) verklaarden activiteiten uit te voeren. Het College identificeerde vervolgens tekortkomingen aan de wettelijke bepalingen.

Van deze 263 actieve bedrijfsrevisoren(kantoren) bleken 58 niet in orde. Het College legde hen een herstelmaatregel op⁸⁷. Het betreft de volgende gebreken, hierna opgesomd in orde van belang van het aantal vastgestelde inbreuken⁸⁸:

- Geen **formele aanduiding van een verantwoordelijke persoon op het hoogste niveau** als bepaald in artikel 9 van de wet van 18 september 2017. Deze verplichting geldt ook voor bedrijfsrevisoren-kantoren met een beperkte omvang. Het College stelde deze tekortkoming vast bij **46** bedrijfsrevisoren(kantoren);
- Geen **risicoclassificatie van de cliënt na uitvoering van de individuele risicobeoordeling** als bepaald in artikel 19 van de wet van 18 september 2017. Het College stelde deze tekortkoming vast bij **26** bedrijfsrevisoren(kantoren);
- Geen **procedures met betrekking tot de detectie van atypische verrichtingen** als bepaald in artikel 35 van de wet van 18 september 2017. Het College stelde deze tekortkoming vast bij **26** bedrijfsrevisoren(kantoren);
- Geen **identiteitsverificatie van de cliënten, lasthebbers en uiteindelijke begunstigden** als bepaald in artikelen 21, 22 en 23 van de wet van 18 september 2017. Het College stelde deze tekortkoming vast bij **3** bedrijfsrevisoren(kantoren);
- Geen **algemene risicobeoordeling** als bepaald in artikel 16 van de wet van 18 september 2017. Het College stelde deze tekortkoming vast bij **1** bedrijfsrevisor(kantoor);
- Geen **identificatie van de aard van de zakelijke relatie** als bepaald in artikelen 34 en 35 van de wet van 18 september 2017. Het College stelde deze tekortkoming vast bij **1** bedrijfsrevisor(kantoor);

⁸⁴ Op het ogenblik van de controle van het College was de norm van het IBR van 4 februari 2011 inzake de toepassing van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, van toepassing. Deze norm is met ingang van 2 juni 2020 vervangen door de Norm inzake de toepassing van de wet van 18 september 2017.

⁸⁵ Norm inzake de toepassing van de wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten, <https://www.ibr-ire.be/nl/regelgeving-en-publicaties/normen-en-aanbevelingen/normen/norm-detail-page-nl/anti-witwas>.

⁸⁶ De informatie moest uiterlijk op 15 december 2018 aan het College toekomen.

⁸⁷ De bedrijfsrevisoren(kantoren) die het voorwerp uitmaken van een *on-site*-inspectie werden niet weerhouden voor deze controleaanpak.

⁸⁸ Een bedrijfsrevisor(kantoor) kan meerdere van de vermelde inbreuken hebben gepleegd.

De door het College opgelegde herstelmaatregel hield in dat de betrokken bedrijfsrevisoren(kantoren) zich binnen de 4 maanden moesten conformeren aan het wetgevende kader.

Het merendeel (93 %) van de bedrijfsrevisoren(kantoren) bleek na het verstrijken van deze termijn in regel. Het College onderzocht de ontvangen stavingstukken om te oordelen of de vastgestelde tekortkomingen waren verholpen. Aan enkele bedrijfsrevisorenkantoren verleende het College een bijkomende termijn om zich in regel te stellen.

Het College sloot in 2020 dit controleprogramma af met bevredigende resultaten.

7.3. Evaluatie door de Raad van Europa van de omzetting van de vierde WG/FT-richtlijn in België

WG/FT-praktijken nemen allerlei vormen aan en ontwikkelen zich constant. Deze illegale praktijken beperken zich bovendien niet tot een welbepaald geografisch grondgebied. Het College is door de wetgever aangeduid om toezicht te houden op de naleving van de wet van 18 september 2017 door de Belgische bedrijfsrevisoren(kantoren)⁸⁹.

De FATF, opgericht in 1989, is een intergouvernementele instelling en bestrijdt het WG/FT en andere bedreigingen voor de integriteit van het internationale financiële systeem. Hiertoe ontwikkelde het 40 aanbevelingen die erkend zijn als internationale norm in de strijd tegen WG/FT.

De EU waakt er onder meer over dat de lidstaten de aanbevelingen van de FATF toepassen. Daartoe stelt het richtlijnen op die de lidstaten vervolgens moeten omzetten in nationale wetgeving. Aldus beoogt de wet van 18 september 2017 de omzetting van de vierde WG/FT-richtlijn in België.

Artikel 65 van de vierde WG/FT-richtlijn bepaalt dat de Europese Commissie uiterlijk op 11 januari 2022 en vervolgens om de drie jaar een rapport opstelt over de toepassing ervan binnen de EU. Met oog op de redactie van dit rapport, evalueert de Raad van Europa iedere EU-lidstaat op de effectiviteit van de omzetting van de vierde WG/FT-richtlijn.

De evaluatie van België was aanvankelijk gepland in 2020. Als gevolg van de Covid-19-pandemie besliste de Raad van Europa om de evaluatie veiligheidshalve uit te stellen tot 2021.

Het College neemt als Belgische toezichthouder op de bedrijfsrevisoren deel aan deze evaluatie.

⁸⁹ Art. 85, § 1, 6° van de wet van 18 september 2017.

CTR
CSR

8. MARKTTOEZICHT

- 8.1. Europese Commissie – Verslag over de ontwikkelingen op de EU-markt voor het verrichten van wettelijke controles van OOB's tussen 2015 en 2018
- 8.2. CEAOB - OOB's - rapport over de toepassing door auditcomités van de Europese voorschriften uit de Verordening (EU) nr. 537/2014 en de Richtlijn 2006/43/EG

De EU-markt voor het leveren van wettelijke controlediensten van OOB's evolueert voortdurend. Samenwerking tussen de autoriteiten uit de verschillende lidstaten is cruciaal om een uniforme en kwaliteitsvolle uitoefening van het beroep te bewerkstelligen over de grenzen heen.

Verordening (EU) nr. 537/2014 voorziet dat de lidstaten de bevoegde autoriteiten aanduiden die toezicht houden op de naleving en de toepassing ervan⁹⁰. Artikel 32 van de wet van 7 december 2016 duidt het College aan als bevoegde Belgische autoriteit.

8.1. Europese Commissie – Verslag over de ontwikkelingen op de EU-markt voor het verrichten van wettelijke controles van financiële jaarrekeningen van OOB's tussen 2015 en 2018

Artikel 27 van verordening (EU) nr. 537/2014 regelt een periodieke monitoring van de ontwikkelingen op de EU-markt voor het leveren van wettelijke controlediensten van OOB's. Hiertoe stelt elke bevoegde autoriteit en het ECN ten minste elke drie jaar een verslag op over de marktontwikkelingen dat zij overmaakt aan het CEAOB, ESMA, EBA, EIOPA en de Commissie.

In uitvoering hiervan bracht de Commissie (EC) op 28 januari 2021 een verslag⁹¹ uit over de ontwikkelingen op de EU-markt voor het verrichten van wettelijke controles van OOB's tussen 2015 en 2018. Het College publiceerde op zijn website⁹² de belangrijkste door de Commissie gerapporteerde ontwikkelingen, en meer specifiek:

Hoge mate van marktconcentratie door de Grote Vier

De Commissie stelt in de periode tussen 2015 en 2018 een aanhoudende hoge mate van marktconcentratie vast. De Grote Vier domineren in de meeste lidstaten nog steeds de markt voor de wettelijke controles van OOB's.

De Commissie blijft, in samenwerking met de nationale bevoegde autoriteiten en het CEAOB, de marktconcentratie opvolgen.

De dominantie van de Grote Vier zou de onafhankelijkheid van deze bedrijfsrevisorenkantoren en de kwaliteit van de uitvoering van hun controleopdrachten kunnen beïnvloeden. De Commissie blijft daarom, in samenwerking met de nationale bevoegde autoriteiten en het CEAOB, de marktconcentratie opvolgen. Het onderzoekt ook de manier waarop bepaalde maatregelen zoals de rotatievereiste, de verboden niet-controlediensten en de beperking van de toegestane niet-controlediensten een invloed hebben op de marktconcentratie.

⁹⁰ Art. 20 van verordening nr. 537/2014.

⁹¹ Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, de Europese Centrale Bank en het Europees Comité voor systeemrisico's over de ontwikkelingen op de EU-markt voor het verrichten van wettelijke controles van organisaties van openbaar belang overeenkomstig artikel 27 van verordening (EU) nr. 537/2014, 28 januari 2021, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?qid=1611853912933&uri=COM%3A2021%3A29%3AFIN>.

⁹² Europese Commissie – Verslag over de ontwikkelingen op de EU-markt voor het verrichten van wettelijke controles van OOB's tussen 2015 en 2018, 3 maart 2021, https://www.fsma.be/sites/default/files/public/content/CTRCSR/2021-03-03_mededeling_verslag_ec_marktontwikkelingen_oob_nl.pdf.

Nood aan uniforme beoordeling van kwalitatieve tekortkomingen

De meest voorkomende kwalitatieve tekortkomingen bij de OOB-bedrijfsrevisorenkantoren op de EU-markt zijn:

- tekortkomingen in de interne kwaliteitscontrolesystemen van de bedrijfsrevisorenkantoren;
- het gebrek aan, of ondeugdelijke, monitoring van risicovolle gecontroleerde entiteiten; en
- het ontbreken van controle-informatie en documentatie.

Het College stelt deze tekortkomingen eveneens vast in de Belgische markt.

Om de kwaliteit van de beoordelingen te verbeteren, streeft de Commissie naar een uniforme benadering van de toezichtmaatregelen door de verschillende nationale autoriteiten. Het werkt hiervoor samen met het CEAOB.

Uiteenlopende benaderingen voor de beoordeling van de prestaties van de auditcomités

De Commissie kan geen algemene beoordeling geven van de prestaties van de auditcomités op de EU-markt doordat de verschillende nationale autoriteiten uiteenlopende benaderingen toepassen bij de monitoring van de auditcomités. Ook het feit dat de meeste informatie steunt op zelfbeoordeling door de auditcomités⁹³ bemoeilijkt een objectief besluit.

De Commissie zal in dit verband nagaan op welke manier de nationale bevoegde autoriteiten de uitoefening van hun toezicht op de auditcomités kunnen verbeteren. Het zal ook analyseren hoe de onafhankelijke rol van de auditcomités in het selectieproces en het toezicht van de commissaris kan worden versterkt.

8.2. CEAOB - OOB's - Rapport over de toepassing door auditcomités van de Europese voorschriften uit de verordening (EU) nr. 537/2014 en de richtlijn 2006/43/EG

Het CEAOB publiceerde eind 2020 een analyse⁹⁴ van de toepassing van de Europese voorschriften voor de auditcomités. Het toetste hierbij de voorschriften uit verordening (EU) nr. 537/2014 en uit richtlijn 2006/43/EG.

De analyse van het CEAOB kadert binnen de periodieke monitoring van de EU-markt voor het leveren van wettelijke controlediensten aan OOB's overeenkomstig artikel 27 van de verordening (EU) nr. 537/2014.

⁹³ Het betreft de vragenlijst van het CEAOB, ontwikkeld in 2019, die aan de basis ligt van het rapport van het CEAOB van 18 december 2020, *CEAOB Analysis on Audit Committee indicators collected as part of the 2nd Market Monitoring report*, en te raadplegen op de link https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/ceaob-audit-committee-analysis-2020_en.pdf.

⁹⁴ *CEAOB Analysis on Audit committee indicators collected as part of the 2nd market monitoring report*, 18 december 2020, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/ceaob-audit-committee-analysis-2020_en.pdf.

De bevraging van het CEAOB van de Europese auditcomités resulteerde in 1.695 antwoorden uit 26 EU-lidstaten. Het College nam deel aan deze oefening en legde de vragenlijst in 2019 voor aan de auditcomités van Belgische OOB's en ontving 68 antwoorden op een totaal van 179 aangeschrevenen (zijnde 38 %)⁹⁵.

Voor de interpretatie van de resultaten is te onderlijnen dat deze steunen op de zelfbeoordeling van de deelnemende auditcomités⁹⁶.

Algemeen blijkt uit het rapport dat de auditcomités en de commissarissen de Europese voorschriften in ruime mate toepassen. Zo houdt de overgrote meerderheid van de auditcomités toezicht op de honoraria van de commissaris.

Op een aantal gebieden bestaan er aanwijzingen dat ze de voorschriften niet naleven of dat er een gebrek aan inzicht bestaat in de toepassing van de voorschriften. Dit is het geval voor de monitoring van de onafhankelijkheid van de commissaris door het auditcomité en de rol van het auditcomité in het selectieproces van een nieuwe commissaris.

Het College wenst de volgende interessante bevindingen uit de analyse te delen⁹⁷:

- De richtlijn 2006/43/EG, zoals gewijzigd door richtlijn 2014/56/EU, voorziet dat het auditcomité grotendeels uit onafhankelijke bestuurders moet bestaan. De Belgische wetgever heeft deze bepaling niet overgenomen in de gemeenrechtelijke regeling. Abstractie makend van bijzondere sectorale wetgeving⁹⁸, schrijft de wet in België slechts voor dat ten minste één lid van het auditcomité een onafhankelijk bestuurder zijn. Uit de analyse van het College blijkt echter dat 90 % van de auditcomités van Belgische OOB's een meerderheid aan onafhankelijke leden heeft. De sector doet hierdoor beter dan de Belgische wetgever vooropstelt⁹⁹. Mogelijks heeft dit te maken met de Belgische *Corporate Governance* Code 2009 die voorschrijft dat minstens de meerderheid van de leden onafhankelijk moet zijn.
- Gelijklopend aan de Belgische bevindingen, blijkt dat 8 % van de Europese auditcomités verklaart dat de meerderheid van zijn leden niet onafhankelijk is van de gecontroleerde entiteit. Een mogelijke verklaring van het CEAOB is dat auditcomités gebruik kunnen maken van vrijstellingen die in de lokale wetgeving zijn opgenomen. De gegevens kunnen anderzijds ook wijzen op niet-naleving van de wettelijke verplichtingen.
- 90 % van de auditcomités van Belgische OOB's en 96 % van de Europese auditcomités bewaakt actief het aan de commissaris betaalde bedrag aan honoraria. Dit beoogt de naleving van de 70 %-limiet van de honoraria voor toegestane niet-controlediensten bij OOB's. Op deze manier draagt het auditcomité bij tot het bewaken van de onafhankelijkheid van de commissaris.
- Met betrekking tot de onafhankelijkheid van de commissaris ontving 95 % van de Europese auditcomités de schriftelijke verklaring inzake onafhankelijkheid. Dit document is wettelijk verplicht en bevestigt dat de commissaris, het bedrijfsrevisorenkantoor en de vennoten, de senior-managers en

⁹⁵ De gegevens geven dus uitsluitend de antwoorden weer van de aan de survey deelnemende auditcomités zonder nazicht van de juistheid of volledigheid ervan. De auditcomités konden ervoor opteren om de vragen niet te beantwoorden. Gelet op het beperkt aantal ingevulde vragenlijsten is de representativiteit van deze gegevens voor de hele sector van OOB's evenmin gewaarborgd.

⁹⁶ Het is dan ook in die zin dat de termen "auditcomités van Belgische OOB" zijn te begrijpen.

⁹⁷ Deze analyse is beschikbaar op de website van het College op de volgende link: www.fsma.be/sites/default/files/public/content/CTR-CSR/2021-03-03_mededeling_ceaob_rapport_auditcomite_nl.pdf

⁹⁸ Vooral in de bank- en de verzekeringssector.

⁹⁹ Het kan ook zijn dat de auditcomités die het best de regels volgen, ook meer geneigd waren om aan de enquête deel te nemen.

de leidinggevendenden die de wettelijke controle uitvoeren, onafhankelijk zijn van de gecontroleerde entiteit. In België gold dit voor 97 % van de auditcomités die aan de enquête hebben deelgenomen.

- Slechts 76 % van de Europese auditcomités besprak met de commissaris de bedreigingen voor de onafhankelijkheid en de genomen veiligheidsmaatregelen om die bedreigingen in te perken. In België betreft het slechts 48 auditcomités van de 68 die de vragenlijst ingevuld hebben, zijnde 71 %.
- In ongeveer de helft (54 %) van de Europese OOB's waarvoor de vragenlijst werd ingevuld, biedt de commissaris naast zijn wettelijke controleopdracht ook niet-controlediensten aan. In België bedraagt dit 49 %. Bovendien verklaarden al de betrokken Belgische auditcomités de verzoeken om verlening van de niet-controlediensten van de commissaris te hebben onderzocht. Uit het rapport van het CEAOB blijkt dat 92 % van de Europese auditcomités¹⁰⁰ de verzoeken om verlening van de niet-controlediensten door hun commissaris voorafgaandelijk heeft onderzocht. De houding van de overige 8 % van de Europese auditcomités kan wijzen op een inbreuk op de regelgeving of verwijzen naar de praktijk om niet-controlediensten globaal goed te keuren zonder analyse van concrete projecten. Ongeacht de reden waarom verzoeken om niet-controlediensten niet worden onderzocht, ontslaat dit auditcomités niet van hun verplichting tot goedkeuring van niet-controlediensten, en dit met het oog op de vrijwaring van de onafhankelijkheid van de commissaris.
- De naleving van de voorschriften over de rol van het auditcomité in het selectieproces van een nieuwe commissaris is voor verbetering vatbaar. Op de vraag of het auditcomité in zijn aanbeveling aan het leidinggevend of toezichthoudend orgaan ten minste twee kandidaten voor benoeming heeft genoemd, antwoordde slechts 58 % van de Europese auditcomités bevestigend. In België gaat het om minder dan de helft (47 %) van de auditcomités. Verzachtende omstandigheden zouden het gebrek aan geschikte kandidaten of het gebrek aan concurrentie op de auditmarkt kunnen zijn.
- Het selectieproces van een nieuwe commissaris mag de deelname van bedrijfsrevisorenkantoren met een klein aandeel in de markt van de controle op OOB's¹⁰¹ niet verhinderen. Slechts iets meer dan de helft van de gecontroleerde OOB's in Europa en België (resp. 56 % en 52 %) leven deze verplichting na. Dit wijst mogelijks op een hoge mate van niet-naleving of een gebrek aan inzicht in de Europese regelgeving. Door ieder bedrijfsrevisorenkantoor toe te laten om deel te nemen aan de selectieprocedure verhoogt de kans op meer concurrentie op de auditmarkt. Het College publiceert op zijn website¹⁰² een lijst met de bedrijfsrevisorenkantoren van OOB's, met aanduiding van deze met een klein marktaandeel.

De resultaten van de analyse van het CEAOB en het College houden geen rekening met de nieuwe Belgische *Corporate Governance Code 2020*¹⁰³ doordat de bevraging dateert van 2019. Met ingang van 1 januari 2020 zijn alle Belgische genoteerde vennootschappen verplicht om de 10 principes van deugdelijk bestuur vervat in deze Code 2020 toe te passen.

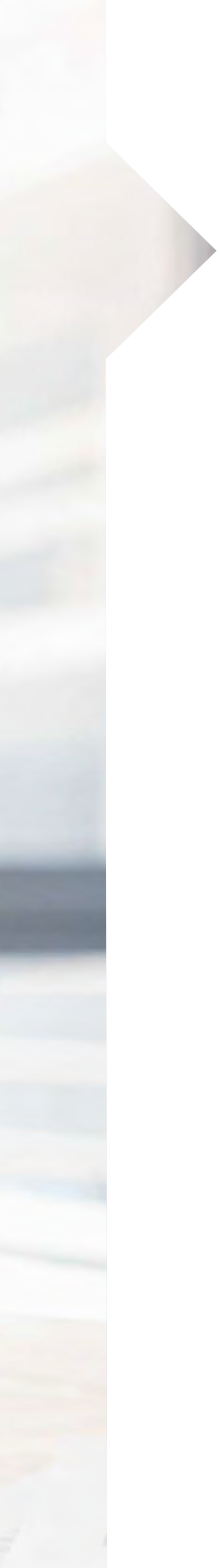
¹⁰⁰ In België bedraagt dit 100 procent.

¹⁰¹ Meer bepaald, bedrijfsrevisorenkantoren die in het voorafgaande kalenderjaar minder dan 15 procent van de totale honoraria voor controles hebben ontvangen van OOB's in de betrokken lidstaat.

¹⁰² Overeenkomstig art. 16, lid 3 van de verordening (EU) nr. 537/2014 publiceert het College een lijst van de bedrijfsrevisorenkantoren die de wettelijke controles van de financiële overzichten uitvoeren van OOB's: <https://www.fsma.be/nl/lijsst-oob-revisorenkantoren-conform-artikel-16-lid-3-van-de-verordening-eu-nr-5372014>.

¹⁰³ Het Koninklijk besluit van 12 mei 2019 houdende aanduiding van de na te leven code inzake deugdelijk bestuur door genoteerde vennootschappen verplicht de Belgische genoteerde vennootschappen om de Belgische Corporate governance code 2020 aan te duiden als referentiecode in de zin van art. 3:6, § 2 van het WVV.

9. UITDAGINGEN 2021

- 9.1. Covid-19
- 9.2. Brexit

9.1. Covid-19

De pandemie en de daaropvolgende maatregelen van de verschillende overheden hebben onmiskenbaar een impact op de werkzaamheden van bedrijfsrevisoren en op de toezichtactiviteiten van het College.

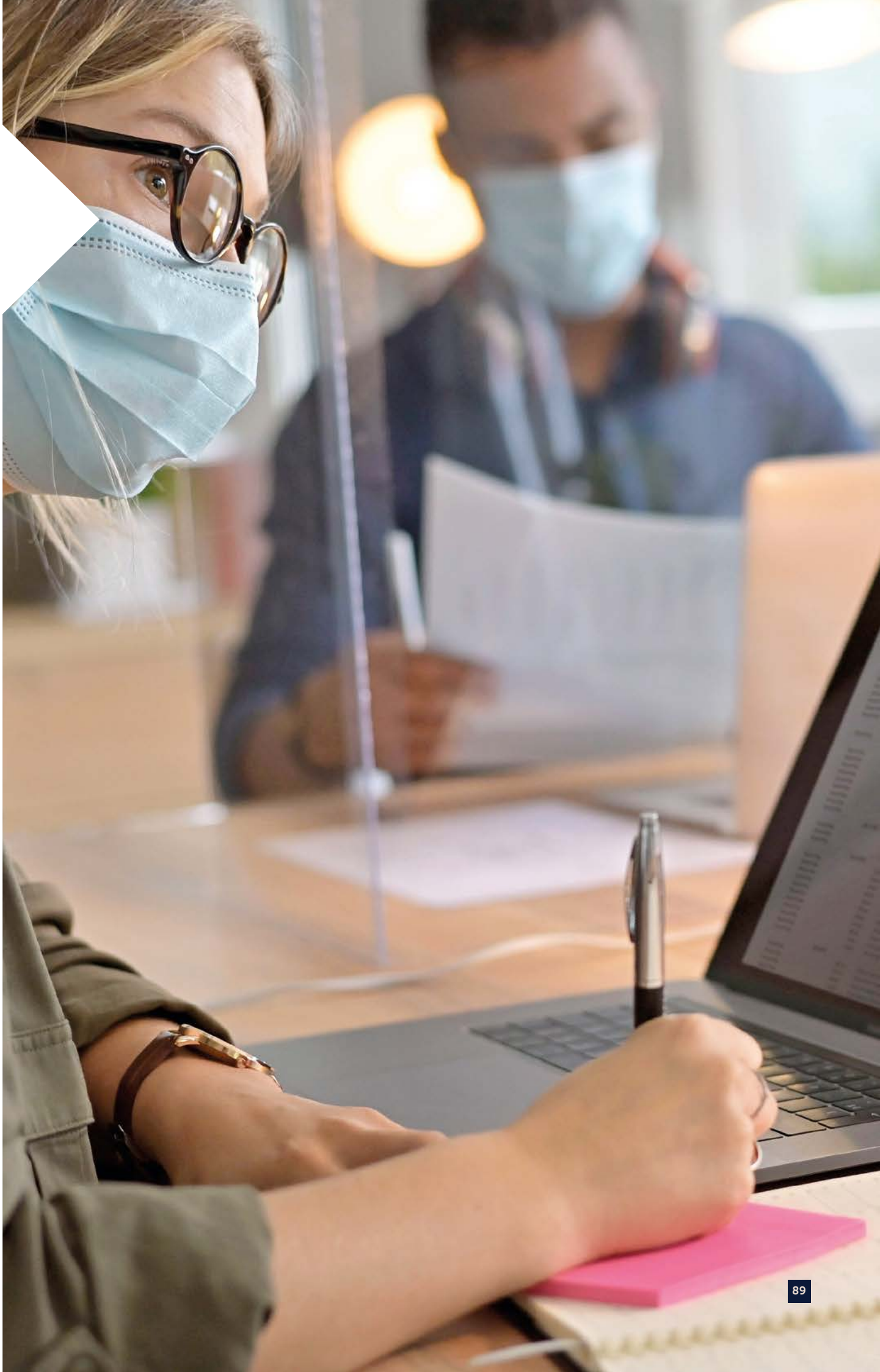
De pandemie dwingt de bedrijfsrevisoren tot een bijzondere aandacht voor bijkomende of andere risico's bij hun controle over het boekjaar 2020. Advies 2020/03 van de Raad van het IBR over de impact van Covid-19 op de controle over het boekjaar 2020 biedt de bedrijfsrevisoren de nodige inzichten.

Het College zal bij zijn toezicht rekening houden met de omstandigheden waarin de bedrijfsrevisoren hun activiteiten hebben uitgeoefend. De pandemie beïnvloedt de werkzaamheden van de bedrijfsrevisor maar kan geen afbreuk doen aan de kwaliteitsvolle dienstverlening. Derden, zoals investeerders, werknemers, schuldeisers en aandeelhouders, moeten immers kunnen vertrouwen op de verslagen die de bedrijfsrevisor opstelt.

De wijze waarop het College hiermee rekening houdt, zal in elk geval worden weerspiegeld in zijn jaarlijks werkprogramma en in de controleleidraden voor de kwaliteitscontroles van 2021.

9.2. Brexit

In het tweede semester van 2021 zal het College de impact van de Brexit beoordelen om na te gaan of er na 31 december 2020 stappen moeten worden ondernomen. Het College zal als technisch adviseur zijn medewerking verlenen aan de redactie van een koninklijk besluit over bedrijfsrevisoren van derde landen.

A person wearing a white t-shirt and a blue and white striped blazer is holding a white document with both hands. The document is slightly curved and appears to have text on it, though it is not legible. The person is standing behind a light-colored wooden desk. On the desk, there is a brown cardboard box and the corner of a silver laptop. The background is blurred, suggesting an office or meeting environment.

CTR
CSR

10. LIJST VAN AFKORTINGEN

CEAOB	<i>Committee of European Auditing Oversight Bodies</i> of Comité van Europese auditorstoezichthouders als bedoeld in artikel 30 van verordening (EU) nr. 537/2014
CFI	Cel voor Financiële informatieverwerking
College	College van toezicht op de bedrijfsrevisoren, opgericht bij artikel 32 van de wet van 7 december 2016
Commissie	Europese Commissie
EBA	<i>European Banking Authority</i> – Europese Bankautoriteit
ECN	<i>European Competition Network</i> – Europees mededingingsnetwerk
EER	Europese Economische Ruimte
EIOPA	<i>European Insurance and Occupational Pensions Authority</i> – Europese Autoriteit voor Verzekeringen en Bedrijfspensioenen
EQCR	<i>Engagement Quality Control Review</i> – Opdrachtgerichte kwaliteitsbeoordeling
ESMA	<i>European Securities and Markets Authority</i> – Europese Autoriteit voor Effecten en Markten
ESRB	<i>European Systemic Risk Board</i> – Europees Comité voor systeemrisico's
EU	Europese Unie
FATF	<i>Financial Action Task Force</i>
FOD Economie	Federale Overheidsdienst Economie, K.M.O., Middenstand en Energie
FSMA	<i>Financial Services and Markets Authority</i> – Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten
Grote Vier	De grootste vier bedrijfsrevisorenkantoren, ook wel <i>Big Four</i> genoemd, i.e. PricewaterhouseCoopers, Deloitte, KPMG en ERNST & YOUNG
HREB	Hoge Raad voor Economische Beroepen, opgericht bij artikel 54 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen
IBR	Instituut van de Bedrijfsrevisoren
ICCI	Informatiecentrum voor het bedrijfsrevisoraat
IFIAR	<i>International Forum of Independent Audit Regulation</i>
ISA's	<i>International Standards on Auditing</i>
ISQC 1	<i>International Standard on Quality Control 1</i>
ITAA	<i>Institute for Tax advisors and Accountants</i> - Instituut van de Belastingadviseurs en de Accountants
NBB	Nationale Bank van België
niet-OOB	Andere organisaties dan organisaties van openbaar belang
niet-OOB-bedrijfsrevisor	Bedrijfsrevisoren die geen controle uitvoeren van een OOB die op individuele basis meer dan één criterium overschrijdt als bedoeld in artikel 1:26 van het WVV
Norm voor permanente vorming	Norm van het IBR van 30 augustus 2007 voor permanente vorming

OOB	Organisatie van openbaar belang, gedefinieerd in artikel 1:12 van het WVV als <i>"genoteerde vennootschappen waarvan de aandelen, winstbewijzen of de certificaten die betrekking hebben op deze aandelen zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt, de vennootschappen waarvan de effecten als bedoeld in artikel 2, 31°, b) en c), van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten, zijn toegelaten tot de verhandeling op een gereguleerde markt, de kredietinstellingen, de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen, de vereffeninginstellingen en de met vereffeninginstellingen gelijkgestelde instellingen"</i>
OOB-bedrijfsrevisor	Bedrijfsrevisoren die de controle uitvoeren van één of meerdere OOB's die op individuele basis meer dan één van de criteria overschrijden als bedoeld in het artikel 1:26 van het WVV.
PCAOB	Public Company Accounting Oversight Board
Raadgevende vergadering	Raadgevende vergadering voor het publiek toezicht op het beroep van de bedrijfsrevisoren als bedoeld in artikel 63 van de wet van 7 december 2016
Richtlijn 2006/43/EG	Richtlijn (EU) 2006/43/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 betreffende de wettelijke controles van jaarrekeningen en geconsolideerde jaarrekeningen, tot wijziging van de richtlijnen 78/660/EEG en 83/349/EEG van de Raad en houdende intrekking van richtlijn 84/253/EEG van de Raad. Voor de EER relevante tekst; http://data.europa.eu/eli/dir/2006/43/oj
Sanctiecommissie	Sanctiecommissie van de FSMA als bedoeld in artikel 47 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten
Verordening (EU) nr. 537/2014	Verordening (EU) nr. 537/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang en tot intrekking van besluit 2005/909/EG van de Commissie. Voor de EER relevante tekst; http://data.europa.eu/eli/reg/2014/537/oj
Vierde WG/FT-richtlijn	Richtlijn (EU) 2015/849 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2015 inzake de voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld of terrorismefinanciering. Voor de EER relevante tekst; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=CELEX%3A32015L0849
Wet van 18 september 2017	Wet van 18 september 2017 tot voorkoming van het witwassen van geld en de financiering van terrorisme en tot beperking van het gebruik van contanten, https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2017091806
Wet van 7 december 2016	Wet van 7 december 2016 tot organisatie van het beroep van en het publiek toezicht op de bedrijfsrevisoren, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2016120702&table_name=wet
WG/FT	Witwassen van geld en financiering van terrorisme
WVV	Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen, http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2019032309&table_name=wet
W.Venn	Wetboek van Vennootschappen, vervangen door het WVV

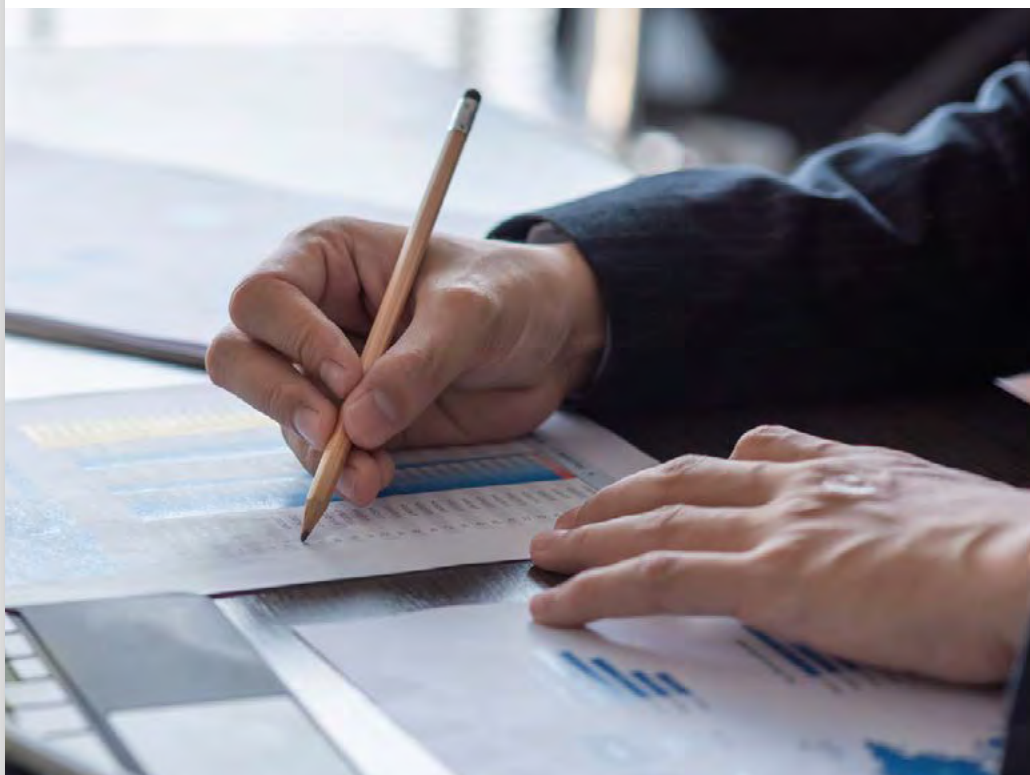
Verantwoordelijke uitgever:

Ann De Roeck, Congresstraat 12-14, 1000 Brussel

Fotografie: Christophe Vander Eecken, Adobe Stock

Vormgeving: Gramma nv

Druk: Bredero Graphics

CTR
CSR

WWW.CTR-CSR.BE